

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK KIADVÁNYAI
PUBLICATIONES BIBLIOTHECAE ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

31.

MÉREINÉ JUHÁSZ MARGIT

MIKSZÁTH KÁLMÁN

SZELLEMI ÉS TÁRGYI HAGYATÉKA
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁN ÉS TÁJMÚZEUMAINKBAN

BUDAPEST, 1963

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK KIADVÁNYAI
PUBLICATIONES BIBLIOTHECAE ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

31.

MÉREINÉ JUHÁSZ MARGIT

MIKSZÁTH KÁLMÁN

SZELLEMI ÉS TÁRGYI HAGYATÉKA
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁN ÉS TÁJMŰZEUMAINKBAN

BUDAPEST, 1963

Összeállította
MÉREINÉ JUHÁSZ MARGIT

Munkatársak
GAZDIK MÁRIA
PÉTERVÁRI LÁSZLÓ

Lektorálta
KIRÁLY ISTVÁN
F. CSANAK DÓRA

Méreiné Juhász Margit

Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban. (Munkatársak Gazdik Mária [és] Pétervári László.)
Bp. 1963. 65 p., 24 cm.
| A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei. — Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae. 31. |
ETO 92 (439) Mikszáth (093)

© MTA könyvtára 1963

AK 351 a 6300

I. A MIKSZÁTH-EMLEKSZOBA ÉS A TÁJMÚZEUMOK LÉTREJÖTTE

I Az akadémiai Mikszáth-emlékszoba

Dolgozatunk célja tájékoztatást nyújtani a kutatóknak MIKSZÁTH Kálmánnak a Magyar Tudományos Akadémia gondozásába került tárgyi emlékeiről, azok további sorsáról, a MTAK Kézirattárában őrzött szellemi hagyatékról és könyvtára maradványának az Akadémia tulajdonába jutott állományáról. Kapcsolatát a Magyar Tudományos Akadémiához már ismertettük, s feltártuk a kapcsolat levélbeli dokumentumait is.¹

A) A *Mikszáth relikviák tárgyi anyaga* három csoportból áll. Az egyik csoport az, amelynek darabjait MIKSZÁTH Kálmán özvegye, MAUKS Ilona ajándékozta az Akadémiának 1913. ápr. 16-án, a másik csoport az 1950. február 16-án nemzeti tulajdonba vett anyagnak azon tárgyai, amelyeket a Pénzügyminisztérium a Magyar Tudományos Akadémiának 1950. április 17-én átengedett, a harmadik csoport a más forrásból eredő, de MIKSZÁTH életével, egyéniségével kapcsolatos anyag.

A tárgyi hagyatéék 1913-as teljes leltára csak MIKSZÁTHNÉ leírásában maradt fenn. JÓNÁS Károly, az MTA akkori (1913.) gondnoka cédulakatalógust készített a szellemi és tárgyi hagyatéék darabjairól, ez a katalógus az évek folyamán, háborús viszontagságok között elkallódott, anyagának csak egy része került elő. Az 1950-es anyagról részletes katalógus áll rendelkezésünkre, más forrásból eredő anyagot a DIVALD-féle kiadványban a MIKSZÁTH szoba leírása² közöl még.

A *Mikszáth-emlékszobát* MIKSZÁTHNÉNÉ az a törekvése hozta létre, hogy férjének méltó emléket állítson. A legkedvesebb terve az lett volna az özvegynek, hogy MIKSZÁTH szobáját abban az állapotban hagyja, ahogyan halála napján volt. Úgy is rendezte, hogy minden úgy maradjon íróasztalán, amint azt az utolsó estén elhagyta. Az Akadémiának adott emlékek között később is külön sorolta fel az íróasztal tárgyait (ld. 1. sz. leltár). Bizonyára külföldi minták is ösztönözték erre. Nagyobbik fia, aki többször járt Párizsban, leveleiben beszámolt a francia irodalom nagyjainak kultuszáról. Egy 1911 tavaszán BENCZÜR Gyulánénak írott levélben MIKSZÁTHNÉ említi fia párizsi útjával kapcsolatban: „*Lacim írta, hogy megnézte Hugo Victor házát, minden úgy van, a mint Ő hagyta, még írja, hogy bár csak engedné az Isten, hogy mi is meg tarthatnánk a mi szent ereklyéinket és azt jegyezte meg, hogy a mieink szebbek*” — (OSZK Kézirattára).

Ebben az időben (1911—1912-es években) történt, hogy BENCZÜR Gyula, a neves festőművész, aki MIKSZÁTH halála évében, 1910. április 28-án lett az MTA tagja, székfoglaló műnek megfestette MIKSZÁTH Kálmán portréját. A MIKSZÁTH szempontjából posztumusz portré megalkotása előtt a festő felesége, BOLDIZSÁR Kata Piroška azzal segítette férje munkáját, hogy fényképfelvételeket gyűjtött számára MIKSZÁTH Kálmánról, és így elsősorban MIKSZÁTH özvegyéhez fordult. A kapcsolat addig is fennállt, különösen az 1909-es év óta, amikor BENCZÜRÉK nyár elején Horpácsra is ellátogattak, és telket is szívesen vettek volna MIKSZÁTHÉK horpácsi fundusa közelében. A vétel akkor nem sikerült (BENCZÜRÉK Dolányban szereztek otthont), de a meleg barátság fennállt s még fokozódott is az özvegygel a portré érdekében tett lépések és tárgyalások során, s MIKSZÁTHNÉ Kálmán fia esküvőjéhez (1913. márc. 11.) BENCZÜRt kérte fel tanúnak. — E kapcsolatnak és az ennek során fennállt levelezésnek köszönhető, hogy az Akadémián megvalósult MIKSZÁTH szoba létrejöttének epizódjai ismertté lehettek.

Egy 1910 augusztusában kelt, BENCZÜR Gyulánénak küldött levelében már ír tervéről, valamint MIKSZÁTH halotti maszkjáról és kezének gipsz másáról: „*Látam Strobel [Alajos] mesternél a maszkot és a kezet, nagy szerűen sikerült. Hogy meg van, ezt is csak neked köszönhetem, bizony senkinek sem jutott volna eszébe, hogy ez is kell. A kéz az valami remek, az Isten áldjon meg érte, hogy ezt meg csináltad. Az író asztalra egy üveg fedelet csináltunk, a kezet is oda fogjuk el helyezni, azt a szent dolgot.*”

¹ Magyar Tudomány. 1960. 5. évf. 12. sz. 761—764. l.

² DIVALD Kornél: *A Magyar Tudományos Akadémia palotája és gyűjteményei*. Magyarázó kalauz. Bp. 1917. MTA Kiad. (Ld. 73. l.).

MIKSZÁTH özvegyének levelei BENCZÚRNÉHOZ rendkívül meleg ragaszkodásról tanúskodnak. Ebben az időben írja MIKSZÁTHNÉ *Visszaemlékezéseit* is. Válogat a fiatalkori levelek között, sokszor nem tud dönteni, melyiket válassza. Ilyenkor, sőt bizonyos megfogalmazott részek elkészültével is BENCZÚRNÉHOZ fordul véleményért. Az alábbiakban közölt levelek³ hű képet adnak arról a sokszor gyötrelmes küzdelemről, amelyet az özvegy az emlékek elhelyezéseért folytatott. Ez a nagyszívú asszony törékeny, beteg testéhez szárnnyakat kap és elvégez minden szolgálatot, amit egy nagy szellemi hagyatéék és annak örökhagyója érdekében el kell végeznie. (Leveleit rendszerint így írja alá: MIKSZÁTH özvegye.)

BENCZÚRÉK is gyakran gondolnak arra, hogy MIKSZÁTH emlékét egy olyan emlékszoba berendezésével kellene őrizni, amelyben az író utolsó kéziratai, levelei és legközvetlenebb használati tárgyai, írószere stb. láthatók legyenek. Így sugalmazzák az özvegynek először, hogy *lakásán* az íróasztalt, amelyen a művek megszülettek, az ott levő tárgyakkal együtt alakítottassa üvegezett tárlóvá. Így ez a szoba lett az író első emlékszobájává még 1911 nyarán Más MIKSZÁTH emlékszoba gondolata Szegeden vagy a Petőfi Múzeumban csak azután vetődik fel, amikor nyilvánvalóvá lesz, hogy a beinstruálandó birtok gondjaival küzdő asszony nem bírja pesti lakását a megváltozott körülmények folytán fenntartani. A beruházásokra így is tetemes (11 000 Ft) kölcsönt vesz fel Arpó Alfréd segítségével. ARDÓ, a Mikszáth jubileum jogtanácsosa hajtotta végre annak idején a jubileumi bizottság határozatát és intézte a nemzeti ajándékként kapott birtok megvásárlását.

BENCZÚR még 1911 elején határozta el, hogy megfesti MIKSZÁTH Kálmán portréját. Ezért BENCZÚRNÉ férje megbízásából a MIKSZÁTH portréhoz jó fényképek után kutatva MIKSZÁTHNÉT is meglátogatta és virágot helyezett az elárvult íróasztalra. Ezt köszönte meg MIKSZÁTHNÉ a következő levélben, felvilágosítva őt a fényképek felől is. (A leveleket MIKSZÁTHNÉ eredeti ortográfiájával adjuk közre)

Kedves Pírim

[Budapest, 1911 tavaszán]

Nagyon köszönöm a virágot, amit az én szegény jó uram elárvult asztalára tettél. Ezzel nekem is egy eszmét adtál, hogy ha nem tudok ki menni a temetőbe virágot a sírra tenni, akkor le teszem én is az író asztalára, oly szép az ott, és mindig Reád fogok gondolni.

A papírok között kutattam, és találtam egy arcképet. Azt hiszem azt, a mely úgy az író asztal feletti fel tekint, oly hünek látszik, valami újságból van kirágra — el küldeném, de félek postára tenni, mert csak az az egy van. Magam vinném el, de nem bírok e héten ki menni. Erősítem magam hétfőre, akkor egy bérlővel kell ki mennem Horpácsra. De a jövő héten utána nézek a képnek, de fel írom addigra is a címet, hátha lehetne beszerezni onnan képet. Hungária fényképészeti társaság Budapest VI. Károly körút 29.

Úgy látszik az a Békés Ödön felvétele volt.

Allig rárom hogy oda mehessek de csak is a jövő héten tehetem meg ezt az utat.

*Ezer hálával és szeretettel
ölel Mikszáth özvegye.*

A megtalált fényképet MIKSZÁTHNÉ személyesen óhajtja átadni BENCZÚRÉKNAK, de nem találja őket otthon. Így fia bemutatása sem sikerül, bár nagyon óhajtja, hogy a Franciaországot járt fiát a művésznek bemutassa. Ezzel kapcsolatos a következő levél:

Kedves Pírim!

[Budapest, 1911 nyár elején]

Készültünk fiammal hogy még egyszer fel keressük személyesen (miután kedden nem találtunk otthon) de úgy hiszem, lehetetlen lesz tervünket kivíni, mert egy bérlővel van dolgunk és az minden időnket igénybe veszi. Pedig nagyon szerettem volna az én párisi fiamat bemutatni és kegyes jó indulatokat részére kérni, hogy őt továbbra is kegyességetekbe tarcsátok meg — egész Apja fia — minden mozdulata az — A képet az inasnak át adtuk, megszerztem, igen jó. Egész tekintette meg van szegény jó Uramnak de a szék az homályos, nem sikerült a kép.

Ezer hálával és szeretettel

ölel Mikszáth özvegye

³ MIKSZÁTH Kálmáné levelei BENCZÚR Gyulánának. OSZK Kézirattára.

MIKSZÁTH nagyobbik fia, Kálmán László 1910-ben apja halála után súlyos idegkimerülést kapott, azt gyógyították külföldi utazásai során. Előbb 1911 tavaszán Párizsban, majd ősszel Londonban tartózkodott.

Annak a tervnek, hogy MIKSZÁTHNÉ az ereklyéket először a PETŐFI-házban akarta elhelyezni, tanúja az alábbi levél:

Kedves Piroskám!

[dátum nélkül. 1911?]

Testvéri szeretettel irt leveledet igen köszönöm, igen nagy szükségem is van rá, hogy engemet bátorítson az a tudat, hogy valaki igaz szeretettel viseltetik irántam, és a megboldogult emléke iránt oly nagy kegyelettel <viseltetik> érez.

Úgy lesz minden elhelyezve a mint Te és nagyra becsült Férjed akarjátok. Most egyelőre marad így minden, amint van — akkor rendezkedünk el, ha Laci irodát nyit, és együre adjuk az ereklyéket a Petőfi házba, de úgy hogy abban egy külön helyiségbe legyen, azon fel irattal, hogy Mikszáth szoba — Csak is bizományba adjuk, hogy ha valaha másképp rendelkezniék, legyen ahoz jogunk.

Azért határoztam magamat rá, hogy oda adom, mivel két fiú van, <egyen> egyenlően megosztolni nem lehetne, ne hogy ebből neheztelés származzon — legyen a múzeumé, úgy lesz a mint Te akarsz, együtt legyen az, de ha még más óhajtsod van, kérlek közöld velem, úgy látom, nincs nagyobb tisztelője az én megboldogultam emlékének mint Te, tehát az csak jó és helyes a mit Te akarsz.

A nővérem Nelka e napokban el jön — mely nap nem tudom még, — itt lesz pár napig, aztán ki megyünk Horpácsra holmi dolgot ott elintézni — tehát ha oly kegyes leszel, és Nelkát meg akarsz azzal tisztelni hogy vele találkozni akarsz — majd tudatom itt léte idejét hogy vagy őt magadhoz rendeled, vagy Te leszel oly kegyes és ide jössz hozzánk — vele is lehet, az ereklyék iránt beszélni. Talán Te neki olyat is meg mondhatasz, a mit nekem csupa gl[y] jöngéd-ségből nem mondasz meg.

A fiamnak igen jól esett az a biztatás, hogy csak maradjon itthon — ma már sejtette is velem, hogy még is csak irodát fog nyitni — persze ez még meg is változhat. Első dolog az, hogy le tegye az ügyrédi vizsgát.⁴ Maradok hálás szeretettel és igaz barátsággal

örökre híved
Mikszáth özvegye

A terv a PETŐFI-házzal nyilván hely hiányában nem sikerült.

BENCZÜR Gyula MIKSZÁTH Kálmán arcképének megfestésével kapcsolatban — felesége útján — MIKSZÁTH gyakran viselt ruhái iránt is érdeklődött.

A válaszlevél szövege a következő:

Kedves jó Pirim!

[1911 nyara végén]

Bocsáss meg hogy még eddig nem irtam, de nem is sokat mentegetődzöm előtted — tudom Te sejtéd az én bajaimat. Az a Te nagy eszed és finom érzésed kitalálja azt.

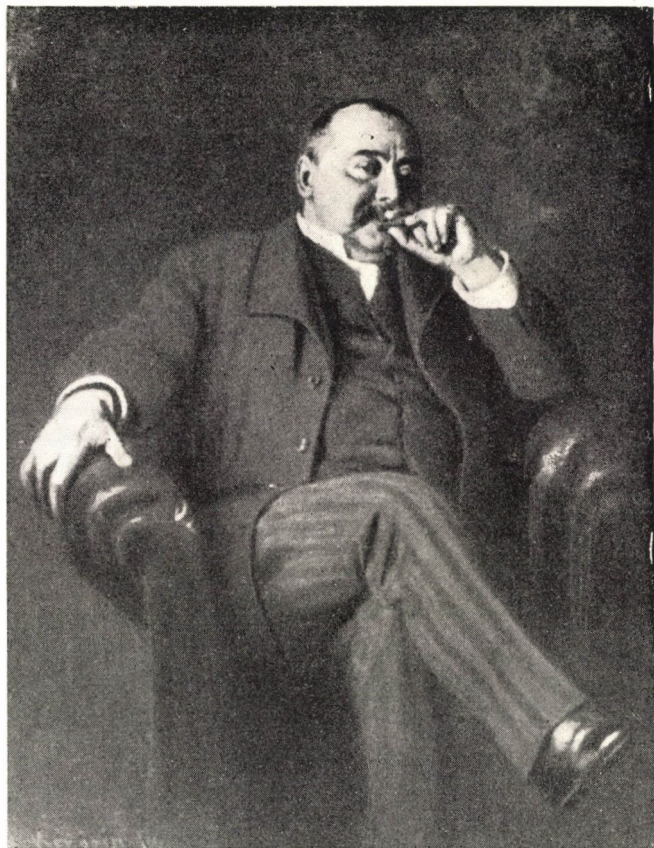
Nem akarlak untatni és szomorítani az én bajaim fel sorolásával, de nagyon sok bajom van, és ez a mélységes bánat a mibe vagyunk, napról napra jobban tönkre teszi az idegzetemet és egészségemet, még nehezebben bírom ez által a bajaimat viselni és rendezni.

Egyetlen egy hajszálni egy parányi jó van (de azt se tudom még hogy állandó é), a fiam úgy látszik kedvet kap az élethez, és most már dolgozni akar itthon is — és meglehetősen kezdenek neki a dolgai menni — de persze attól tartok, hogy ez nem lesz állandó, mert az első refü a mit az életbe kapni fog (pedig fog eleget kapni), megint tönkre teszi az élet kedvét esetleg örökre.

Sok bajaimat nem sorolom fel, csak azt írom meg, hogy Horpácsra még nincs most se bérlő, ember feletti módon küzdök, hogy rendezzem, de sehogy se megy — érzem, hogy gyenge vagyok én ahhoz, hogy ezt rendbe hozzam. Legjobb lenne eladni, de hát azt semmi esetre se tesszük, még ha nagy áldozatokba jönne is, még akkor is megtartjuk, de képzelheted a helyzetemet hogy mennyire aggódom. Október Ire bérlő nélkül maradunk esetleg egy évig se lesz a bérlőkből jövedelem. Most ugyan van kilátás egy két bérlőre, nem tudom meg segít-e a jó Isten.

⁴ Ifj. MIKSZÁTH Kálmán 1910. dec. 2-án tett jogi doktori vizsgát.

Kedves Pirim, Megboldogult uram kasznyija még érintetlen. Persze a molyok már dulják de hát az nem baj, porolni nem lehet, ahhoz az én szent ereklyémhez idegen kéz nem nyúl addig, amíg én élek. Lacival tanácskoztunk, hogy melyik ruha lehetett az, a melyikbe le lett fotografálva és abban állapotunk meg, hogy a nadrág ez a vastag szövet volt, a kabát ez a vékonyabb ő úgy nevezte ezt: gyöngytyuk szövet. Ebből voltak neki több rendbeli ruhái, mellékelve küldök mintákat. Ezer hálaival és köszönettel vagyunk eltelve a miért ezzel a nagy mester foglalkozni akar a jó Isten áldja meg érte minden lépéseiben.

1. ábra. Mikszáth kisortréja

Le akartam iratni az életrajzi adatokat is, úgy akartam elküldeni, de nem igen lesz abból valami, csak azzal az én rongy írásommal fogom elküldeni ha megengeded.

Elhívtam ide egy gépirónőt, és diktálni keztem neki, mire ő egész szemtelenül vigyorogni kezdett és mondta, hogy ez igen mulatságos lesz, egész élvezettel fogja le kopogtatni. Erre én beszünttettem a mulatságot, és nem diktáltam neki — bizony ő azon mulatni nem fog, ugyé jó lelkem.

Szíves engedelmelemmel elküldöm így, a hogy van — azt hiszem két csomag lesz. De holnap egy bérlővel fogok tárgyalni, és ez, azt hiszem, egész napomat fel emészti.

*Ezer hálaival és szeretettel ölel
Mikszáth özvegye.*

BENCZÚR először azt a kisportrét készítette el, amelyet az Új Időkben 1910-ben megjelent egyik jubileumi családi képről másolt. A festmény: MIKSZÁTH fényképen látható alakjának hajszálra pontos, hív másolata. Nyilván csak előtanulmány volt a nagy képhez, amelyet 1912-ben kezdett és 1913 elején fejezett be.

Az Akadémia tulajdonában MIKSZÁTHnak egy másik portróját is ismerjük, KOMÁROMI KACZ Endrétől (II. em. előadó, 100-as terem). E MIKSZÁTH portré udalékát találjuk a következő levélben:

Kedves Pírim!

Beszámolok Neked mit régeztem Komáromi Kacz festő műrészél. Egy profilba le fotograált arcképet választott. Ellinger fényképezéstől valót, egy fiatalabb korból való képét szegény jó Urannak. Kiss fotografiját nem is mutattam neki.

Leskő is volt itt, meg köszöntem neki járadozását igen lelkes nemes szívű ember.

Nem tudom honnan tudja, hogy én kértem Herczeget, hogy ha még meg tudja csinálni a dolgot, hogy az reám nézre le alázó, megszegyenítő ne lenne, kérjen részemre kegydíjat, csak annyit, hogy megrongált egészségemet kissé ápolhatnám, hogy ne keljen erre abból a kevésből, amit szegény jó Uram a gyerekeknek gyűjtött elvennem (ezt nem is tudnám megtenni soha).

Kérdezett engemet hogy megengedem é, ha ő mozgatná azt meg! Mire én azt mondtam neki, hogy kérdezzem meg Tégedet, édes jó Pírim. Te hogy tartod azt helyesnek. Én azt hiszem Herczeg nélkül semmit se lehet tenni miután ő volt az első, a kit én egész bizalmasan erre kértem. Meglehet hogy ő meg is fogja tenni, csak egy alkalmas időt vár rá.

De ha Te kegyes lennél egyszer Tőle megkérdezni ezt a dolgot, illetve csak úgy felhozni neki, igen kérnélek alásan, csak úgy történjen a dolog, hogy az a megboldogult nevére szegyen ne legyen, inkább soha kegydíj ne legyen. Reád bízom ezt egészen, úgy lesz jó, ahogy Te csinálod.

Fiam még 25ig marad Londonban, írja hogy már egészen egészséges, be akarja azt az időt hozni a mit a betegsége által mulasztott. Nagyon nehezen várom haza.

*Ezer hálaival és szeretettel ölel
Mikszáth özregye.*

1911 nov. 19én Bpsten.

BENCZÚRÉK végül is közbenjárnak, hogy MIKSZÁTH az MTA épületében emlékszoabát kapjon. Itt helyezik el a BENCZÚR által festett nagy MIKSZÁTH portrét is. Ezt köszöni meg MIKSZÁTHNÉ az alábbi levélben:

Kedves Pírim!

Nem hiába rajongott Istenben boldogult Uram a Benczúr családért, érezte ő előre azt, hogy Ti fogjátok neki a legszebb emléket emelni. — Az a szoba a Te gondolatod volt és Te is szerezted meg az ereklyék részére. Köszönöm, de ez a szó nem elég. Oly hálds vagyok érte — szép lesz ott minden de a Benczúr kép a legszebb — megmutatta a főtitkár — az valami isteni dolog, amilyen hasonlatos, a megszólalásig hű képmása szegény elköltözöttünknek. Persze a szoba csak akkor lesz teljes, ha még a többi ereklyék is hozzá jönnek, könyvek, levelek és ha Isten meg segít, hogy a leveleket mielőbb ösze rendezhetjük, azt rögtön meg életembe átadjuk — úgy tetszik nekem az eszme! a szoba, hogy most mindent oda szeretnék adni.

Ha Iduskának⁵ nem lenne terhére, úgy kérem őtet, a mint meg ígérte, 21dike után valamely nap eljönne nekem <j> segíteni, az íróasztalt és a vitrint rendbe szedni az Akadémiába. A többi rendezés későbbre marad csak.

*Ezer hálaival és szeretettel ölel
Mikszáth özregye.*

1913. április 13-án Bpest.

Az emlékszooba reményében MIKSZÁTHNÉ mostmár összeválogatta az ereklyéket. Az elszállítás előtti időben, április 13. után és 18. előtt írja BENCZÚRÉKNAK a következő levelet. A benne említett kézirat MIKSZÁTHNÉ Visszaemlékezéseinek egy megtekintésre elküldött része.

A kéziratot megkaptam, köszönöm alásan.

⁵ Iduska — BENCZÚR Ida, a festő leánya.

Kedves Pírim!

[1913. ápr. 18. előtt]

Holnap délben megyek a közoktatási minisztériumba, oh bár csak sikerrel járnék, mert ha már kellemetlenkedek is, de csak jól sikerülne.

Most már kedden és a hét többi napjain is mindig szabad vagyok. Szeretném, ha lehetne szombaton át adni az emlékeket az Akadémiának, de persze előbb egy ahoz értő ember kellene a ki megmondaná hogy hogy kell azt el rendezni. Ne hogy úgy járjak mint Szegeddel. Talán Szilyvel kellene beszélni, nála vannak olyan fiatal könyvtárnokok, hogy egyet el küldene ide, és meg nézné az emlékeket, hogy rendbe vannak-e a szállításra.

Fiam 18-án jön haza⁶ nem igen lehet bevárni, mert 21-én kezdődik az Akadémia nagy hete, és akkor a gondnok el van foglalva — legalább ő is így mondta — pedig szerettem volna őt bevárni.

Ha Jónás gondnok bele egyezne, legjobb lenne 24—25—26-dikán ezeken a napokon szállítani — de ha ő akkor rá nem ér, el kell fogadnunk a 12-dikét.

A Húsvéti számba a mi levél megjelent, 100 koronát adtak érte a Vasárnapi Ujságtól — és kéri mind, de talán többet ne közöljünk lapba. Ezt meg kell beszélnünk együtt. A Franklin társulat minden levélért ad 100 koronát és ingyenként a könyvbe 260 koronát. <az én> a többi kézirat persze olcsóbb lenne. De hát még ennek a közlése messze van, most nem tudok írni.

Ezerszer csókol
Mikszáth özregye.

MIKSZÁTHNÉ a Vasárnapi Ujság húsvéti számában (1913. márc. 23.) közzétette az írónak MAUKS Kornéliához írott, 1872. júl. 17-én kelt humoros levelét, amelyikben a balassagyarmati kis társaságot a MAUKS leányok baráti körét „Félagadémiának” nevezve felsorolja saját tudományát az Akadémia osztályainak sorrendjében, némi satirikus éllel a tudós társaság felé is. —

MIKSZÁTHNÉTÓL az Akadémia a relikviákról ajándékozási okmányt kért. Ezt BENCZURNÉ is sürgette. MIKSZÁTHNÉ válasza:

Kedves Pírim!

[1913. április 21?]

Fiamtól tegnap egy szűkszarú telegrammot kaptam, hogy csak csütörtökön reggel érkezik haza.

Ha gondolod, hogy az az ajándékozási levél az Akadémiának oly sürgős el intézni, akkor talán megcsinálom én, és nem várom be a fiamat.

Pénteken véletlenül találkoztam Jónással, és ő is sürgetett, hogy egy ajándékozási okmány kell — mire én azt válaszoltam neki — hogy meg fogom kérdezni Benczurné Ömlétségét, hogy hogy kell azt el intézni — de szombaton ki mentem Horpácsra és tegnap este jöttem csak meg, és így még Hozzád édes Pírim nem volt időm el menni.

Itt találtam azonban leveledet, fel bontottam, és láttam benne hogy hát kell az okmány — ha sürgős megírom én — de jobb szeretném, ha meg lehetne fiamat várni, pénteken meg írja, és jövő héten kedden el rendeznénk az író asztalt és ritrázst.

Most utólag is viszek még tárgyakat az Akadémiába.⁷ Kedden fogom elrendezni, akkora kerül aláson ha időd engedi meg fogsz ott nézni engemet, és abba igazítasz, hogy hogy rendezem el — Kedden délelőtt.

Csókol ezer hálával és szeretettel
Mikszáth özregye.

MIKSZÁTHNÉ 1913. ápr. 18-án utazott Horpácsra, mivel fiát nem ápr. 18-ra várja, hanem csak a következő hétre ápr. 24-re (csütörtökre). Az ereklyék elrendezését így ápr. 29-re, keddre tervezi.

MIKSZÁTH Kálmán László 1913. ápr. 24-én valóban hazaérkezett. Tanúsítja a levél és a megismételt keddi dátum. Ekkor írja MIKSZÁTHNÉ BENCZURNÉNÉnak:

⁶ Ifj. MIKSZÁTH Kálmán 1913. március 11-én nősült, s fiatal feleségével FÖLDES Liviával 5 hétre Párizsba ment.

⁷ Ezért vannak olyan tárgyi és szellemi emlékek, amelyeket a listák sem tartalmaznak, csak a katalógusban szerepelnek. Pl. cikkek MIKSZÁTH halálával kapcsolatban; külföldi tudósítások, gyászlevél, részvétlívratok stb.

Az Újságba olvastam a levelet melyet a méltóságos úr, kedves Férjed irt Berzeviczynek — Ennek a mintájára megirtam én magam az ajándékozó levelet, és el is küldtem már. Ma megjött a fiam, rosszul néz ki — nagyon aggódom miatta. Kedden az Akadémiába találkozunk, illetve igen kérlek, gyere el.

*Ezer hálával és szeretettel ölel
Mikszáth özevegye.*

Az ajándékozó levél dátuma, amint itt következik, 1913. ápr. 26. Az aláírók között ott szerepel ifj. MIKSZÁTH Kálmán is. Az ajándékozó levél tehát mégis később, a fiú megérkezése után kelt, dátuma mellett a hazatért fiú aláírása is ezt igazolja. MIKSZÁTHNÉ úgy látszik, csak BENCZÚRNÉT akarta megnyugtadni e közléssel. A keddi (ápr. 29-i) találkozásra való hivatkozás kapcsolja a levelet az előbbihez.

Az újságközlemény, amelyre MIKSZÁTHNÉ itt hivatkozik, BENCZÚR Gyulának, az MTA-hoz intézett érdekes levelét tartalmazza.

BENCZÚR Gyula, aki mint említettük, 1910. április 28-án lett az MTA levelező tagja, 1913. ápr. 8-án a következő levelet intézte BERZEVICZY Alberthez, az Akadémia elnökéhez:

Nagytekintetű Elnök úr!⁸

Kegyelmes Uram!

Harmadéve, abban a meg nem érdemelt kitüntetésben részesültem, hogy a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjai sorába emelt. Nem lévén szónok, legkerésbé ott, ahol érzelmeimet kellene talmácsolni, székfoglaló beköszöntőmet nem szóval, de mint képiró vagyok csak képes megtartani. Megfestettem tehát egyik halhatatlan költő és író-, nekem felejthetetlen kedves barátomnak, Mikszáth Kálmánnak arcképét.

Kérem Exellentiaídat, festett székfoglalómat kegyesen fogadni, és azt a Magyar Tudományos Akadémia leltárába, mint annak tulajdonát felvenni.

*Hódoló tisztelettel készségez igaz híve
Benczúr Gyula
képiró, a főrendi ház tagja.*

MIKSZÁTHNÉT ez a körülmény még inkább tette ösztönözte.
Az ajándékozó okirat szövege a következő:

Nagytekintetű Elnök Úr!⁹

Budapest, 1913. ápr. 26.

Kegyelmes Uram!

Istenben boldogult uramat, Mikszáth Kálmánt 40 éves trói jubileuma alkalmából a Magyar Tudományos Akadémia azzal tüntette ki, hogy tiszteletbeli tagjai sorába emelte.

Az elköltözött ezt a kitüntetést meg sem köszönhette, mert hirtelen elragadta őt a kegyetlen halál. Nem tudom másként köszönetemet és hálámat ezen kitüntetésért kifejezni, mint hogy ami nekem legkedvesebb, az elköltözött ereklýeit megórzés végett a Magyar Tudományos Akadémiának ajándékozom.

Kérem Nagyméltóságodat, méltóztassék azt szívesen fogadni és a Magyar Tudományos Akadémia leltárába mint tulajdonát felvenni.

*Hódoló tisztelettel
özv. Mikszáth Kálmánné
dr. Mikszáth Albert
Mikszáth Kálmán.*

⁸ Id.: Akad. Ért. 1913. 24. köt. 281. füz. 361—362. p.

⁹ Id.: Akad. Ért. 1913. 24. köt. 282—283. füz. 456—457. p.

A levelet MIKSZÁTHNÉ BERZEVICZY Alberthez, az MTA akkori elnökéhez intézte. Az ereklyéken kívül az író özvegye kéziratokat és leveleket is adományozott az MTA Kézirattárának, ezeknek bibliográfiai leírását a továbbiakban adjuk.

MIKSZÁTHNÉ az 1913. év nyarán végleg Horpácsra költözött. Innen írja nyár közepén levelét az egykori ENYEDI Lukácsnének, aki férje halála után öt évvel férjhez ment NICZKY Andráshoz, egy elszegényedett grófhhoz.

2. ábra. Mikszáth és családja a jubileum napjaiban

Kedves Honkám!¹⁰

1913 Július 13-án, Horpács Nógrád

Végtelen örömet okozott kedves leveled, én már csak az emlékeimnek élek, leveledet számtalanszor el olvastam, és magam ellé képzeltem azt az utolsó találkozást, mikor ott a Reviczky-téri lakás balkóján ültünk, és szegény jó uram Neked beszélgette és tervezte, hogy hogy fog ő Horpácsra egy kis ünnepélyt rendezni, mikor át veszi a Nógrád megye által neki ajándékozandó szobor csoportot a küldöttségtől, és tégedet is meghívott erre az ünnepre, ezzel aztán vége is lett mindennek, másnap volt a jubileum, és ezzel be záródott mind kettőnk élete, mert az én életem már csak vegetálás, élek, mert élnem kell, nem vehetem el az életem, várom a halált.

Bpestre kellene most már mennem, mert azt a szobát az Akadémiába el szeretném rendezni, de félek újra fel szagatni azt a keserves emlékeket, a miket szenvedtem, mikor ezektől megváltam. Sok keserves napot éltem már át életembe, de ehhez foghatót nem, mint mikor az Akadémiába be zárták az ajtót, és én onnan el távoztam, éreztem, hogy ezzel vége van mindennek rám nézve, el vesztettem mindent. Egész életem úgy tetszik, mint ha az egy álom lett volna, a mimből semmi se maradt meg, csak a multra gondolni, és ezekkel foglalkozni erről gondolkozni. — Kevés emléket hoztam magammal, mindent a fiúknak adtam, de azt a keveset is úgy rendeztem el, hogy folyton át tekinthetem, sétálgatok a szobákban. A kertet még nem igen szeretem, mert itt még sok rendezni való lenne, mert igen sivár. Nelka nővérem, a ki mint

¹⁰ OSZK Kézirattára. Levelestár. MIKSZÁTH Kálmánné NICZKY Andrásnének.

egy rédangyalom gondoz engemet, pulykákat és csirkéket nevel a kertben, de hát azért minden meg van, a mi szegény meg holtinak kedves volt. Kedvenc fajt ápolgatjuk, tavaszra szeretném rendezni. Egy kertész hozatok és azzal el rendeztetem. Igen szép fák vannak, az ország minden részéből küldözték,¹¹ ezek igen szépen nőnek, gyümölcsös is van, és egy kis szőlőkert is. Virágom nem sok van, mert késő jöttem már ki — nem volt rá idő — és azért igen nagy hállával és köszönettel veszem, ha gondolsz rám, és néhány virágot tartogatsz részemre. Különösen az éréllő virág lesz nekem legalkalmas, annak nem kell annyi gondozás.

Sok bajom van a bérlőrel folyton akar, hogy valamit csináltassak neki — már kétszer annyit kapott, mint a mennyi a szerződésbe van, és még folyton akar mindig valamit. Most is egy kút szereléssel vagyunk el foglalva. Az igaz, hogy szép tanyát építettem, ebben nagy örömem volt, de most már ez is busit, mert most, amikor legutóbb ki voltam a pusztán, sok dolgot el hanyagolt állapotban találtam. Félek hogy azt a sok szép épületeket deranzsirozni fogja, különösen a szeszgyárat féltem nagyon.

Bizony rám férne a karlsbadi kúra és a szénsaras fürdők — de nem tudom hogy fogom e használni, nem tudom magamat rá száni, olyan letargiába vagyok. Tudod rettenetes helyzetem van. Minden el veszett, minden remény — teljesen reménytelen az életem. Vasárnap ki voltak Földesék — nem tudom hogy érezték itt magukat. — Laci egyszer volt kiint Livirával az most már gyengélkedik — Berczi az gyerek, Isten tudja mi lesz — nem tudom gyerek ésszel jót cselekedett-é¹² gyászóral a jörőre nem szeretek gondolni, csak a multra.

Ezer hállával és igaz szeretettel gondolok Rád.
Írj kérlek, ha nincs az írás épen nagyon terhedre.

Sziből ölel Mikszáth özvegye.

A levél hí képet fest MIKSZÁTHNÉ horpácsi életéről, úgyszólván minden vonatkozásban, emellett a készülő MIKSZÁTH szobáról is tájékoztat.

MIKSZÁTHNÉ 1913 szeptemberében még egyszer megsürgeti az emlékszoba megnyitását. Erre vonatkozólag (Akad. Ért. 1913. 24. köt. 682. l.) a következőket olvassuk:

116. tétel: „Özvegy MIKSZÁTH Kálmánné f. év szept. 12-én kelt levelében sürgeti az Akadémia palotájában elhelyezett MIKSZÁTH szoba megnyitását. — Az összes ülés a szoba megnyitását 1914. január 16-ára MIKSZÁTH Kálmán születése napjára határozta, és megbízza az Elnökséget és az I. osztály elnökét és titkárát a szükséges intézkedésekkel.”

Az ereklyanyagot az özvegy 1913 októberében megható darabokkal gazdagítja. MIKSZÁTH íróasztalával együtt elküldi elhalt kislefia, Jánoska (1886—1890) játékszereit, a MIKSZÁTH novellából ismert lovat, báránycskát, nyulat és kéményseprőt megőrzésre az Akadémiának. A kíséreléssel nemcsak megindítóan szívhez szóló, hanem a kis játékokhoz fűződő elbeszélés születésének mozzanatait is feltárja. Így irodalomtörténeti jelentősége van. Ezért iktatjuk ide. A levelet a dec. 15-i ülésen fel is olvasták. Szövege a következő:

Mélt. Heinrich Gusztáv úrnak, mint a MTA főtítkárának.
Méltóságos Uram!

Mikor átkerestem az elárult íróasztalt, hogy átadhassam az Akadémiának megőrzés végett, egy elrejtett fiókban megtaláltam a Jánoska játékszereit, miket halálos ágyán édesapjának gondjaira bízott: egy fényes krajcárt adott apjának kezébe azon szarakkal: az állatok kosztjára adom, ne add se Lacinak, se Bandinak, mert ők összetörnék. Te kosztold őket.

Szegény kétségbeesett apja a temetés után összeszedte Jánoska játékeit és beritte a gyermekszobába, de azokat a kedvenceket, miket a halálos ágyon is magánál tartott és amelyeket apja gondjaira bízott, a három állatkát egy lovacskát, egy nyulacskát, egy báránycskát, egy kéményseprőt — ezzel íjesztette az állatkáit: ha rosszak lesztek, elrész a kéményseprő — mondogatta — ezeket az íróasztalára helyezte.

Szegény jó uram egy érig nem ért: nem tudta a tollat kezébe renni, a kétségbeesés egész elnémtötte. Mindent elkörettem, hogy rigaszt találjon a másik két fiúban, de nehezen ment a dolog. Laci segített nekem, mert ő már 5 éves volt: neki megmagyaráztam, hogy az Albertet kell odaszoktatni az édesapjához, nem értették meg egymást, előbb a Bercit kellett magyarul tanítani, hogy megértse, amit édesapja szolt hozzá. Bizony nehezen ment.

Egyszer réletlenül betoppantam a szobába, — hát Istenem! mit látok? Az uram az íróasztal előtt ül, Jánoska állatkái előtt az asztalon állottak, és sírt. De úgy zokogott a szegény.

¹¹ MIKSZÁTH Kálmán a jubileum alkalmával facsemetéket kért olvasóitól és kapott is az ország legkülönbözőbb részeitől. I. d. Krk. 26. köt. 426., 445. lev.

¹² MIKSZÁTH Albert, a kisebbik fiú is megnősült 1913. április 28-án. Feleségül vette KOZMAI KUN Annát. MIKSZÁTHNÉ korainak találta gyöngé-egészségű fia házasságát, de nem ellenezte.

Rögtön vissza vonultam, a gyermekeket elcsittottam a szomszéd szobában. Mintha megértették volna, még a 2 éves Albert is elhalgatott, letette rögtön az ostort a kezéből, amivel a Fukszit és Lizelt (a két hirtalovat) veregette, hajtotta : Gyí coca, gyí ; rögtön mintegy templommá változott a gyermekszoba, érezték, hogy most a szomszéd szobában nagy dolog megy végbe, egy megtört lélek kezd új életre jönni.

Ebédelni sem jött ki uram. Nem mertem őt háborgatni, az nap nem terítettem asztalt, a fiúknak is a konyhában adtam ebédet, hogy csend és csend legyen. Egyszer csak úgy estefelé megnyílik az ajtó, és kiszólt az uram : Ilon fiam — küldjön hordárért, kéziratot küldök be a Pesti Hírlap redakciójába. — Akkor írta meg a Ló, a Báránka és a Nyúl című kis elbeszélést.

Reggel behírta az ágya mellé a gyermekeket, és felolvasa nekik a Pesti Hírlap tárcáját, de újra sírt és sírt, a gyermekek is sírtak, persze ők azért, hogy édesapjukat látták sírni.

A játékszerek elüntek az íróasztaláról. Másnap már nem voltak ott, nem kerestem, tudtam, hogy az ő keze rejtette el őket.

Azon naptól kezdve elkezdett szorgalmasan írogatni, kedélye el kezdett javulni, a fiúkkal kezdett foglalkozni, de a temetőbe nem jött ki velem soha, azt nem bírta volna meg. Nem emlegettük Jánuskát előtte. Különösen a halálát soha.

Mikor Gleichenbergbe üdülni mentünk, és a temető mellett robogott el a ronat, míg csak a temető falát látta, mindig sírt. Karácsonyját nem állítottunk soha a fiúknak. Az utolsó karácsonyja Jánoska halálával elünt. Sok-sok ajándékot kaptak, de karácsonyját soha.

A Ló, a Báránka és Nyúl már igen redlett állapotban vannak.¹³ Megette őket a moly. A csengő még cseng a báránka nyakában, és ha meghúzza az ember, béget is még. Ma pakkolom össze és küldöm az íróasztal mellé, mintegy tartozékát annak, a Magyar Tudományos Akadémiának, ahol a többi emlékek is el vannak helyezve.

A fényes rézkrajcárt ályukasztotta az uram és az óraláncán riselte. A rézkrajcár az óraláncsal és a többi emléktárgyakkal együtt az MT Akadémiába került.

Most pedig én kérem a t. Akadémiát, ebből a rézkrajcárból kosztolják torábbra is az én megboldogult uram kis kedvencének állatkáit.

Maradok kiváló tisztelettel, 1913. október hó, Horpác s
Mikszáth özvegye.¹⁴

MIKSZÁTHNÉ 1913. Őszén már Horpácson élt. Innen sürgette a MIKSZÁTH szoba megnyitását. Betegség gyötri, gondok közt él, fiai járatlanok a gazdasági ügyek intézésében. Bérló is nehezen kerül. Emellett emlékiratain is dolgozik. Teljes szellemi erejét MIKSZÁTH emlékének szánta és áldozza. Erről tanúskodik következő BENCZŰRNÉHOZ írott levele is:

Kedves édes Pirim!¹⁵

1913. dec 10-én Horpác Nógrád

Dehogy szoktam én el tőled, dehogy, ha tudnád milyen jól eső érzése a szívemnek ha csak gondolatban is Véled lehetek.

Most Bpestre is majdnem csak az a rágyam vonzott, hogy Hozzátok el-menjek a nőrérem könyvét is magammal vittem, melyet melesleg mondra még 1909-ben írt a szegény megboldogult életében még, és közölték is a Magyar Lányokban. De bizony ott úgy elfogott a már e tavasztól datált máj bajom, hogy lehetetlen volt rendszeren felöltözni, olyan májpujjadás és légzési nehézség fogott el, hogy programmom ellenére három nappal előbb jöttem haza.

Most már hogy egy pár napig itthon pihentem, kissé jobban ragyok. Így tehát el estem attól az örömtől, hogy Téged lássalak, ez ősszel is kerestelek, de a kapus azt mondta, hogy éppen az nap vár titeket haza Dolányból,¹⁶ még az nap este aztán haza jöttem.

Bizony nekem a nyár igen haszontalanul telt el az én szegény életrajzomon semmit sem dolgoztam, nem voltam olyan lelki állapotban, hogy bele menekülhettem volna.

A mint most Bpesten voltam, mindjárt első nap elmentem a temetőbe és az Akadémiába megnézni az én emlékeimet. Még sehogy sincs a szoba, illetve úgy van a hogy én el hagytam május 2-án.

Biztattak hogy 16dik Januárra kész lesz és meg is nyitják az nap a meg boldogult születése napján — de én úgy nézem, hogy az lehetetlen. Befektetés kellene és még semmi intézkedés se történt erre nézve.

¹³ Ma a balassagyarmati Palóc Múzeumban.

¹⁴ Ld.: Akad. Ért. 1913. 24. köt. 744—745. l.

¹⁵ OSZK Kézirattára. MIKSZÁTH Kálmánné—BENCZŰR Gyulánénak.

¹⁶ Dolány, ma Benczúrfa, a festő nyári otthona volt Nógrádban. Kis birtok, kert, gyümölcsös vette körül.

Úgy hiszem ezt a befektetést nekem kellene adnom, ha azt akarom hogy ez még az én életemben meg legyen, talán az lenne a leg méltóbb ehhez, ha az életrajzért és levelekért kapnék honoráriumot, és ebből rendeznék el a kis ereklye Múzeumot. Kell a fal körül üvegállványok és a középre egy asztal melyen azok dolgoznának, a kik Mikszáthot kutatnak. Ez a Te eszméd ezt szeretném megvalósítani.

Most arra kérek uldssan fontold meg ezt és ird meg nekem, hogy hogy akarod körülbelül. 40 d. levél lesz ki adható — ezeket szeretném újságba is le közölni, hogy több pénz jöjjön be — jelöld meg Te, amellyik lapot gondolod illetékesnek, a Vasárnapi Újságot-é vagy az Újságot és aztán könyrben ki adni — de könyoben kiadva még messze eső a dolog, de újságba le közölni lehetne előbb, úgy tavasszal, hogy mielőbb pénzhez jussunk, és akkor azután Véled megterveznék a berendezést.

Szeretettel ütel
Mikszáth özregye.

U. i. Köszönöm hogy nővéremet azzal a kis képpel olyan boldoggá tetted.

MIKSZÁTHNÉ emlékiratainak első kötete még Pesten elkészült, második kötetével már horpácsi éveiben foglalkozott és ott fejezte be. Kiadásával MIKSZÁTH emberi nagyságához kívánt adalékokkal szolgálni. A kiadásra valóban később, csak 1922-ben került sor. A fenti levél utóiratában említett kis kép valószínűleg az a BENCZŰR-kisportré, amelyet MIKSZÁTH egy jubileumi családi fényképe után készített, teljesen hű másolatként. Ezt a portrét a MIKSZÁTH család őrizte 1945-ig. Ekkor eltűnt, és csak 1960 nyarán bukkant fel újra egy műgyűjtőnél. A BENCZŰR-nagyportré MIKSZÁTHRÓL ma is az MTA tulajdona.

MIKSZÁTHNÉ 1914-re kiadatta MIKSZÁTH Kálmán hátramaradt tárcáinak egy gyűjteményét MIKSZÁTH Kálmán hátrahagyott munkái. I. köt. *Emlékezések és tanulmányok* címen (Franklin, 1914.). Ebből küldött egy példányt BENCZŰRNÉNÁK 1914. január 1-én. A kísérőlevélben az emlékszoba rendezetlenségét panaszolja és saját emlékiratainak anyagára vonatkozólag érdekes megjegyzéseket tesz:

Kedves Pírim!

Fogadd ezt a könyvet szívesen, sikerült még össze szednem egypár dolgot a megboldogult műveiből, benne van a Petőfi Almanach hogy készült, a te édes bájos leveleddel, a mi ő neki olyan nagyon inponált.¹⁷ Nagyon szerettem volna magam elvinni a könyvet és sok dolgot, jobb lenne szóral meg beszélni — de Isten tudja mikor megyek Pestre, igen fáradt vagyok, és nem igen szeretek Pesten lenni, olyan fájó érzésem van ott most mindig, jobb nekem itthon vissza vonulva, mind ha már félig halot lennék.

Kedves Pírim! Én nagyon értem és érzem a Te nézetedet, hogy nem valók azok a levelek a nyilvánosságnak, most még legalább nem, mind ha csak a szívembe látnál. De hát halálom után azok esetleg egy hivatlan kézbe jutnak. Mi itt a testvéremmel most ebben a magányunkban meg csinálnánk a túl intim leveleket félre tennénk, és csak azokat, a melyekkel az életrajz hitelességét bizonyítottam, adnánk át a nyilvánosságnak. Vannak levelek, melyek a tűzbe valók. Semmi egyéb nem vezérel, engemet, a levelek kiadására, mint az, hogy szeretném magam Őt (a megboldogultat) úgy a világ elé állítani, mint a milyen volt. Ő maga írja a Jókai életrajzába, hogy Jókainál az nagy hiba, hogy nem voltak intim levelei, a melyekből meg lehetne az egyéniségét állapítani, ezekre szükség lett volna, de nem voltak. Itt nála vannak, csak jól kell fel használni, de azt csak én tudom. Édes Pírim ezt vedd figyelembe — és ezt fontold meg, hogy nekem igazam van é vagy nincs? Az életrajz mellé a levelek is kellene, mert e nélkül ez nem hiteles — Vály Eszter [a Jókai nővére] lánya, Peti Józsefné megírta a Jókai életrajzát, hat kötetet tenne ki. Ez a kézirat volt nálunk akkor, mikor Uram az életrajzot írta, de Uram azt jegyezte meg, ez tulságos szeretettel lett meg írva és nem is igazi dolgok talán. Tehát az én megírott dolgaim is könnyen ilyen kritika allá eshetnének, hogy talán nem is így volt — de ha az ő saját leveleivel lesz bizonyítva, akkor ahoz kétség nem fér. Aztán mi értéke is lenne az én irkafirkáimnak a levelek nélkül.

A mi az ereklye múzeum berendezését illeti, nem is sietek én azt berendezni — de ha sokáig nem rendezik, akkor kénytelen lesszek pár szekrényt csináltatni mert minden szét van hányva, szét hurcolva, ezeket össze kellene tartani, és még nálam vannak kéziratok, ezeket is hová

¹⁷ A levelet ld. Krk. 26. köt. 330. lev. Érdekessége az, hogy a 17. sz. stílusában van írva. Kéziratot kért benne BENCZŰRNÉ a PETŐFI Album számára, de MIKSZÁTH súlyos tudógyulladása miatt nem írhattott cikket. Később ő ismer-tette a munkát (ld. Az Ujság 1909. 7. évf. 86. (ápr. 11.) sz.).

tenném? ezt be kell zárni — és nincs hová. <Fröhlich> [Izidor osztály titkár] úr dolgozik ott meg az asztala is bent van.

Remélem hogy a jó Isten már jobban adott és kérem is a mindenhatót, hogy adjon erőt egészséget hosszú életet mindkettőtöknek.

Szeretettel és hálával ölel
Mikszáth özvegye.

1914. Január 1-én Horpács.

A MIKSZÁTH emlékszoba a III. osztály osztálytitkárának lett egyszersmind a dolgozó-szobája. Ezt nehezményezi MIKSZÁTH özvegye.

JÓNÁS Károly, az Akadémia gondnoka néhány kérdésben fordul MIKSZÁTHNÉHOZ az emlékszoba megnyitása előtt. Ekkor írja JÓNÁSNAK a szoba ügyében az utolsó levelet és újabb emléktárgyakat ígér a kis múzeum gazdagítására. Ez a levél 1914. január 8-án Horpácson kelt. Az emlékszoba január 16-án valóban megnyílt.

A JÓNÁS Károlyhoz intézett levél a következő:

Mélyen tisztelt Gondnok Úr!

[1914. január 8.]

Köszönöm szíves figyelmét hogy megemlékezett rólam, bizony hídje el hogy legnagyobb örömöm lenne, ha az én kedves ereklyém mellett lehetnék és azokat láthatnám, de nem tudok most el menni, — oly gyenge vagyok — hogy ki se tudok mozdulni, az én egyszerű otthonomból.

Itt vannak még emlékeim a mikből még szándékom az ereklye múzeumi részére be rinni — de most nem mozdulhatok.

Itt ülök a szobáimba, a melyek telre vannak a megboldogult emlékével. Könyvek, levelek halmazai, ezek között élek — a leveleket rendezgetem.

Még egyszer nagyon köszönöm szíves figyelmét, maradok kirdló tisztelettel

özr. Mikszáthné

1914 Január 8-án Horpács Nógrád.

(a levél második oldalán keresztben írva:)

Ha valamibe lerelbeli felvilágosítást tudok adni — a legnagyobb szíveséggel teszem azt. Borítékeim:

Nagyságos Jónás Károly úrnak, M. Tudományos Akadémia Gondnoka

Budapest

M. Tudományos Akadémia palcua.

(oldalt ceruzával idegen írás:) özr. Mikszáth Kálmánné

A MIKSZÁTH szoba megnyitásáról DIVALD Kornél a következőkben emlékszik meg: „Mikszáth szoba, egyben a III. osztály titkárának szobája. — Özv. MIKSZÁTH Kálmánné és fiai 1913 május havában ajánlották fel az Akadémiának MIKSZÁTH Kálmán ereklyéit. Az Akadémia ezeket elfogadta, méltó elhelyezésükre és megőrzésükre vállalkozott, s a MIKSZÁTH szobát 1914. január 16-án nyitotta meg. A MIKSZÁTH ereklyéket elrendezték: özv. MIKSZÁTH Kálmánné és fiai.”¹⁸

1917 májusában — nem tudjuk, milyen körülmény folytán — a MIKSZÁTH emlékszoba anyagával valami baj történhetett, mert az özvegy egy HERCZEG Ferencnek küldött, május 17-én kelt levelében ezt írja: „szeretném az Akadémiába a szobát össze rendezni (kedves emlékeim a földön szerteszét herernek) . . .”

MIKSZÁTHNÉ még 1923-ban is gyarapította az emlékszoba anyagát *Visszaemlékezései* 1922-ben megjelent kötetével és eredeti MIKSZÁTH-levelekkel. Ezt bizonyítja az alábbi köszönőlevél:

a Nm 205/1923.

Tisztelt Méltóságcs Asszonym!

A M. Tud. Akadémia összes ülése hálásan értesült Méltóságcdnak lereléből arról, hogy Méltóságod szíves volt „Visszaemlékezéseim” című munkáját és boldogult férjétől, Akadémiánk kirdló tiszteleti tagjától Méltóságcdhoz intézett tizenkilenc darab eredeti levelet azzal a kíván-

¹⁸ DIVALD Kornél: i. m. 73. I. Ld. még Akad. Ért. 1913. 24. köt. 456. és 682. l.

sággal megküldeni, hogy ezek Akadémiánknak Mikszáth-szobájában helyeztessenek el és őriztessenek meg.

Akadémiánk főtíkkára már elhelyezte ezeket a nagybecsű ajándékokat a Mikszáth szobában levő íróasztalban.

Kedves kötelességet teljesíték, amidőn e nagyérdékű és becses irodalomtörténeti ajándékért az összes ülés határozatából Akadémiánk nevében őszinte köszönetünket fejezem ki.

Fogadja Méltóságos Asszony királó nagyrabecsülésem kifejezését.

Budapest, 1923. március 6.

Berzericzzy Albert
a M. Tud. Akadémia elnöke

A MIKSZÁTH- emlékek a második világháborúig maradtak az emlékszóban. Ekkor az anyagot légiveszély miatt összeesomagolták és biztos helyen tárolták. A bronz MIKSZÁTH-mellszobor (HOLLÓ Barnabás műve és ajándéka) is ekkor került az MTA pincéjébe, ahol 1962 nyaráig lappangott, s MUNKÓ Béla gazdasági igazgató segítségével sikerült a szobortörmelék között épségben megtalálnunk.

2. Tájmuzeum Balassagyarmaton

Mivel az MTA Könyvtára általában nem rendelkezett a tárgyi múzeum számára szükséges feltételekkel és helyiségei is kevésnek bizonyultak ilyen célra, a tárgyi emlékeket nem tudta megfelelően tárolni. A meglévő kis páncélszoba a muzeális értékű könyvek és kéziratok számára is szűknek bizonyult. Így, amikor a Népművelési Minisztérium az 50-es évek elején tájmuzeumokat kezdett létesíteni, az MTA sok emléktárgyat átengedett ezeknek a múzeumoknak gazdagítására.

Még 1951-ben történt, hogy első horpácsi útunk alkalmával a horpácsi MIKSZÁTH-ház megtekintése után memorandummal fordultunk az akkor még önálló szervként működő Múzeumok és Műemlékek Országos Központjához, felhíva a figyelmet arra, hogy a MIKSZÁTH-ház már külsejével is (oszlopokon nyugvó tympanonos nyitott előtér) rendkívül alkalmas tájmuzeum számára. A memorandumra két évig nem érkezett válasz. Ekkor az intézménynek a Népművelési Minisztériumhoz történő átszervezése után a tájmuzeumok szervezése során memorandumunkat a Minisztérium elfogadta és egyszerűsített megbízást adott egy Balassagyarmaton 1953. április 4-én megnyitandó MIKSZÁTH-emlékkiállítás forgatókönyvének elkészítésére, azzal a megjegyzéssel, hogy a kiállítás után Horpácson szándékszik a Minisztérium emlékszóbat létesíteni.

A kiállítást a balassagyarmati Palóc Múzeum akkori vezetőjének, MANGA Jánosnak irányításával és munkatársainak segítségével 1953. április 4-én megnyitottuk, s az még az év őszén is változatlan érdeklődés mellett, ezrekre menő látogatót vonzva, nyitva állott. A múzeum vezetője ekkor arra kérte az MTA-t, hogy az emlékeket megtartva, a Palóc Múzeumban egy MIKSZÁTH szobát létesíthessen. Így jött létre Balassagyarmaton a MIKSZÁTH tájmuzeum.

3. Tájmuzeum Horpácson

MIKSZÁTH Kálmán 1904 októbere óta bírta a horpácsi kis dominiumot 420 hold földdel, melynek nagy része legelő és erdő volt. A rajta levő SZONTAGH-ház SZONTAGH Pál (1820—1904) otthona volt. A régi kúria egyik kis szobájában gyakran szállt meg MADÁCH Imre, a házigazda barátja. Ez irodalomtörténetileg is érdekes környezetben töltötte MIKSZÁTH pihenő napjait az év különböző szakában, ha nem tartózkodott külföldi fürdőhelyen. Az öreg ház szomszédságában építette fel 1906—1907-ben a JÓKAI életrajz¹⁹ honoráriumából azt az új házat, amelyet felesége 1926-ig, haláláig, Kálmán fia pedig 1950-ig lakott.

A Népművelési Minisztérium fentemlített osztálya 1954 elején elkészíttette velünk a horpácsi emlékszóba tervét. Akkor egy földszinti, az előcsarnokból balra nyíló szobát jelöltek ki emlékszóbaul, úgy, hogy az előcsarnok falai is felhasználhatók legyenek fotomontázsok, feliratok, képek stb. számára.

A múzeumot ebben a formában a Petőfi Irodalmi Múzeum egy brigádja rendezte be, V. NYILASZ Vilma vezetésével. A megnyitás 1954. május 1-én volt. A megnyitó beszédet

¹⁹ Jókai Mór élete és kora. Bp. 1907. Réval.

KIRÁLY István Kossuth-díjas irodalomtörténész tartotta. A következő években, a falu szociális fejlődése során a házban különböző intézményeket helyeztek el és jobb megoldásnak látszott, ha az emlékszoba az emeleten nyer helyet. Így is történt. Az emeleti egy nagyobb és egy kisebb helyiségből álló emlékmúzeum újabb ízléses átrendezését MIKLÓS Róbert, a Petőfi Irodalmi Múzeum tudományos dolgozója végezte el 1958—1959-ben. A házat ugyanakkor műemlékké nyilvánították.

A horpácsi tájmúzeum tulajdonképpen a balassagyarmati anyag egy részét kapta, kiegészítve néhány ifj. MIKSZÁTH Kálmánné által adott tárggyal, ezenkívül hasonmásokkal és fényképekkel. Ezekre a leltárak megjegyzéseiben térünk ki.

Az MTA még mindig sok érdekes tárgyi emléket és igen értékes szellemi emléket őriz MIKSZÁTH hagyatékából. A tárgyi emlékek elhelyezésének gondolata az utóbbi időben, 1962-ben újra felmerült, s megoldást keres az MTA épületén belül, az újjáépített emeleti termek valamelyikében.

II. A MIKSZÁTH-HAGYATÉK LEJTÁRAI

E fejezetben egyrészt közölni kívánjuk azokat a lejtárakat, amelyek a MIKSZÁTH család birtokából az Akadémiára, majd onnan tájmúzeumokba került anyagot tartalmaznak, de ki kell térnünk olyan anyagra is, amely nem a MIKSZÁTH család tulajdonából jutott a Magyar Tudományos Akadémia megőrzésébe, ill. tulajdonába. Ezek a DIVALDFÉLE lejtár tárgyai között találhatóak. Úgy véljük, a kutatók számára az sem lesz érdektelen, ha a két tájmúzeum lejtárát is közreadjuk, mivel MIKSZÁTH anyaguk több, mint a mi lejtárainkban foglalt anyag.

1. A Mikszáth emlékek 1913-ban Mikszáth Kálmánné által készített lejtára²⁰

A lejtár érdekessége nemcsak abban rejlik, hogy MIKSZÁTHNÉ férjének legközvetlenebb tárgyait, kedves apróságait veszi fel darabjai közé, hanem azokat a maga gyöngéd megjegyzéseivel is kíséri, ilyenformán a lejtár, mint olyan, külön figyelmet érdemel és kéziratúri érték. Az egyes tárgyak mellé csomagolt kis cédulák is hasonló modorban írott, megőrzésre érdemes emlékek. A tárgyak között olyanok is vannak (pl. pohár, amiből MIKSZÁTH fájós fogát öblögette), amelyek a családtagok túlzott gyöngédségéből kerültek listára, de mentse ezt a tényt az, hogy külföldi nagyságok múzeumai sem mentesek efféle tárgyaktól. A lejtár darabjai mellett zárjelben feltüntetjük azt is, hogy azok ma is az Akadémia megőrzésében vannak-e, vagy tájmúzeumba kerültek, esetleg ismeretlen helyen vannak, háborús károk áldozatai lettek.

A lejtár szövege a következő:

- Két arckép, MIKSZÁTH és MIKSZÁTHNÉ. MIKSZÁTH Kálmán arcképe ugyanaz, amely az István főherceg szálloda MIKSZÁTH szobájában volt, GUNDEL János ajándéka, MAYLER Ede festménye. [MTAK.]
- 8 db FARAGÓ-féle karikatúra kép. [1 db Balassagyarmat.] FARKAS László sebész főorvos karikatúrája. [7 db az MTAK Kéziratárában.]
- 4 kis karikatúra kép, 3 MIKSZÁTHRÓL, 1 JÓKAIRÓL. [MTAK Kéziratára.]
- 1 családi kép, fotográfia. [MTAK Kéziratára.]
- 1 MIKSZÁTH arckép, fotográfia. [MTAK Kéziratára.]
- 1 íróasztal, erről külön lejtár van. [MTAK.]
- 1 íróasztal előtti szék. [Ismeretlen helyen.]
- 1 vitrázs [vitrin], erről külön készült lejtár. [Horpács.]
- 1 íróasztali villanylámpa. [Horpács.]
- 24 díszoklevél [erről külön lejtár.] [MTAK Kéziratára.]
- 3 jubileumi cikkek tékába[n], erről külön lejtár. [MTAK Kéziratára.] Jelz. Ms 10 269.
- 6 halálról cikkek tékába[n] külön lejtár. [MTAK Kéziratára.]
- 2 ERDŐSSY-féle aquarel kép. 1. [Találkozás a betyárokkal]. „Nagy Kutya a vicebíró” c. elbeszéléshöz. [Valójában B. E. mesterjelzésű kép. Balló Ede.] [Balassagyarmat.]
2. [Ismeretlen helyen.]
- 1 kép Laci és Jánoska. [MTAK Kéziratára.]
- 1 ágy. [Horpács.]
- 1 éjjeli szekrény. [Ismeretlen helyen.]
- 2 szobor az Országos Nőképző Egyesület ajándéka. Egyik szobor „Bede Anna tartozása” DÁRDAY Olga mintázása. A másik szobor „A brézói ludak”, BENCZÜR Olga mintázása. [Balassagyarmat.]
- Mikszáthfalvai képek. Erről külön lejtár. [MTAK Kéziratára.]
- Koszorúszalagok. [MTAK Kéziratára.]
- 1 horpácsi tuskulum kép. [MTAK Kéziratára.]

²⁰ MTAK Kéziratára: MIKSZÁTH lejtárak.

1 rohitsi fa, „MIKSZÁTH Eiche” kép. [MTAK Kézirattára.]

1 ezüst koszorú, a komáromi városi tanítók ajándéka. [Ismeretlen helyen.]

[A leltárnak ez a része nem MIKSZÁTHNÉ kezétől ered, de női kézírás, jól olvasható betűkkel. Ugyanez a kéz írta az íróasztal leltárát is. Ez a leltár mindazokat a tárgyakat tartalmazza, amelyeket MIKSZÁTH halálakor az asztalon találtak. Az íróasztal ma az Akadémia könyvtára igazgatóhelyettesének szobájában van. A tárgyak most más helyen tárolódtak: nagy részüket a páncélszobában őrzik. MIKSZÁTHNÉ listája az íróasztal tárgyairól a következő:]

Leltár az íróasztalon levő tárgyakról:

Könyvek: LOSONTZI István: Hármaskis Tükör, mely a Magyar Királyi Birodalomnak az az Magyar Országának és hozzá kapcsolt egyéb részeinek 1. földrajzi, 2. mostani polgári állapotját, s 3. a magyar nemzet régi és újabb történetét, tanuló ifjak számára híven ábrázolja 12 toldalékkal.

RUBINYI Mózes: MIKSZÁTH Kálmán stílusa és nyelve. Bp. [1910. Révai. Jelz.:154 836] A JÓKAI [Mór] -jubileum és a nemzeti díszkiadás története.

Bp. 1898. Révai. 251 p. 23 cm.

(Könyv.: Jubileumi díszkiadás. 100. köt.)

Országgyűlési Almanach 1897—1901. Szerk. STURM Albert.

Bp. 1901. Pester Lloyd Társ.

Kéziratok: Háromszék megye alispánjához. — KHUEN miniszterelnökhöz. — Dés város iskoláigazgatójához. — Töredékek a jubileumon elmondandó beszédből. — SCHOLCZ tanárhoz írt levél Selmecze. — ROOSEVELT látogatása. (Töredék.) — Több apró töredék, köztük VERSEGHY Ferenc élete. — [MTAK Kézirattára.]

Tárgyak: [az íróasztalon] Üveg levélnehezék. [MTAK Kézirattára.]

Pipa. [Balassagyarmat.]

Tintatartó. [Ismeretlen helyen.]

Szemüveg. [MTAK Kézirattára.]

2 db. gyufaskatulya. [MTAK Kézirattára.]

Naptár. [MTAK Kézirattára.]

Tintásüveg. [Ismeretlen helyen.]

1 félig égett szivar papír szípkával [Balassagyarmat] és hamutartóval. [MTAK.]

Jegyzőkönyv. [Balassagyarmat.]

Papírvágó olló. [Ismeretlen helyen.]

Papírvágó szegedi halkés. [MTAK Kézirattára.]

Skatulya a ragasztó ostyával. [MTAK Kézirattára.]

1 toll szárral. [MTAK Kézirattára.]

1 futábla, melyen dolgozni szokott. [Balassagyarmat.]

Arekeszes vasúti jegy. [MTAK Kézirattára.]

1 félig égett virszinia. [MTAK Kézirattára.]

1 japán selyemdarab, mellyel a kéziratok voltak mindig letakarva. [Ismeretlen helyen.]

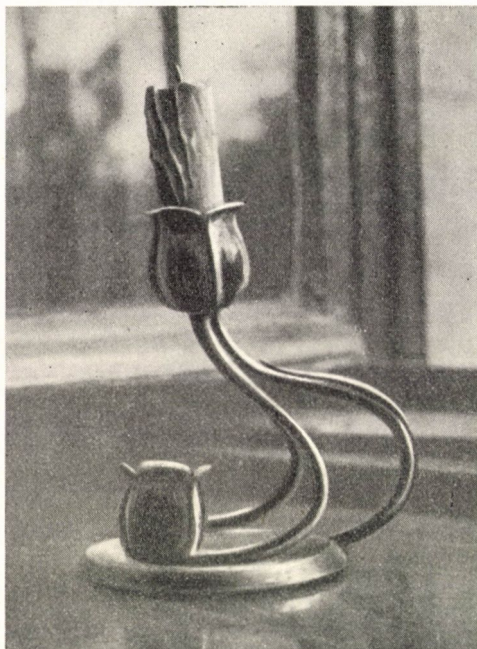
MIKSZÁTHNÉ külön kis üveges szekrénykékben tárolva adta át az Akadémiának azokat a tárgyakat, amelyeket két ismertetett levelében említ. Ezt a kis vitrint ő *vitrázs* néven emlegeti. A kezétől származó, ezért *betűhíven* közölt leltárrészlet, amelynek egyes megjegyzései igen eredetiek és figyelemreméltóak, a következő:

A vitrázs tartalma:

1. MIKSZÁTH pohara, melyből Rohitschon ivott többéven keresztül Temple vizet. [MTAK Kézirattára.]
2. MIKSZÁTH pohara melyből utoljára ivott betegsége alatt tejet. [MTAK Kézirattára.]
3. MIKSZÁTH pohara melyből vizet ivott. [MTAK Kézirattára.]
4. MIKSZÁTH pohara, melyből bort ivott. [MTAK Kézirattára.]
5. MIKSZÁTH ajándéka feleségének, egy pohár Karlsbádból. [MTAK Kézirattára.]
6. Az Én poharam, fia, Albert pohara. [*Az én pohárom* elbeszélés tárgya.] [Balassagyarmat.]
7. MIKSZÁTH szájjöblögető pohara, mikor a foga fájt, ebből] öblögette fogait. [MTAK Kézirattára.]
8. [Törölt sor:] Jubileumi ajándék, ezüst serleg névtelen tisztelőitől. [Ld. 10. p.]
9. Egy vaskutya szivarvágó, FARKAS [László] doctor ajándéka. [MTAK Kézirattára.]
10. MIKSZÁTH asztal társaság ezüst serleg. [MTAK Kézirattára.]
11. Szeged város ajándéka a Szegedi Jubileum alkalmával 1910. január 10-én [9-én] MIKSZÁTH Plaquette. [A Dugonics Társaság emléklakettje.] [MTAK Kézirattára.]
12. A Tudományos Akadémia nagydíja. [Balassagyarmat.]
13. [Ezüstfedelű jegyzőkönyv.] Fia, MIKSZÁTH László ajándéka, melyet László kapott

akkori principálisától, SÉLLEY Sándortól. [MTAK Kézirattár, Ms 850.] [Néhány MIKSZÁTH témát és bejegyzést tartalmaz.]

14. Ezüst kis csengő mely mindig az éjeli szekrényén állott. [MTAK Kézirattára.]
15. Ezüst cigaretta tárcza. RÓNAY János ajándéka. [MTAK Kézirattára.] Bevésve: Kedves góbémnak. 1891. 24. XII. Tuloldalón R[ónay] J[ános].
16. Ezüst gyufa tartó. SZENTMÁRTONI Radó ajándéka. [MTAK Kézirattára.]
17. Fekete sasrendjel. A német császár ajándéka, melyet mint az Újság írók Elnöke kapott. [MTAK Kézirattára.]
18. Jubileumi emlék tű. [MTAK Kézirattára.]
19. Fekete kávécsészéje, melyből mindég ivott, ezüst kis kanálal. [MTAK Kézirattára.]

3. ábra. A gyertya, ami utoljára égett éjjeliszekrényén

20. Köröm vágó olló LÉGRÁDY Károly ajándéka. [MTAK Kézirattára.]
21. Óra láncz aranyból, a Jánoska krajezárijával mit megírt. A báránka-lovacskanyulacska elbeszélésben. [*A ló, a báránka és a nyúl.*] TISZA Lajos ajándéka, egy arany czeruza arany szivarvágó késke; a fiúk arczképe gyerekkorból (medállion) [Az aranyláncon függő tárgyakat sorolta itt fel MIKSZÁTHNÉ.] [Balassagyarmat.]
22. Inggombok. 5 drb. négy köztük arany, ezeket használta utoljára. [MTAK Kézirattára.]
23. Aprópénz, mely utolsó volt a zsebében. [MTAK Kézirattára.]
24. Arany toll, FARKAS László ajándéka. [Balassagyarmat.]
25. Szivar vágó, koppantó alakú. FARKAS László ajándéka. — Vonatkozás arra, hogy mindig mondta, az utolsó jó találmány a koppantó volt. [MTAK Kézirattára.]
26. A czvikkere, mit utoljára használt. [MTAK Kézirattára.]
27. Fekete szemüveg, egyszer a szeme fáj, akkor használta. [MTAK Kézirattára.]
28. Egy ceruza, mit közönségesen használt. [MTAK Kézirattára.]
29. Kedvencz csészéje. Karlsbadi emlék. [MTAK Kézirattára.]
30. Arany keretű szemüveg. FARKAS L. ajándéka. [MTAK Kézirattára.]
31. Kedvencz zsebke. Kútya alakú. [MTAK Kézirattára.]
32. Egy kis skatula a Berezi fogával, melyről egy elbeszélés is van írva. [*Berczi fogai.*] [MTAK Kézirattára.]
33. Két darab arany karika gyűrű. MIKSZÁTH és MIKSZÁTHNÉ jegygyűrűi bevésve.

- [Az 1913-as lista óta nem szerepel a MIKSZÁTH-hagyaték jegyzékein. Valószínűleg a háború idején kallódott el.]
34. Ezüst fejű séta páleza, melyet mindig használt. [MTAK Kézirattára.]
 35. Dohány tartó, egy virág cserép — ha a dohány száraz volt, beállította vízbe, hogy kissé nedves legyen a dohány. A cserépen állt. [MTAK Kézirattára.] 1 fa nyelű biesag, ez volt pipa szurkálója. [MTAK Kézirattára.]
 36. Egy kis szita dohányra, mindig azon szitálgatta, hogy poros ne legyen, még az utolsó dohány is benne van. [Horpács.]
 37. Hosszú szárú pipa selymeczi szárral. [Balassagyarmat.]
 38. Egy réz tányér, szivar hamu tartó FARKAS László ajándéka. [MTAK Kézirattára.]
 39. Szivar hamu tartó levél-bélyegekből összeállítva. Berezi ajándéka apának. Ő állította össze. [MTAK Kézirattára.]
 40. Egy különös pipa tisztító. [MTAK Kézirattára.]
 41. 2 db. szivarszipka papírból. [1 db Balassagyarmat, 1 db MTAK Kézirattára.]
 42. Egy selymeczi pipa szárral. A Selymeczi nők ajándéka. [MTAK Kézirattára.]
 43. Egy virszinia szivartárca. [MTAK Kézirattára.]
 44. SZÉKÁCS [József] féle ima könyv. MIKSZÁTH Mariska könyve volt, melyet fivérének ajándékozott halálos ágyán. [1867.] Tart.: KOSSUTH bankó, 5 frt.-os; vallásos tárgyú képek [ún. szentképek] 2 db.; préselt virágok, szemfedődarab. Egy ének „Erős vár stb.” külön nyomva, SZÉKÁCS Józseftől. Bejegyzés: „*Mikszáth Mariskának örök emlékül Kaszner Lajos*”. 18. V. [18]67. [MTAK Kézirattára.]
 45. MIKSZÁTH pénz tárczája. [MTAK Kézirattára.]
 46. Jánoska sétatárczája. [Ismeretlen helyen.]
 47. APPONYI Albert gróf névjegye, melyett a Lipót városi kaszinó lakomáján adott. [MTAK Kézirattára.]
 48. Gyertya tartó — a gyertyával benne, mi utolszor égett az éjeli szekrényen. [Horpács.]
 49. [Nem MIKSZÁTHNÉ írásával:] Villanyos szivar gyújtó, FARKAS László ajándéka. [MTAK Kézirattára.]
[U. itt MIKSZÁTHNÉ írásával:]
„Az íróasztal tartalma belül:
Egy japáni selyem terítőcske, mellyel az író asztal le volt terítve, hogy a kéziratok fedve legyenek. Abban az állapotban van, amint utolszor érintette.” [Ismeretlen helyen.]
(Az első listán jelölt „Mikszáthfalvai képek” pont alatt felsorolt képek a Vasárnapi Újság 1910. május 15-i számában jelentek meg. Ezeket az újságkivágatokat mellékelte MIKSZÁTHNÉ az első leltár írójának kézírásával listaszerűen felsorolva.) [MTAK Kézirattára.]

2. Divald Kornél leltára a Mikszáth-szoba tárgyairól [1917]²¹

- A MIKSZÁTH-szoba festményei és szobrai:
- MIKSZÁTH Kálmán arcképe. Olajfestmény. Térkép, vörös karosszékben ülő alak, kezében szivarral. BENCZÜR Gyula festménye és ajándéka, a mellyel mint t. tag, székfoglaló helyett tisztelte meg az Akadémiát. Jelzése: BENCZÜR Gyula, Dolány. (Ld. Akad. Ért. 24. k. 361. l.) [MTAK.]
- MIKSZÁTH Kálmán és neje MAUKS Ilona. Mellképek. Olajfestmény. [1895.] Festette MAYLER Ede. [Ld. 1. sz. leltár.]
- MIKSZÁTH fiúnak gyermekkori arcképe. Olajfestmény. Kettős mellkép. [MTAK.]
- MIKSZÁTH Kálmán nagy mellszobra, bronz. Mintázta HOLLÓ Barnabás (1866—1917). Jelzése: HOLLÓ B. 1910. [Akadémia.]
- MIKSZÁTH Kálmán kis mellszobra, bronz, MIKSZÁTH 1847—1910 felirattal. Jelzése: HOLLÓ Barnabás. VIKÁR Béla l. tag ajándéka. (Ld. Akad. Ért. 25. k. 147. l.) [Balassagyarmat.]
- BEDÉ Anna tartozása. Kis bronzsoport. Mintázta Sz. DÁRDAY Olga. Jelzése: DÁRDAY O. (Balassagyarmat.) [Ld. 1. sz. leltár.]
- A brézói ludak. Kis bronzsoport. Mintázta VASTAGH Györgyné sz. BENCZÜR Olga. Jelzése: V. Gy.-né BENCZÜR Olga. (Balassagyarmat.) [Ld. 1. sz. leltár.]
- Két aquarellkép. Illusztráció MIKSZÁTH műveihez. Jelzése: B. E. [1 db BE jel., Balassagyarmat.]
- Politikai karrikaturák. (8 darab.) FARAGÓ József tollrajzai. [Ld. 1. sz. leltár.]

²¹ DIVALD Kornél: l. m. 73—74. l.

MIKSZÁTH Kálmán arcképe. Tollrajz. Jelzése: PACZKA Ferenc, 1884. 18/I. [Ismeretlen helyen.]

A falakon karikaturák és egyéb nyomtatott képek. A baloldali sarokban MIKSZÁTH íróasztala és karosszéke. Az előbbin és a fal közepén álló tárlóban magyarázó cédulák kíséretében emléktárgyai. A kettő közötti asztalkán MIKSZÁTH 1890. ápr. 22-én elhunyt Jánoska nevű kis fiának játéka is ezek sorában: A ló, a báránka és a nyúl, a melyekről ily című remek elbeszélését írta. [A játékok ma: Balassagyarmaton.]

3. Relikviák 1950-ből

1950-ben állami tulajdonba vétel folytán Horpácsról a Pénzügyminisztériumba, majd onnan az MTA-hoz kerültek MIKSZÁTH otthonának egyes ingóságai és MIKSZÁTH szellemi hagyatékának egykori falusi házában őrzött darabjai.

Az 1950. április 17-én felvett leltárt a horpácsi hagyatéknak anyagáról az alábbiakban azzal a megjegyzéssel közöljük, hogy ez a leltár annak idején nem terjedt ki arra a kézirat- anyagra, amelyet a könyvek mellett megtaláltunk, regisztráltunk, s a további fejezetekben közlünk. Meg kell említenünk még, hogy a Kézirattár kétszeri költözködése során egy fémdoboz, kisebb tárgyakkal ismeretlen helyre került, ennek anyaga jelenleg hiányzik.

A horpácsi anyag leltára 1950-ből²²

A Pénzügyminisztérium pincéjéből megőrzésre és rendezésre az Akadémia székházába bezállított MIKSZÁTH-emléktárgyak és könyvek leltározási munkájáról.

1950. ápril. hó 17-én az alábbi leltárban foglalt ingóságokat hoztuk az V., Akadémia utca 2. sz. palotába, és a transzformátor melletti záros, jól szellőző, száraz pincében helyeztük el.

I. Műtárgyak

SZINYEI MERSE Pál: Virágzó fák (olajfestm.). [Horpács.]

FESZTY Árpád: A Honfoglalás vázlata. [Akadémiai alkalmazottak klubja III. em.]

JÓKAI Róza: Nagyméretű MIKSZÁTH-kép. (Olaj.) [Balassagyarmat.]

ÉDER Gyula: Kaszát vásárló paraszt. (Rajz.) [Balassagyarmat.]

BENCZÜR Gyula: Parasztlányka. *A fekete kakas*-hoz. [Balatonvilágosi akadémiai üdülő.]

KOMÁROMI—KACZ: A fahuszár meg a lova. Illusztráció. (Vízfestmény.) [Balassagyarmat.]

JÓKAI fénykép, aláírással. [Balassagyarmat.]

JANKÓ János: MIKSZÁTHot borotválják. (Akv.) MTAK Arany János utcai raktár.]

KÖVÉR Gyula: Régi flamand városrész. (Olaj.) [Balassagyarmat.]

LAMPI: Lányka, ovál keretben. (Olaj.) [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné tulajdonában.]

PALLAVICINI Ilona: Mosónők. [Balassagyarmat.]

ERDŐSSY: Behavazott hajók. [Horpács.]

CARLYLE-képmás. (MALONYAY D. soruival.) [Balassagyarmat.]

Tarokk-társaság, MIKSZÁTHÉK. (Rézmetszet.) [Akadémia I. em. folyosó.]

Színes, üvegre festett női arckép. [Kézirattár.]

(Negyvenhat) 46 db vegyes, családi és más fénykép. [MTAK Kézirattára.]

4 db dísztagsági lap, ill. családi címer. [MTAK Kézirattára.]

15 db kis festmény és rajz, keretbeve. [MTA, Balassagyarmat, Horpács.] Ld. 4. tétel.

FADRUSZ János gipsz szobra: Krisztus-fej. [Összetört.]

HOLLÓ Barnabás: MIKSZÁTH mellszobra márványból. [MTA előcsarnoka. Balfolyosó.]

1 db velencei tükör (nagy) [Horpács.]

II. Bútorok (valamennyi sérült, kopott)

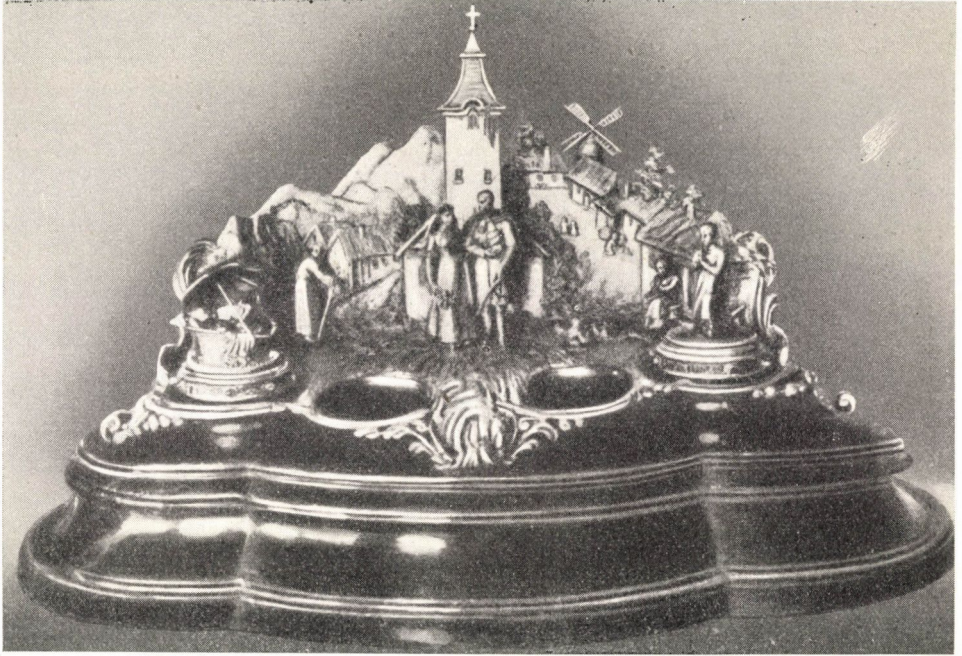
1 empire íróasztal rézlábakon. [Balassagyarmat.]

1 aranyozott asztalka (márványlappal). [Balassagyarmat.]

1 hatszögű, lapos, tölgyfa asztalka, 3 lábú. [Horpács.]

²² MTA Kézirattára. MIKSZÁTH leltárak.

- 1 ingaóra, tokban. [Akadémia.]
- 2 könyvespole (egyik hát nélkül). [1 db Horpács, 1 db Balassagyarmat.]
- 1 többrészes könyvszekrény. [Horpács.]
- 1 faragott oszlopú kis pole. [Horpács.]
- 1 asztalka, a lapját tartó faragott törpével. [Balassagyarmat.]
- 1 nagy ebédlőasztal. [Balassagyarmat.]
- 1 hétfiókos empire szekrény (csak 3 fiókja van meg). [Restaurálva, Horpács.]
- 1 nagy secretaire. [Balassagyarmat.]

4. ábra. Ezüst tintatartó a Szent Péter esernyője alakjaival

- 1 négyfiókú, alul kétajtós szekrény. [Balassagyarmat.]
- 2 nagy bőrdívány (szakadtak) és két barna bőrkarosszék. [Használhatatlan állapotban raktárban.]
- 1 plüs-huzatú nagy dívány. [Használhatatlan. Alagsorban.]
- 1 háromfiókos commode. [Horpács.]
- 2 szobortalpaszat (egyik aranyozott, másik tölgyfa). [Balassagyarmat.]
- 5 bőrülésű és faragott hátú szék. [Balassagyarmat.]
- 6 hajlított, aranyozott, kárpitozott karosszék. [2 db Horpács, 4 db Balassagyarmat.]
- 3 hajlított, aranyozott, egyszerű szék. (Egyik ülés nélkül.) [Balassagyarmat.]
- 1 egyfiókú, alul kétajtós commode. [Balassagyarmat.]
- 1 aranyozott lámpaállvány, sárga ernyő. (Az író asztalilámpája.) [Horpács.]

III. Vegyesek

- 1 óra, rézből készült tartó alakkal. [MTA Tudós klub.]
- 1 nagy tintatartó, MIKSZÁTH-mesék alakjaival, márványlapon. (Valójában BAHRUCH Károly ötvösművész alkotása, a „Szent Péter esernyője” alakjaival, a Franklin-társulat jubileumi ajándéka. [Ismeretlen helyen.]
- 1 kis ólompohár. [MTAK.]
- 1 fafaragvány, a favágó gyerekekkel. [Ismeretlen helyen.]
- 1 cigarettadoboz, fafaragvány. [MTAK Kézirattára.]

- 2 gyertyatartó (bronz, térdelő (kariatidák)). [1 db MTAK, 1 db Horpács.]
- 1 kariatid-gyertyatartó. [MTAK Kézirattára.]
- 1 egyszerű (ezüst?) gyertyatartó. [MTAK Kézirattára.]
- 2 bronz hamutartó. [MTAK Kézirattára.]
- 1 lombfűrészelt doboz. [Horpács.]
- 2 fénykép-doboz (egyik politúros, csont-pántos). [Horpács, Balassagyarmat.]
- 1 kis rámban préselt virágok (1881-ből). [MTAK Kézirattára.]
- 1 hatkarú réz-gyertyatartó. [MTA Főtitkári szoba.]
- 1 bronz tál. [Ismeretlen helyen.]
- 1 porcelán tál, virágokkal. [MTAK.]
- 1 kétalakos gyerekszobor, porcelánból (a *Gyerekek*). [Balassagyarmat.]
- 1 nagy zöld cserépkorsó, ládában. [Balassagyarmat.]
- 1 kerek dohánytartó, fából. [MTAK.]
- 1 kard, réztokban. [Ismeretlen helyen.]
- 1 szarvas-szobrocska, bronzból. [Ismeretlen helyen.]
- 1 fekete papírdobozban: 1 törött meissenai alak, egy pohárka sóból, 1 feketés csésze aljjal, színes üvegből (kazáni?), 1 Ferenc József-képes rézdoboz, 3 régi éremmel és kis KOSSUTH-képpel, 1 kis ezüst csizma (tűtartó), végül 1 kis réz bonbonniere. [Ismeretlen helyen, a kis KOSSUTH-kép Horpácsen.]

4. A balassagyarmati, horpácsi és szegedi múzeumok Mikszáth-anyaga

A balassagyarmati tájmúzeum tárgyai

Az 1913-as anyagból :

- 1. MIKSZÁTH aranyóralánc. Függői: Jánoska átlukasztott krajcárja, amit játékkállatkái etetésére hagyott, egy kis arany ceruza és egy arany szivarvágó kés.
- 2. Jánoska játéka: a ló, a báránka és a nyúl. [Novellatárgyak.]
- 3. „Az én pohárom” — Berci csorba pohara. [Novellatárgy.]
- 4. „A brézói ludak”. — Bronz szoborcsoport. BENCZŰR Olga műve. [Novellatéma.]
- 5. „Bede Anna tartozása”. — Mintázta SZENDE-DÁRDAY Olga. (Bronz.) [Novellatéma.]
- 6. Selmeci pipa, szárral. [Jubileumi ajándék a selmeci nőktől.]
- 7. MIKSZÁTH Kálmán bőrkötetes jegyzőkönyve néhány beírással, egy névjeggyel.
- 8. 1 db érem: az Akadémia nagydíja 1908-ból.
- 9. 1 db fatábla, amin az író ágyban fekvé dolgozott.
- 10. 1 db félig elszívott szivar, szípkában. Utolsó szivarja.
- 11. 1 db aranytoll, FARKAS László sebészorvos ajándéka MIKSZÁTHnak.
- 12. FARAGÓ Jenő karikatúrája FARKAS László sebészorvosról. [Aquarell.]

A Mikszáth szobából ; nem családi eredetű tárgy :

- 13. MIKSZÁTH Kálmán kis mellszobra. (Bronz.) Bevése: „*Mikszáth, 1847—1910*”. HOLLÓ Barnabás műve. A szobrot VIKÁR Béla ajándékozta a MIKSZÁTH szoba számára 1914 körül.

Az 1950-es horpácsi anyagból :²³

Bútorok :

- 1. 2 db szekrény aljzat.
- 2. 1 db hétfiókos empíre szekrény.
- 3. 1 db fehér-arany díszítésű szalon asztal márványlappal.
- 4. 1 db négyfiókos, kétajtós oszlopdíszes szekreter.
- 5. 1 db szobortartó fehér-arany díszítéssel.

²³ Az 1950-es, horpácsi hagyatéki anyagból az 1., 5., 8., 10., 12., 15., 18., 19., 20. sz. jelzett leltári tárgyak ez idő szerint nincsenek kiállítva.

6. 1 db kétajtós commode.
7. 1 db háromlábú kis kerek szalonzsztal arany dísszel és faragással
8. 1 db kisasztal faragott törpe szoborral.
9. 5 db faragott hátú bőr üléses támlásszék.
10. 1 db nyitott, oszlopos kétrészes vitrin.
11. 1 db nagyméretű empire asztal, négy rézdíszes, szoborszerűen kiképzett lábbal. Üveg fedőlapja alatt levélmásolatok és hasonmások.
12. 1 db nagyméretű ebédlőasztal.
13. 1 db vörösmárvány szobortalapzat.
14. 6 db karostámlás szék aranyozott virágdíszes huzattal.
15. 3 db támlásszék bordó selyemhuzattal.
16. 1 db kétfülű zöldmázás cserépváza.

Képek, szobrok :

17. Nagyméretű MIKSZÁTH képmás, FESZTYNÉ JÓKAI Róza festménye, 1910.
18. KÖVÉR Gyula: Régi flamand város.
19. PALLAVICINI Ilona: Mosónők.
20. MALONYAY Dezső: CARLYLE képmása. [MIKSZÁTHnak dedikálva.]
21. BENCSÜR Béla: Erdőrészlet. [Kisméretű aquarel.]
22. KOMÁROMI KATZ Endre: A fahuszár, meg a lova, meg a ló sipja. [Aquarel.]
23. KÖRÖSFŐI KRIESCH Aladár: Felvidéki paraszt. Illusztr. a *Tót atyafiakhoz*. [Aquarel.]
24. PAPP Emil: Erdőrészlet. Rájegyezve: „*Mikszáth Kálmánnak tiszteletem jeléül Papp Emil.*” (Olaj.)
25. JÓKAI Mór fényképe, JÓKAI dedikálásával: „*Mikszáth Kálmánnak baráti emlékül Jókai Mór. 1885.*”
26. TOLSZTOJ Leo festményről készült fényképe. (Orosz népi ruhában, mezítlábasan.)
27. MIKSZÁTH a szegedi jubileumi ünnepség után (1910. jan. 9.) az utcán autogramot ad egy diáknak. (Nagyméretű fénykép.)
28. MIKSZÁTH a szegedi megyeháza előtt a jubileumi ünnepség után fiai és ünneplői körében. (Nagyméretű fénykép.)
29. MIKSZÁTH fényképek 1867, 1882, 1890, 1908, 1910-ből.
30. KLICS Károly: MIKSZÁTH. (Árnyképről készült nagyított kép.)
31. MIKSZÁTH HOLLÓ Barnabás műtermében modellt ül. (Egykorú fénykép a szobrasszal és vendégeivel. 1910.)
32. 10 db különböző, MIKSZÁTHtal és műveivel kapcsolatos fénykép.

Nem a hagyatékból származó, ajándékozott anyag Balassagyarmaton

1. 1 db holland stílusú ebédlő szekrény oszlopos felső résszel, berakásokkal. (MIKSZÁTH bútora volt.) [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné ajándéka.]
2. 1 db teljesen faragott, gyümölcs és hal díszes, felül-alul kétajtós nagyméretű ebédlőszekrény. MIKSZÁTH Kálmán vásárolta a KEGLEVICH családtól. [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné ajándéka.]
3. 1 db népi faragású levél és indadíszes egészében faragott tálas, amelyet MIKSZÁTH pipatartónak is használhatott. [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné ajándéka.]
4. 1 db aranyozott sokágú gyertyacsillár. [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné ajándéka.]
5. MIKSZÁTH Kálmán horpácsi íróasztala, amelyet a SZONTAGH Páltól vett házzal örökölt. Ezen a kis asztalon MADÁCH Imre is dolgozott horpácsi látogatásai során, SZONTAGH Pálnál. [SURÁNYI SZORSIK János ügyvéd ajándéka.] Az íróasztal a „*Mikszáth pihenője Horpácson*” c. fényképen is látható, hitelesen MIKSZÁTH használatában volt.]
6. MIKSZÁTH Kálmán kezéről készült gipszmás. (Hüvelykujja letört.) [A család ajándéka.]
7. Palóc szoboresoport, közepén MIKSZÁTHtal. MURÁNYI Gyula szobrász alkotása. Felirat balról a talpazaton: „*Nógrád vármegye közönsége Mikszáth Kálmánnak.*” Középen: 1869—1910. [Írói működésének határjelzői.] Jobbról: „*Sem idő, sem feledés hírnevét el nem enyészti.*” (A szobrot a jubileum után kis ünnepség keretében Horpácson akarták átadni az írónak. Erre azonban MIKSZÁTH halála miatt nem került sor.) [A család ajándéka a Palóc Múzeumnak.]

Írott emlékek: (a Palóc Múzeum tulajdonában)

8. MIKSZÁTH Kálmán és MAUKS Ilona első házasságának anyakönyvi kivonata a Budapesti Ág. Ev. szláv egyház esketési anyakönyvének III. köt. II. szakasz, 12. lapjáról, 1873. július 13-ról. Az eskető pap: BACHÁT Dániel.
9. Bérleti szerződés a szklabonyai birtokra 1873. szept. 26-án, amikor MIKSZÁTH ifjú feleségével a nyári szklabonyai tartózkodás után újra Pestre megy a kolerától csaknem elnéptelenedett faluból.
10. Szerződés egy mohorai ingatlan eladásáról PETRÁS József vevő és MIKSZÁTH Kálmán eladó között, 1907. dec. 7-ről.
11. MIKSZÁTH Kálmán eredeti levele HOREMUSZ Pál nagyszentmiklósi lelkészhez 1909. nov. 2. [Találtuk Balassagyarmaton, iratok között 1962. aug.]
12. Jubileumi érem MIKSZÁTH nevével és a jubileum évszámával.

A horpácsi tájmúzeum tárgyai az 1913-as anyagból.

1. MIKSZÁTH Kálmán ágya.
2. 1 db gyertyatartó gyertyával. [Ez égett utoljára éjjeliszekrényén.]
3. 1 db különös alakú pipa, vastag (5—6 cm) meggyfatörzsből.
4. 1 db dohányszita dohánymaradványokkal.
5. Hosszú szárú pipa.
6. Kisméretű üveges vitrin.

Az 1950-es anyagból (Ld. 3. leltár):

7. Világos, háromfiókos commode.
8. Héromlábú, hatszögletű kisasztal.
9. 1 db aranyozott, furagott lámpaállvány. MIKSZÁTH íróasztali lámpája.
10. Bronz kariatida-gyertyatartó.
11. Egy lombfűrész doboz több aprósággal. (6 mell- és nyakkendőtű, medallion, 2 ovális miniatűr.)
12. Sötétbarna könyvállvány 2 polccal.
13. 2 db rokokó kurosszék, szürke huzattal, aranyozott karfákkal.
14. Kétrészes, felül üvegezett könyvszekrény MIKSZÁTH dolgozószobájából. Ebben álltak könyvei.
15. Barnára politúrozott szekreter.
16. Kisméretű velencei tükör.
17. Gipsz virágtartó (halálfej alakú).

Festmények:

18. SZINYEI MERSE Pál: Virágzó almafák. (Olaj.)
19. NADLER Róbert: Szénhordók. (Dedikáció MIKSZÁTHnak.) 1910.
20. UJVÁRI: Téli táj. 1910.
21. Tengerparti részlet. (Olaj.)
22. ERŐSI Béla: Behavazott hajók. (Nagyméretű olaj.)

Nem hagyatéki eredetűek:

1. Egy nagyméretű velencei tükör. [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné ajándéka.]
2. Tükör, fufuragásos díszítéssel. [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné ajándéka.]
3. Fekvő bárány szobor. [Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné ajándéka.]
4. 49 db MIKSZÁTH témájú (családi, horpácsi és műveivel kapcsolatos stb.) fénykép-másolat, nagyítás, hasonmás.
5. Mokett ágyterítő.
6. Szalmazsák.
7. 26 db MIKSZÁTH mű. (Nem könyvtárából való.)

A Szegedi Városi Múzeumnak juttatott Mikszáth emlékek. 1910 után

[MIKSZÁTHNÉ írásával készült leltár, betűhíven. Ld. MTAK Kézirattára. Jelz.: Ms. 10.053/h.]

- 1 db üveg szekrény.
- 1 " bőr szék.
- 1 " bőr neszeszer kofer, benne:
 - 2 db kefe, 1 tükör, — 1 fésű — 1 szappantartó — körömtisztító — 1 kis olló — 2 üveg.
- 1 ezüst fejű séta bot.
- 1 Selymeczi pipa szárral.
- 2 db könyv az éjeli szekrényről, utolsó olvasmánya.
- 1 db kis ezüst gyertyatartó egy fél száll gyertyával az utolsó éjeli éget.
- 1 tollszár az íróasztaláról.
- 1 dobozka hurut elleni czukorkával az éjeli szekrényről.
- 1 pohár és egy üveg kancsó az éjeli szekrényről.
- 1 tavaszi felöltő, amit utoljára használt.
- 1 puha kalap.
- 1 skatuly gyufa, amit utoljára használt.
- 1 szegedi papírvágó toll kés az író asztalról.
- 1 dohányról papír [cimke] hogy milyen dohányt használt.
- 1 papír szivar szipka.
- 1 FADRUSZ ajándéka egy TISZA Lajos mell szöbor.
- 1 nyakkendő, mit utoljára használt.
- 3 levél kéz irat.

III. MIKSZÁTH KÁLMÁN KÉZIRATOS HAGYATÉKA
ÉS REÁVONATKOZÓ KÉZIRATOS ANYAG
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK KÉZIRATTÁRÁBAN

1. Vegyes anyag: kéziratok, kefelevonatok, fényképek stb.

Ms 36

- MIKSZÁTH Kálmán cikkeinek és novelláinak kéziratai.
MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.
Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.
- /a MK: „A reteszek” című novellájának töredékei. Variáns.
Autogr. 19 f. Kül. nagyság.
- /b MK: „Az István alkonya.” Töredék.
Autogr. 4 f. Kül. nagyság.
- /c MK: „Báró Károlyi Pista.” Töredék.
Autogr. 1 f. 335 × 170 mm.
- /d MK: „Mohora, Mikszáthfalva és Szarvas.” Töredék.
Autogr. 4 f. 210 × 170 mm.
- /e MK: „A Noszty fiú esete Tóth Marival.” Címlapterv.
Autogr. 1 f. 210 × 170 mm.
- /f MK: „Quendel Mária.” (Művelődéstörténeti kép.) Töredék.
Autogr. 5 f. 210 × 170 mm.
- /g MK: „Az udvari boroecska.” (A császári és királyi bor c. novella variánsa.)
Töredék.
Autogr. 14 f. 210 × 170 mm.
- /h MK: „Írói mozgalmak” című cikkének töredékei.
Autogr. 35 f. 210 × 170 mm.
- /i MK: „Frigyessy Adolf.” Töredékek.
Autogr. 7 f. 210 × 170 mm.
- /j MK: „A csizmadia és a fiai.” Novella.
Autogr. 7 f. 210 × 170 mm.
- /k MK: „Grózikka kegyelmet kér” című novella töredékei. Variáns.
Autogr. 17 f. Kül. nagyság.
- /l MK: „Roosewelt.” Variánsok.
Autogr. 9 f. 210 × 170 mm.
- /m MK: „Verseghy Ferenc.” Tanulmánytöredékek.
Autogr. 7 f. 210 × 170 mm.
- /n MK: Petőfi-Almanach. Töredékek.
Autogr. 8 f. 210 × 170 mm.
- /o MK: „Falusi délutánok.” Töredékek.
Autogr. 2 f. Kül. nagyság.
- /p MK: 40 éves írói jubileumakor tartott beszédének töredékei. Vázlatok.
Autogr. 22 f. 210 × 170 mm.
- /q MK: 40 éves írói jubileumán mondott beszéde. 1910.
Autogr. 7 f. 210 × 170 mm.
- /r MK: „Beniczky Bajza Lenke.” Töredék.
ff. 1—2. Autogr. f. 2. idegen kéz másolata, 3 f. Kül. nagyság.
- /s MK: „Az aranyos csikó” c. novellájának töredékei.
Autogr. 7 f. ff. 6.7. felébe vágva. 210 × 170 mm.
- /t MK: „A varázsló kovács” c. novella töredéke.
Autogr. 3 f. 210 × 170 mm.
- /u MK: „Az amerikai menyecske” c. regény töredékei. Előszóvariánsokkal.
Autogr. 10 f. ff. 9.10. felébe vágva 210 × 170 mm.
- /v MK: „Régi műhelyben” c. cikkének töredékei.
Autogr. 21 f. ff. 1.2. felébe vágva, ill. tótpve, 18.20—21. rongált. Kül. nagyság.
- /x MK: „A fekete város.” Regénytöredékek.

Autogr. 252 f. ff. 15, 17—19, 23—25, 33—36, 48, 52—55, 57—59, 60—61, 66—67, 78, 86, 89, 108—119, 131, 135—141, 144—149, 152—155, 157—173, 176—198, 200, 203—206, 208—210, 213—215, 221, 225—237, 239—242. szakadt, ill. levágott levél. Kül. nagyság.

- /y MK: „Egy Lupesákról szóló történet” töredéke.
Autogr. 1 f. 210 × 170 mm.
- /z MK kézirat töredékei.
Autogr. 303 f. Különböző nagyság.
- /zz MK és Mauks Ilona tréfás szerződései. Balassagyarmat. 1872.
Eredeti kéziratok, 4 db. Mauks Ilona, 1 db. Mikszáth Kálmán kezeírása.
5 db. 5 f. Mellette: 2 db üres papírlap Mikszáth Kálmán aláírásával.

Ms 37

Mikszáth Kálmán novelláinak kefelevonatai, Mauks Ilona és Kornélia főleg Mikszáthra vonatkozó írásai, Mikszáth műveire és személyére vonatkozó írások.
Mikszáth Kálmán és ifj. Mikszáth Kálmán hagyatéka.
Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

- /a MK: „Az aranyos esikó” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 18 f. 385 × 210 mm.
- /au MK: „Császári és királyi bor” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 10 f. 385 × 210 mm.
Kéziratvariánsát l.: Mikszáth Kálmán: „Az udvari borocská” cím alatt.
Ms 36/g.
- /b MK: „Gróziká kegyelmet kér” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 9 f. 380 × 220 mm.
- /bb MK: „Á játszópajtás. (A mi kis falunk legendáiból)” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 8 f. 380 × 210 mm.
- /c MK: „P. Jork” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 12 f. 380 × 220 mm.
- /cc MK: „Mégis talentum Kyszlich. (Egy bűnügy története)” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 11 f. 380 × 220 mm.
Ld. még Mikszáth Kálmán: A „Corpus delicti” c. novelláját. Ms 37/hh.
- /d MK: „Mohora, Mikszáthfalva és a szarvas” c. cikkének kefelevonata.
Nyomt. 4 f. 380 × 220 mm.
- /dd MK: „Az óra” c. tárcájának kefelevonata.
Nyomt. 3 f. 380 × 220 mm.
- /e MK: „Az öreg diktátor” c. tárcájának kefelevonata.
Nyomt. 7 f. 380 × 220 mm.
- /ee MK: „Pinkerton”. „Az amerikai menyecske” című regény töredéke. Kefelevonat. Nyomt. 26 f. 380 × 220 mm.
- /f MK: „Rákóczi Ferencz donációit oszt” c. novellája kefelevonatának töredékei.
Nyomt. 10 f. 380 × 220 mm.
- /ff MK: „A rekeszek” c. novellája kefelevonata.
Nyomt. 7 f. 380 × 220 mm.
- /g MK: „Tövískes látogatóban” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 14 f. 380 × 220 mm.
- /gg MK: „Az új Eldorádó” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 7 f. 380 × 220 mm.
- /h MK: „A varázsló kovács. (Bohókás mese)” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 6 f. 380 × 220 mm.
- /hh MK: „A corpus delicti” c. novellájának kefelevonata.
Nyomt. 8 f. 160 × 115 mm.
Ld. még Mikszáth Kálmán: „Mégis talentum Kyszlich. (Egy bűnügy története)” c. novelláját. Ms 37/cc.
- /i ifj. „Mikszáth Kálmán levele Serényi Gusztávhoz” c. cikkének kefelevonata.
Nyomt. 2 f. 495 × 170 mm.
- /ii MK: „Gyulai Pál nyolczvan éves” c. eikke. 1906.
Újságkivágás, 4 f. 295 × 200 mm.
- /j MK: „Az én Gyuri bácsim.” (Humoreszk.)
Másolat, Gajdács Pál kezeírása. 210 × 170 mm. 10 f.
Mellette: Gajdács Pál levele megnevezetlen szerkesztőnek. Tótkomlós, 1909. máj. 7. 2 f.

- „A rotációs papír árak vagy Pupert bácsi bosszúja” c. novella töredéke. Másolat, 1 f. 340 × 210 mm.
- /jj MK műveiről szóló levélformájú iskolai dolgozat. 1908. szept. 17. Eredeti kézirat, 2 f. 345 × 210 mm.
- /k MAUKS Ilona vegyes leánykori jegyzetei. Balassagyarmat. 1869—1870. Autogr. 4 füzet = 103 f. Kül. nagyság.
- /kk Özv. MIKSZÁTH Kálmánné: „Az István szoba.” (Mutatvány — „Mikszáth Kálmán” c. művéből) és „Az én férjem” (MK.) c. töredék. Autogr. 5+1 f. 340 × 210 mm. a 6. f. csonka. Mellette: Az Újság szerkesztőjének levele özv. MIKSZÁTH Kálmánnénak. Bp. 1918. jan. 29. 2 f. rongált.
- /l MAUKS Kornélia: „MK. úton” c. tárcája. Autogr. 5 f. 340 × 210 mm. Megjelent: Vasárnapi Újság 1910. máj. 15-i számában.
- /ll MAUKS Cornélia elbeszéléseinek jegyzéke. Autogr. 1 f. 170 × 105 mm.
- /m IMÁDY Károly esp. plébános, PAR Károly ügyvéd Nógrád megyei bizottmányi tagok MIKSZÁTH Kálmán állítólagos névalíráshamisítása ellen tiltakozó nyilatkozata. Balassagyarmat, 1873. RUBINYI Mózes másolata, 1 f. 240 × 160 mm.
- /mm MK-ra vonatkozó feljegyzések özv. báji PATAY Gyuláné naplójegyzeteiből. 1910. Másolat, 1 f. 220 × 160 mm.
- /n MK: Az Adriai Biztosító Társulat magyarországi igazgatóságának tanácsosává való kinevezéséről értesítés és végzés. Trieszt—Budapest, 1910. Nyomt., ill. gépirásos másolat, 2 db. 280 × 215 és 340 × 210 mm.
- /nn Szeged város polgármestere egyetemet kérő emlékiratának átadásáról értesíti és a küldöttséghez való csatlakozásra kéri fel MK-t.
- /o MK művei jubileumi kiadásának aláírási ívei. 1910. Nyomt. 3 db + 3 db befizetési lap, 335 × 235 mm.
- /oo MK művei jubileumi kiadásának meg nem vásárlásáról Hidvég község határozata. Hidvég, 1910. ápr. 28. Másolat, 2 f. 340 × 210 mm.
- /p MK arcképe megfestésének alapjára a Nógrádmegyei Múzeum betétkönyve. Balassagyarmat, 1918—1921. Nyomt. kéziratossal bejegyzésekkel, 8 f. 170 × 125 mm.
- /pp MK temetésének rendje. Budapest, 1910. máj. 31. Gépirat, 1 f. 315 × 210 mm. Mellette: A Mikszáth-temetéssel kapcsolatos 6 db levél.
- /q JÓKAI Mór: „Egy magyar nábob” c. regényének címlapja a szerző MK-nak írt dedikációjával. 1893.

Ms 38—39

MIKSZÁTH Kálmán levelezése.

MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.

Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

Ms 40

Ifj. MIKSZÁTH Kálmán, valamint a FÖLDES család levelezése.

MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.

Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

Ms 41

Ifj. MIKSZÁTH Kálmáné, valamint özv. MIKSZÁTH Kálmánné levelezése.

MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.

Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

Ms 42

Ifj. MIKSZÁTH Kálmánnal, a MIKSZÁTH és MAUKS családokkal kapcsolatos analecták.

MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.

Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

/n—i

Levelek ifj. MIKSZÁTH Kálmánnak és ifj. MIKSZÁTH Kálmánné FÖLDES Líviának.

/ii

Ifj. MK gyerekkori feljegyzései.

/j

Ifj. MK választási felhívása. II. é. n.

/jj

Ifj. MK vegyes feljegyzései.

/k

GÜNTHER Hermann: ifj. MIKSZÁTH Kálmánhoz c. verse. (Az íróról szól.)

- /kk Özv. MIKSZÁTH Kálmánné temetésére vonatkozó írások. 1926. máj. 25—27.
 /l MENTES Mátvás hagyatéka ügyében a balassagyarmati járásbíróóság végzése. 1893.
 /ll MIXADT, Johannes Samuel anyakönyvi kivonata. 1811.
 /m A MIKSZÁTH-család élő tagjairól 1950-ben MÉREINÉ (Juhász Margit) által összegyűjtött adatok.
 /mm A MIKSZÁTH-hagyatékából való feljegyzések, tárcatörédek, levelezőlapok, menükártyák stb.
 /n A MIKSZÁTH-hagyatékából származó német—magyar—francia vers és prózagyűjtemény a 19. század elejéről.
 /nn A MIKSZÁTH-hagyatékhoz tartozó 2 férfiárnykép.
 /o A MIKSZÁTH-hagyatékából származó, a Vajdahunyad várát ábrázoló vízfestmény.
 /oo A MIKSZÁTH-hagyatékából való préselt virágok, négylevelű lóhere-gyűjtemény.

Ms 43

- A MIKSZÁTH-hagyaték fényképanyaga.
 MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.
 Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.
- /a MK ifjúkori fényképe barna fakerethen.
 Eredeti felv. 21,5 × 12,5 cm. Ellinger Ede felv.
- /ua MK ifjúkori fényképe. Elmosódott ceruzaférfás alírásokkal. MK aláírásával u. a. mint Ms 43/a.
 Eredeti felv. 20 × 10 cm. Ellinger Ede felv.
- /uaa MK fiatalkori fényképe, mellette álló ismeretlen barátjával.
 Eredeti fénykép, 10,5 × 6,5 cm. Rautek fényk. Schemnitz.
- /b MK negyven éves írói jubileuma alkalmából kiadott levelezőlap. 1910.
 Nyomt. 15 × 9 cm.
- /bb MK-ról készült utcai felvételek. Szegeden 1910. jan. 9.
 Eredeti felv. 2 db 12 × 20 cm. Életlen elmosódott felv.
- /c MK képmása.
 Nyomt. (GLATZ Oszkár rajza.) 20 × 14 cm.
- /cc MK feleségével és fiaival budapesti lakásukban. 1910.
 Eredeti felv. 16,5 × 21,5 cm. JELFY Gyula felv.
- /d MK ünneplése a Vigadóban. (Fénykép.) 1910. május 16.
 Eredeti felv. 23 × 17 cm. JELFY Gyula felv.
- /dd MK horpácsi birtokán készült képe. 1905.
 Eredeti felv. 12 × 16 cm. JELFY Gyula felv.
- /e MK halálos ágyán készült fénykép. 1910.
 Eredeti felv. 11,5 × 17 cm. JELFY Gyula felv.
- /ee MK temetéséről készült fénykép.
 Eredeti felv. 16 × 12 cm. JELFY Gyula felv.
- /f MK HOLLÓ Barnabás által készített szobrának fényképe.
 Eredeti felv. 17,5 × 11,5 cm. JELFY Gyula felv.
- /ff A MIKSZÁTH-kastély Horpácson. (Fényképek.)
 Eredeti felvételek. 7 db kül. nagys. JELFY Gyula felv.
- /g MK lakásának interieur-jét ábrázoló fényképek.
 Eredeti felv. 12 × 9, ill. 14 × 9 cm.
- /gg A MIKSZÁTH-kúria szarvasa. Horpács. (Fénykép.)
 Eredeti felv. 17 × 12 cm.
- /h MK horpácsi birtokáról kiadott levelezőlap.
 Nyomt. 2 db 9 × 12.
- /hh MK horpácsi birtoka gazdasági épületeinek képei.
 Eredeti felv. 2 db 9 × 12, ill. 8 × 6 cm.
- /i Mikszáthfalvai utca képe.
 Eredeti felv. 11,5 × 17 cm. JELFY Gyula felv.
- /ii MK szülőházát ábrázoló fényképek.
 Eredeti felv. 3 db 17 × 12 cm. JELFY Gyula felv.
- /j MK egykori lakóházát ábrázoló fénykép.
 Eredeti felv. 12 × 17 cm. JELFY Gyula felv.
- /jj A mikszáthfalvai kovácsműhely fényképe.
- /k MK: „Bágyi csoda” c. művében szereplő mikszáthfalvai malom képe.
- /kk MK gyermekkori játszótársának, Kasi Jánosnak fényképe.
- /kkk A MK-ról elnevezett rohitschi tölgyfa fényképe.
- /l MK-t, családját és birtokát ábrázoló fényképek. 1905—1910.

- /ll MK-ék házvezetőinek fényképe. [Horpács.]
 /m MAUKS Kornélia fiatalkori fényképe.
 /mm Id. MIKSZÁTH Kálmánné unokáival, M. Antallal és Edittel. (Fénykép.)
 /mmm MAUKS Kornélia mohorai házának fényképe.
 /n MAUKS Kornélia mellképe.
 Ellinger Ede felv.
 /nn MAUKS Kornélia fényképe karján kisgyerekekkel (ifj. MIKSZÁTH Kálmánnal).
 /o MIKSZÁTH Jánoska és ifj. MIKSZÁTH Kálmán közös képe.
 /oo Ifj. MIKSZÁTH Kálmán gyermekkori fényképe.
 /p Ifj. MIKSZÁTH Kálmán fiatalkori arcképe.
 /pp Ifj. MIKSZÁTH Kálmán fényképe. (A háttérben apja portréja.
 BENCZÜR Gyula festm.)
 Eredeti felv. 17 × 11 cm.
 /q Ifj. MIKSZÁTH Kálmánról készült karikatúra.
 /r Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné szül. FÖLDES Livia képmása.
 /rr MIKSZÁTH-hagyatékba tartozó fényképek negatívjai.
 6 db film és 6 db lemez, ebből 2 törött. 9 × 12, ill. 6 × 9 cm.
 /s MK szobájáról készült fénykép.
 Nagyítás, 18 × 12 cm. L. Ms 43/rr.
 Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné szül. FÖLDES Livia fényképe.
 Ifj. MIKSZÁTH Kálmán feleségével és fiával.
 Mikszáth Antal nevelőjével a kertben.
 MIKSZÁTH Antal nagyanyjával FÖLDES Bélánéval.
 MIKSZÁTH Antal lovasképe.
 Ifj. MIKSZÁTH Kálmánné szül. FÖLDES Líviáról készült fénykép.
 /ss BLAHA Lujza fényképe.
 /t LOTZ Károly illusztrációi Amor és Psyche történetéhez.
 /tt A MIKSZÁTH-hagyatékba tartozó egyes fényképek.
 Eredeti felvételek. 23 db kül. nagyság.

Ms 44

A MIKSZÁTH-hagyatékba tartozó névjegyek, meghívók stb.
 MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.
 Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

Ms 45

MK: A tekintetes vármegye. Igaz történetek.
 MANNHEIMER Ágost rajzaival. Bp. Révai, 1885. 180 p. A szennylap belső oldalán MIKSZÁTH autogr. feljegyzése három fia születéséről és Jánoska haláláról 1885—1890. A kötettel egybekötve a róla szóló kritikák 1884-ből. Autogr. és nyomt. 180 p. + 42 f. + 18 sztl. üres f. 240 × 165 mm. Réz-címeres és kaposos aranynyomású világos bőrkötés.
 1884 karácsonyára RÉVAI Mór ajándékozza MIKSZÁTH Kálmánnak.
 Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

Ms 46

MK: Különös házasság. Regény két kötetben. Bp. Légrády, 1901. 253+298 p.
 A szennylap belső oldalán MIKSZÁTH levele GAJÁRY Ödönnek, Budapest, 1900. dec. 7. A II. kötet szennylapján a mű címe MIKSZÁTH autogr. bejegyzésével.
 Korrektúrapéldány, a szerző javításával, 253+298 p. 205 × 135 cm, félbőrkötés.
 Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

Ms 347

MIKSZÁTH Kálmán: JÓKAI Mór élete és kora c. műve. Nyomdai példány GYULAI Pál széljegyzeteivel. I. köt.
 Nyomt. Kézírtos bejegyzésekkel, 308 p. 240 × 160 mm.
 Poss. MTAK.

Ms 371 /e

MK fényképe Gleichenbergben, baráti társaságban.
 Eredeti felv. a 19. sz. végéről, 1 db 11 × 17 cm.
 Poss. MTAK 33 és 45/1956.

Ms 406

- /a MK levelei DÉTSY Imrénék. 1874—1882.
5 db.
Poss. Antikvár, MTAK 10/1958.
- /b MK 12 db pénzesutalvány. 10 db autogr.
2 db MIKSZÁTHNÉ írásával.
12,5 × 5 cm.
- /c MK-t kötelező váltó, hátlapján MIKSZÁTHNÉ Mauks Ilona mint kezes soraival.
Eredeti darab, autogr. aláírással, 1 f. 12,5 × 32 cm.

Ms 490

- /a—h Özv. MIKSZÁTH Kálmánnénak írt levelek.
Poss. MTAK 43/1959.
- /i MK írói munkássága 40. esztendeje alkalmából megjelenő nemzeti díszkiadás előfizetési felhívása. Bp. 1908. szept.
Nyomt. 2 db 4 f. 35,5 × 26 cm.
- /j MK halálakor özvegyéhez és fiáihoz írt részvétnyilatkozatok.
Eredeti levelek, 135 db 260 f. kül. nagys.

Ms 5002

- /a MK halálára küldött táviratok 58 db. (MK életében jelentős személyektől.)
Poss. MTAK 56/1959.
- /b MK halálára küldött táviratok. (Közelebbi kapcsolatban nem levőktől.) 120 db.
- /c MK halálára vonatkozó külföldi sajtóközlemények.
1 db füzetenként összefűzött gyűjtemény.
26,5 × 17 cm 35 f.
- /d MK halálakor kiadott gyászjelentés.
1. A család gyászjelentése. 2 db.
2. Révai Testvérek „ „ 1 db.
- /e MK halálakor törvényhatósági megemlékezések:
1. Biharvármegye törvényhatósági Bizottsága 1 f.
2. Fogaras „ „ 2 f.
3. Moson „ „ 2 f.
4. Pesti evang. egyházközség tanácsa 2 f.
- /f MK halálakor levelek MIKSZÁTH Kálmánnénak.
6 db.
- /g MK halálakor megjelent sajtó megemlékezések, felesége gyűjtésében.
Keménytáblás piros tokban 145 db lapra ragasztott sajtókivágat. 34 × 25 cm. Mellékelve: 1 db jegyzék = 2 f. Pester Lloyd, 1909. márc. 14-i száma, Larousse Mensuel Illustré, 1910. No. 42.
- /h MK hagyatékából töredékek.
„Ezer egy apróság” feliratú kemény tokban megjelent és kiegészített írások, borítékok, újságkivágatok, jegyzetek stb.
32 × 22,5 cm, tokban 25 db.

Ms 10.053

MK műveivel és személyével kapcsolatos analecták, Horpácesal kapcsolatos tervek és gazdasági iratok, ifj. MIKSZÁTH Kálmán politikai és irodalmi tevékenységére vonatkozó írások, a SZONTAGH családdal kapcsolatos írások.
MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.

- Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.
- /a MK kéziratai fényképmásolata. (Részlet a Szelistyei asszonyokból, politikai karcolatából.)
Fotokópia, 3 db 3 f. kül. nagyság.
- /b MK utolsó írásai felesége másolatában, 1910.
MAUKS Ilona kézírása. 15 f. 34 × 24 cm, a 15. f. csonka.
- /c MK: A fekete város c. regényéhez kölcsönzött a Szepességről szóló könyvek jegyzéke. 1908. nov. 26.
Egyk. kézirat, 1 f. 340 × 210 mm.
- /d MK: Egy éj az „Aranybogár”-ban c. novellájának dr. Módós Gizi által készített színművé való átdolgozása.
Gépirat, 12 f. 210 × 155, il. 340 × 210 mm.

- /e MK: Szelistyei asszonyok c. műve átdolgozása daljátékká. Kovács Ferenc verseire, zenéjét szerezte KONCZ Ferenc.
Gépirás, 61 f. 345 × 205 mm, az 1—2. f. csonka.
- /f MK műveire vonatkozó szerződések, filmesítésjogi tárgyalások, elszámolások stb. 1897—1943.
Gép- és kéziratok, 32 db, 40 f. kül. nagyság.
- /g MK 40 éves írói működésének jubileumára vonatkozó írások. 1910.
Gép-, ill. kézírások, 3 db, 6 f. 340 × 210 mm.
- /h MK reliquiák sorsára vonatkozó feljegyzések, levelek, jegyzékck. 1913—1929.
Eredeti kéziratok, 7 db, 10 f. kül. nagyság.
- /i A horpácsi MIKSZÁTH-kastély és kert tervrajzai.
Eredeti rajzok, 11 db, 14 f. kül. nagyság.
- /j A horpácsi MIKSZÁTH-kastély berendezésének rajzai, számításai.
Eredeti kézirat, 1 füzet, 7 f. 215 × 295 mm.
- /k MK és fiai síremlékének terve.
Eredeti rajz, özv. MIKSZÁTH Kálmánné betűivel.
1 f. 340 × 210 mm.
- /l A MIKSZÁTH család főleg Horpácsra vonatkozó gazdasági írásai. 1904—1931.
Eredeti iratok, 19 db, 32 f. kül. nagyság.
- /m A MIKSZÁTH család (özv. MIKSZÁTHNÉ és ifj. MIKSZÁTH Kálmán) hivatalos, gazdasági iratai, számlái stb.
Eredeti iratok és nyomtatványok, 74 db, 166 f. kül. nagyság.
- /n Ifj. MIKSZÁTH Kálmán politikai magatartására vonatkozó írások. 1920—1944.
Eredeti gép- és kézírások, 14 db, 24 f. kül. nagyság.
- /o Ifj. MIKSZÁTH Kálmán 1913—1923 között írt cikkeinek, tanulmányainak listája.
Eredeti kéz- és gépirat, 5 db, 6 f. 34 × 21 cm.
- /p Ifj. MIKSZÁTH Kálmán kéziratai, újságcikkei és nyomtatott füzete. 1923—1932.

Ms 10.054

Ifj. MIKSZÁTH Kálmánnak és feleségének írt családi, hivatalos és baráti levelek és táviratok.
MIKSZÁTH Kálmán és ifj. MIKSZÁTH Kálmán hagyatéka.
Poss. Pénzügyminisztérium, MTAK 483/1952.

Analecta

MIKSZÁTH Kálmán: Beszterce ostroma. Nyílt levél NAGY Miklóshoz.
(1896.) 8 fol. (Szakadozott.)
Autográf. (Nagy Miklós ceruzajavításaival.)
Poss. Antikvár, MTA 660/1952.

/Ms 10.237 /cs

MIKSZÁTH Kálmán: A szelistyei asszonyok c. regényéből írt zenés színjáték.
Átírta: FODOR István, zenéjét szerezte: KOZMA Géza. Marosvásárhely, 1932.
Nyomt. 52 p. 24 × 16 cm.
Poss. Fodor I. MTAK 44/1946.

2. Mikszáth Kálmánra vonatkozó jegyzetek stb.

Ms 358/f

Menükártya FERENCZI Zoltán hagyatékából. 1909. nov. 7.
MIKSZÁTH Kálmán, BENCZÜR Gyula, HERCZEG Ferenc, FERENCZI Zoltán és KÉRY Gyula aláírásával.

Ms 551/a

GÁLOS Rezső: A nemzeti pesszimizmus képviselői.
GYULAI Pál, ARANY László, VARGHA Gyula, MIKSZÁTH Kálmán.
Gépirat, 34 f. 20,5 × 33,5 cm.
Poss. Gálos-MTAK 14/1956.

Ms 10.140

Gyöngyösy László: MK házassága. — Gyöngyösy Pál száműzetését köröző levél.
Eredeti kéziratok a XIX. sz.-ból 2+6 f. 340 × 210 mm.
Poss. Szilády Áron — Bács-Kiskun megye Ktára — MTAK 685/1952.

Analecta

Révész Imre: MIKSZÁTH, a jogász.
Emlékjegyzetek az íróval 1910 április havában folytatott beszélgetés alapján.
Kézirat, Bp. 1954. jan.
Poss. Révész Imre — MTAK 9/1954.

IV. MIKSZÁTH KÁLMÁN KÖNYVTÁRA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLOMÁNYÁBAN

1950 májusában került közvetve a Pénzügyminisztérium-útján az MTA Könyvtárába MIKSZÁTH horpácsi otthonából az a könyvanyag, amelyet az író fia, Kálmán 40 esztendőig őrzött nógrádi tusculanumában. A könyvanyag eredetileg mintegy 5000 könyvből állott, ebben azonban benne volt a fiatal MIKSZÁTH könyvtára és apósa, FÖLDES Béla egyetemi tanár, közgazdász, politikus könyvtárának nagy része is. Ezeket anyagunkba nem vettük fel, mert vagy MIKSZÁTH halála után ifj. MIKSZÁTH Kálmán 1911-es és 1913-as párizsi és londoni útjai során beszerzett idegen nyelvű művek, vagy még későbbi kiadású munkák. FÖLDES Béla könyvtára is MIKSZÁTH halála után, a fiatal MIKSZÁTH Kálmán házassága (1913) révén került a horpácsi házba akkor, amikor a fiatalok végleg Horpácson telepedtek le.

A hagyatéék számszerű anyagát tekintve az átadáskor már nem volt teljes. Részint háborús viszontagságok, részint nem megfelelő gondosság következtében, különösen a szállítása körül történt szervezetlenség miatt állománya igen jelentős százalékban megcsönkült, mintegy 1500 műre apadva. Ennek következményeképp sok a sorozatokban a hiányos mű is.

A gondosan mérlegelt anyagban, amelyet MIKSZÁTH menyével, FÖLDES Líviával történt megbeszélés alapján szétválogattunk, mintegy hétszázra (700) tehető az a könyvállomány, amelyről megállapíthattuk, hogy MIKSZÁTH Kálmán könyvespolcain állhatott.

MIKSZÁTH könyvtára egész állományában nem a gyűjtő könyvtára. Az író élete folyamán olyan sokat írt, hogy sokat olvasni csak az ifjú évek folyamán volt módjában. Barátjához, TERSZTYÁNSZKY Mihályhoz írott levelei 1870—1871-es évekből arról tanúszkodnak, hogy a Szklabonyán mezei jogászként élő, majd Balassagyarmaton esküdtként működő fiatalember nagy betűhűséggel olvas mindent, ami éppen kezébe akad. Így kölcsönzi barátjától kora élelapijait, az Üstököst, a Borsszem Jankót, a Bolond Miskát, Bolond Istókot, ezekben maga is beküld egy-egy humoros cikket. (Ld. Borsszem Jankó 1870. 3. évf. (jún. 26.) 267. sz.) Olvassa a Vasárnapi Újságot, a korabeli divatlapok irodalmi rovatát. (Ld. Krk. 24. köt. 15. lev.) Ezeket TERSZTYÁNSZKY feleségétől, PIRY Eteltől kölcsönzi. (Ld. OSZK Kézirattára: Levél TERSZTYÁNSZKY Mihálynak 1871. febr. 4. Jelz.: 1936(20.) Krk. 24. köt. 18. lev.) Olvassa az Igazmondót, maga is ír bele. Az 1871—1873-as években Jókai regényeit olvassa, de külföldi írókat is, SUE: Bolygó zsidóját, idéz HUGO Victortól (Krk. 24. köt. 37. lev.). TURGENYEVET említi és a nagy bűnügyi történetek íróját PITAVAL Françoist (Krk. 24. köt. 5. lev.); MAUKS Ilonához írott leveleiben (1871—1873) fel-feltűnik egy-egy JÓKAI regény címe. Így két formájában is említi az „*És mégis mozog a föld*” regény címét. Így is: „*Eppur si muove*” (ld. 1872. március 19. és aug. MTAK Kézirattárában. Jelz.: Ms 38/2. 24. M. hagyatéék és Krk. 24. köt. 23. lev. és 43. lev.). Ugyanez időben olvassa MADÁCHot, idézvé belőle: „*Mert az ember olyan gyöngö . . . gyöngö*”. (Ld. MTAK MAUKS Ilonának írott levél. 1872. szept. 11. Ms 38/ss. 6. és Krk. 24. köt. 45. lev.) MADÁCH hatása ebben az időben erősen befolyásolja is MAUKS Ilonához írott levelei hangját. A későbbi éveiben úgyszólván csak a művekkel kapcsolatosan olvas. Ilyenkor kölcsönzés útján szerez segédkönyvet.

A nagyobb méretű művek írását, mint azt levelezéséből megállapíthattuk, úgy kezdte, hogy a megfelelő források legjobb szakértőihöz fordult. Így *Magyarország lovagvái* — írásánál CSONTOSI János kódexszakértőhöz, a *Beszterce ostroma* — írásánál PONGRÁCZ Károly ny. tábornokhoz, *Jókai Mór élete és kora* anyaggyűjtésekor TAKÁTS Sándorhoz, és utolsó, félbenmaradt regénye, az *Amerikai menyecske* forrásaiért HORÁNSZKY Lajoshoz. De már fiatal éveiben is felkereste id. SZINNYEI Józsefet, az Egyetemi Könyvtár fődrét, ha forrásra volt szüksége. (Ld. Krk. 24. köt. 68/a. lev. 1874-ből.) Könyvtárából forrásanyagul használhatott világirodalmi, történelmi, jogi, közgazdasági és földrajzi munkákat. A Pallas lexikon is könyvespolcain állt. Könyvszekrényül egy közepes méretű üvegezett szekrény szolgált (ma a horpácsi múzeumban látható). A RÉVAI Testvérek

ajándékát, a nagy, egész falat betöltő könyvszekrényt, amelyet jubileumára kapott, ő már nem használta. Néhány polc szolgálhatott még szobájában könyvek tárolására.

Eredetükre nézve MIKSZÁTH könyvtárának könyvei egyrészt olyan *tagilletmény* *kötetek*, amelyek az író ilyen vagy olyan tagságával kapcsolatosak (akadémiai kiadványok, a KISFALUDY Társaság kiadványai, a PETŐFI Társaság könyvei stb.), másrészt olyan *tiszteletpéldányok*, amelyeket az író saját könyveiből kapott a kiadás alkalmával. (Összes művei, Révai 1908.; Jubileumi kiadás, 1910-től, Révai, valamint egyes műveinek LÉGRÁDYNÁL, FRANKLINNÁL, SINGER és WOLFNERNÉL megjelent kötetei és külföldi, idegen nyelvű kiadásainak példányai.) Jelentős mennyiséget tesznek ki azok a *dedikált példányok*, amelyekkel íróbarátok vagy ismeretlen tisztelői ajándékozták meg MIKSZÁTHOT. Ezeknél a dedikáció szövegét is közöljük.

Kisebbszámmal vannak olyan *öröklött* könyvek, amelyek kimutathatóan az író családjából vagy feleségének, MAUKS Ilonának családjából kerültek tulajdonába. Néhány könyv a horpácsi SZONTAGH kúria vételekor (1904 őszén) került az író birtokába az abban az évben elhalálozott atyai barátjának, SZONTAGH Pálnak könyvestekájából, s mint MIKSZÁTH egy 1909-ben BENCZÜR Gyulánéhoz írott leveléből (Krk. 26. köt. 365. lev.) tudjuk, az öreg ház padlásáról is. Ezeknél a könyveknél a címleírás mellett a beírások idézésével jelezni fogjuk az eredetet is.

A könyveknek az MTA Könyvtárában történt feldolgozásával kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy mivel címfelvételük nem egységes csoportban történt, hanem egymástól függetlenül, így nem is kerültek egy helyre, hanem jelzetük szerinti más-más könyvtárak közé. A csonka sorozatok és példányok még katalogizálatlanok. Jelzettel láttuk el betűrendes listánkon 1. mindazokat a műveket, amelyek MIKSZÁTH Kálmán művei és könyvtárában voltak; 2. azokat a műveket (ld. Magyar regényírók, Franklin), amelyek MIKSZÁTH szerkesztésében jelentek meg; 3. azokat a példányokat, amelyeket más írók MIKSZÁTH-nak dedikáltak; 4. azokat a műveket, amelyekben valamilyen bejegyzés van akár MIKSZÁTH kezétől, akár a régi tulajdonos kezétől; 5. azokat a munkákat, amelyek MIKSZÁTH-ról szólnak. Néhány ezek közül is besorolatlan.

Lábjegyzetet tettünk ott, ahol egy művel kapcsolatban a MIKSZÁTH irodalom számára valamilyen adalékkal szolgálhattunk.

A munkákat rövidített címleírással betűrendben közöljük, a hagyatékban talált folyóiratokat ugyanúgy, de külön, a katalógus végén.

A könyvtár betűrendes jegyzéke:

- ABONYI Lajos: munkái. Sajtó alá rend.
ENDRŐDI Sándor 1—18. köt.
Bp. Révai.
9—10. köt. Apró regények. (1906.)
11—12. köt. Kenyér és becsület.
(Hiányos. 1906.)
13. köt. Ágról ágra. (1906.)
18. köt. Pásztortűz. (1907.)
- ABONYI Lajos: Az özvegy tehénkéje.
Bp. 1882. Révai Testvérek.
- Ifj. ÁBRÁNYI Kornél: Iván. Verses regény a lovagkorból.
Bp. 1905. Légrády testvérek.
[A szerző sajátkezű ajánlásával:]
„Mikszáth Kálmánnak baráti szeretettel:
Ifj. Ábrányi Kornél.” (Eötvös könyvtár)
- ACSÁDY Ignác: A jobbágy adózás 1577—
97-ben.
Bp. 1896. MTA.
(Értekezések a történelmi tudományok
köréből. 8.)
- ACSÁDY Ignác: A magyar jobbágyság
története.
Bp. 1906. Politzer.
(Magyar Közgazdasági Könyvtár.
Szerk.: FÖLDES Béla. 3.)
- ADDINGTON Symonds: Renaissance Olasz-
országban.
Bp. 1882. MTA.
- AHO János: Újabb forgácsok. Finnből
ford.: POPINI Albert.
(Olesó Könyvtár 1225—1227.)
- AISCHYLOS: A leláncolt Prometheus.
Ford.: ZILÁHI Károly. Bev. TÓTH
Dezső. (Dráma.)
Bp. (1898.) Lampel.
(Magyar Könyvtár 27. sz.)
(Görög színművek.)
- ALARCON, P(edro) A(ntonio): Venega Ma-
nuel. Regény. I—II. egybe. Ford.
HUSZÁR Vilmos.
Bp. 1898. Athenaeum.
- ÁLDÁSY Antal. Pázmány Péter élete.
Bp. (1898.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 63. sz.)
- Mrs ALEXANDER (pseud. Annie French
Hector): Egy házasság története.
I—II. köt.
Bp. 1898. Singer és Wolfner. 2 db.
(Egyetemes regénytár. 15. évf. 8—9.
köt.)
- ALEXANDER Bernát: Shakespeare (William).
Életrajz.

- Bp. (1904.) Lampel.
Almanach Társaság 1839/40. évi almanachja.
 Pest, 1840. Almanach Társ. kiadása.
 2 db. elül csonka példány.
- AMBROZOVICS Béla:** Országok gazdasági erejének összeméréséről.
 (A kvóta problémája.)
 Bp. 1897. Eggenberger.
- AMBRUS Zoltán:** Árnyék alakok. (Hét elbeszélés.)
 Bp. (1901.) Lampel.
 (Magyar Könyvtár. 204. sz.)
- AMBRUS Zoltán:** munkái. 4. köt. Berzsenyi báró és családja. Tollrajzok a mai Budapestről.
 Bp. 1906. Révai.
- AMBRUS Zoltán** munkái. 5. köt. Solus eris. Regény.
 Bp. 1907. Révai.
- ANDERSEN, H(ans) C(hristian)** Märchen. Für die Jugend bearb.
 Berlin, 1896. Druck Seydel.
- ANDOR József:** Margitka szökése és egyéb elbeszélések.
 Bp. (1900.) Lampel.
 (Magyar Könyvtár. 190. sz.)
- ANDRIC Sándor:** A Montenegroi Fejedelemség története a legrégibb időtől fogva az 1852-ik évig. Szerb okmányok, segédművek és népének után. Ford. KUNOS Gyula.
 Nagybecskerek, 1890. Pleitz.
 (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 33. köt.)
- ARANY János** összes munkái. 1—8. köt. Díszkiadás.
 Bp. 1883. Ráth Mór.
 [Hiányzik: a 3., 5. köt.]
- ARANY János:** Buda halála. Hun rege. Bev. MORAVCSIK Géza.
 Bp. 1899. Lampel.
 (Magyar Könyvtár. 137—139. sz.)
 (Iskolai kiad. sor.)
- ARANY János:** Toldi.
 Bp. 1898. Lampel.
 (Magyar Könyvtár 60—70. sz.)
 (Iskolai kiad. sor.)
- ASBÓTH János:** Jellemrajzok és tanulmányok korunk történetéhez.
 Bp. 1892. Athenaeum.
- BAKSAY Sándor:** Jobb kezem, Ispéro, Patakbanya. Elbeszélések.
 Bp. 1895. Franklin.
- BALÁS Károly:** A népesedés.
 Bp. 1905. Politzer.
- BALASSA Ármán dr.:** Alkalmi beszédek.
 Szeged, (é. n.) A Dugonics-Társ. kiad.
- BALOGH Jenő:** A büntető per jog tankönyve. (1. füz.)
 Bp. 1906. Grill.
- BALOGH Jenő:** Magyar bűnvádi eljárási jog. I. r. Általános tanok.
 Bp. 1901. Grill.
- BALZAC, H(onoré de):** Elbeszélések. Ford. BÉRI Géza és B. Gyula.
 Bp. 1895. Franklin.
 (Olesó Könyvtár. 929—931. sz.)
- BALZAC, H(onoré de):** Grandet Eugénia. Ford. TOLDY László.
 Bp. 1883. Franklin.
 (Olesó Könyvtár 165. sz.)
- BÁRD Miklós:** Versek.
 Bp. 1902. Rákosi J. ny. Bp. Hirl. Újság váll.
- BARKÓCZY-DÖMÖK Antónia:** Színművek.
 Bp. M. sziget, 1894. Mayer.
- BAROSS János dr.:** Agrár öröklési jog. I. köt. Általános tanok és a német törzsöröklés.
 Bp. 1902. Franklin.
- BARTÓK Lajos:** Erdőzűgás. Költemények. 1883—1889.
 Bp. 1889. Athenaeum.
 [Ajánlás:] „Egyetlen Mikszáth Kálmánjának barátai szeretettel Bartók Lajos.”
 Jelz. 53.737. Főtűs kv.
- BAUMBACH, R(udolf):** Zlatorog. Eine Alpensage.
 Leipzig, 1882. Verl. Liebeskind.
- BECK József dr.** után néhány nagykörösi tanár: Világtörténeti tankönyv.²⁴
 Pest, 1856. Heckenast Gusztáv.
 (Első lapján kézzel írva: „*Mauks Endre VIII. oszt. Rozsnyó, 1876. Mauks Cornelia [1]877.*”
 [Beírás:] „*Második osztályba tanultuk. Tankönyv.*”
 Jelz: 163.764
- BEDŐ Albert:** A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása. I—II. kötetben.
 Bp. 1885. Földművelés, Ipar és Kereskedelemügyi Minisztérium. 2 db.
- BEKSICS Gusztáv:** A dualismus. Története, közjogi értelme.
 Bp. 1892. Athenaeum.
- BEKSICS Gusztáv:** Kődös problémák.²⁵
 Bp. 1904. Lampel.
 [Ajánlás:] „*Mikszáth Kálmánnak igaz szeretettel a Szerző.*”
 Jelz: 251.660
- BENEDEK Elek:** Apró mesék.
 Bp. 1898.
 (Athenaeum mesekönyvtára. 10.)
- BEÖTHY Zsolt:** Kálózdya Béla. Regény. 1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
 Bp. 1908. Franklin.
 (Magyar regényírók képes kiadása. 42—43.)
 Jelz.: 107.624

²⁴ A könyv Mikszáthné MAUKS Ilona testvéreile volt. Az érettségiző MAUKS Endre a tételt is belejegyezte történelemből.

²⁵ BEKSICS Gusztáv (1847—1900) MIKSZÁTH első, illyefalvi képviselősege idején (1887.) jutott kapcsolatba az íróval. Ld. Krk. 25. köt. 190. l. 164. jegyz.

- BEÖTHY Zsolt: A magyar irodalom kis-tükre.
Bp. [1889.] Athenaeum.
- BEÖTHY Zsolt: A magyar irodalom története. Képes díszmunka két kötetben. Megindította és vezeti: BEÖTHY Zsolt. Szerk. BADICS Ferenc.
Bp. Athenaeum.
1. köt. 1906.
2. köt. 1907.
- BEÖTHY Zsolt: Szépprózai elbeszélések. 1—2. köt.
Bp. 1887. MTA. kiad.
- BEÖTHY Zsolt: A tragikum.
Bp. 1885. Franklin. (Kisfaludy Társ. kiadv.)
- BERNARDIN DE SAINT-PIERRE, Jacques Henri: Paul et Virginie.
Paris, 1887. Garnier Frères.
- BERNÁTH Dezső: Cleopátra élete és uralkodása.
Bp. 1901. Kilián utóda.
- BERRYER [Pierre-Antoine]: válogatott törvényszéki beszédei. Ford. TÓTH Lőrinc.
Bp. 1887. MTA. kiad.
- BERTHA Sándor: Országgyűlési tárcsa 1830-ról.
Pesten, 1843, Truttner.
- BERZEVICZY Albert Beszédek és tanulmányok.²⁶
Bp. (1905.) Singer és Wolfner.
[Beírva:] *Mikszáth Kálmánnak baráti emlékül.* Berzeviczy. Jelz. 248.855
- BERZEVICZY Albert: Régi emlékek. 1853—1870.
Bp. 1907. Révai.
[A szerző sajátkezű aláírásával:]
„*Mikszáth Kálmánnak őszinte barátsággal Berzeviczy A.*”
Jelz.: 540.103
- Berzeviczy Gergely élete és művei. Latin és német forrásokból összeállította: GAAL Jenő.
Bp. 1902. Politzer.
(Magyar Közgazdasági Könyvtár. Szerk.: FÖLDES Béla. 1 kiadvány.)
- Bibliafordítások. Szemelvények a Codexek irodalmából. Összeáll: BALASSA József.
Bp. 1904. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 389. sz.)
- BIRBAUM Ottó: A szerelem útvesztője. 1885—1900. Ford. HAJÓS Izsó. (Versek.)
Bp. 1903. Singer és Wolfner.
- BISSON, [Alexandre Charles Auguste]: A hálókocsik ellenőre. Vigj. Ford. ZEMPLÉNI P. Gyula.
Bp. 1900. Lampel.
- BLICHER, Clausen: Erősebb az életnél. Dán regény. Ford. SEBESTYÉN Ede.
Bp. 1907. Singer és Wolfner.
(Egyetemes regénytár. 25. évf. 16. köt.)
- BOCCACCIO [Giovanni]: Dekameron. Válogatott elbeszélések.
Bp. (1899.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 96. sz.)
- BODLEY, J(ohn) E[dward] Courtenay: Franciaország. 1—2. köt. Ford. DARVAI Móric.
Bp. 1899. MTA.
- A Borsszem Jankó könyvtáru: Az új Sallustius, melyet számos rajzzal és egy sült galambbal MÜLBECK Károly ékesített.
Bp. 1907. Borsszem Jankó lapkiadó.
- BOSS, H.: Horaz.
Leipzig, Év. n. Philipp Reclam. (431—432. sz.)
- BOSS, H.: Ovids Verwandlungen.
Leipzig, Év. n. Philipp Reclam (356—357. sz.)
- BOURGET, Paul: Három elbeszélés. Ford. HEVESI Sándor.
Bp. (1898.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 33. sz.)
- BÖRNE, Ludwig: Gesammelte Schriften. 3—4. 1—12. köt.
Wien, 1868. Tendler. 5 db.
- BRADDON, [Mary Elisabeth]: Számkivetve. Angol regény.
Bp. 1905. Magyar Hírlap kiad.
- BREHM Alfred: Az állatok világa. 2. köt. Emlősök. 10. kötet. Alsórendű gerinctelen állatok. Magyarra átdolgozásnál közreműködtek: CHERNEL J., CSIKI ERNŐ, KOHAUT Rezső, RÁTZ István.
Bp. 1902. Légrády. 2 db.
- BREHM, Alfred: Az Északi-Sarktól az Egyenlítőig.
Bp. 1892. Termtud. Társ.
- BRET, Jean de: A nagybácsi meg a plébános úr.
Bp. év. n. Légrády.
- BRILLAT-SAVARIN, [Jean Anthelme]: Physiologie du gout. II.
Paris, 1866. Bureaux de la Publication.
- BRÓDY Sándor: Hófeherke.
Bp. [1901.] Lampel.
(Magyar Könyvtár. 246. sz.)
- BRÓDY Sándor: A kétlelkű asszony.²⁷
Bp. 1893. Magyar Nyomda.
[Ajánl.:] „*Mikszáth Kálmánné úrnő őnagyságának Bródy*”. Jelz.: 53.494.
MTA. Int. Eötvös kvtar.
- A Budapesti Újságíró Egyesület Almanachja.

²⁶ BERZEVICZY Albert (1853—1936) MIKSZÁTH-tal az MTA elnökeként (1905.) és más irodalmi társaságokban lép kapcsolatba. Ő adta a megbízást MIKSZÁTH utolsó, be nem fejezett regénye, az *Amerikai menyecske* megírására. Ld. Krk. 25. köt. 275. lev.

²⁷ MIKSZÁTH és BRÓDY kapcsolatáról ld. Krk. 25. köt. 280. lev. és jegyz.

- Szerkesztik: CZIKLAY Lajos és SZATMÁRI Mór.
Bp. 1906. Korvin Testvérek ny.
Budapest és az ezredéves kiállítás képes útmutatója.
Bp. 1896. Phoebus.
- BULWER Edvárd Lytton: A párisiak.
1—4. Ford. FÁY J. Béla.
Bp. 1875. Légrády. (2 db.)
- BURNS, Róbert költeményei. Ford.:
LÉVAY József.
Bp. 1892. Franklin. (Kisfaludy Társ. kiadv.)
- BUTTI, (Enrico Annibale): Az erkölcstelen. Elbeszélés.
Ford. TÓTH Béla.
Bp. 1898. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 48. sz.)
(Olasz elbeszélők.)
- BÜHLAU, Fr.: Geheime Geschichten und rätselhafte Menschen. (Die russische Thronrevolutionen 1762 und 1801.)
Leipzig. év. n. Philipp Reclam.
(Reclams Universal Bibliothek.)
- BYRON, [George Noel Gordon] Lord: The complete works. By Thomas MOORE, Esq. Notes and illustrations: MOORE, Walter SCOTT, Campbel Jeffrey EGERTON, BRYDGES, WILSON, etc.
Frankfurt, 1852. J. Baer.
- BYRON, [George Noel Gordon] Lord: Don Juan. 1—6. ének. Ford. ÁBRÁNYI Emil.
Bp. 1885. Révai.
[Bejegyzés:] „*Mikszáth Kálmánnak baráti tisztelettel 1884. december 2. Ábrányi Emil*”.²⁸ Jelz.: 53.719.
MTA Int. Eötvös kvtár.
- BYRON, George Noel Gordon, lord: Manfred. Drámai költemény. Ford. ÁBRÁNYI Emil.
Bp. (1898.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 23. sz.)
- CAINE, Hall: Az örök város. 1—3. köt. Ford. BALLA Mihály.
Bp. 1908. Singer és Wolfner 3 db.
- CANDOLLE, Alphonse de: Termesztett növényeink eredete. Ford.: PAVLICSEK Sándor.
Bp. 1894. Ttud. T. K.
- CARLYLE, [Thomas]: Oliver Cromwell.
London, 1905. Hutchinson.
- CARLYLE Tamás: Hősökről. Gyémánt nyaklánc. Ford.: VÉGH Artur.
Bp. 1900. MTA
- CARTHY Justus: Angliá története korunkban.
Bp. 1887. MTA
- CARTON, Sydney: Emlékek. 1—2. köt. Bp. 1. köt. 1903. Singer és Wolfner.
2. köt. 1909. Uránia.
Számozott példány. 148. sz.
[Ajánlás az 1. kötetben:] „*Mikszáth Kálmán úrnak mély tisztelettel Sydney Carton*.” Jelz.: 150.890
- [CASANOVA Giovanni Jacopo de Scingalt] Scingalti Casanova Jakub emlékiratai és kalandjai. 1—20. köt. (Hiányzik a 17—18. köt.)
Lipce, 1878. Köhler. 9 db.
- (CERVANTES) [Saavedra, Miguel de:] Historie de Don Quichotte. Francia nyelvű illusztrált ifjúsági kiadás. (Az első lapok hiányoznak.)
Paris, év. n. Garnier.
- CHERBULIEZ Viktor: Vagyonszerzés után. 1—3. köt. Ford.: —
Bp. 1898. Légrády.
- CHURCH, J[ohn] A[lfred]: A római élet Ciceró korában.
Bp. 1886. Középisk. Tanáregy. kiad. (Ifjúsági iratok tára.)
- COHN, Gusztáv: Grundlegung der Nationalökonomie. 1—2. köt.
Stuttgart, 1885. Enke.
- CONCHA Győző: Politika.
1. köt. Alkotmánytan. Bp. 1895. Eggenberger 2. köt. Közgazdaságtan. Bp. 1905. Grill.
- CONCHA Győző: Újkori alkotmányok. 1—2. köt.
Bp. 1884. MTA
- CONRAD, J[ohannes]: Grundriss zum Studium der politischen Oeconomie.
Jena, 1900. Fischer.
- COPPÉE Ferenc: Henriette. Ford. BOTTLIKNÉ TÖLGYESSY Margit
Bp. 1899. Lampel.
(Olcso Könyvtár 332)
- CORNELLE, [Pierre]: Le Cid.
Berlin, 1897. Friedberg.
Corpus Juris Hungarici: Magyar Törvénytár. Millenniumi emlékkiadás.
Bp. Franklin, —
[Mevannak a következők:] Werbőczy Hármaskönyve. (1897.) 1540—1848. évi erdélyi törvények. (1900.) 1001—1526; 1526—1608; 1608—1657; 1657—1740; 1740—1835; 1836—1868; 1869—1871; 1872—1874; 1875—1876; 1877—78; 1879—80; 1881.; 1887—88; 1892—93; 1894—95; 1896—97; 1898—99; 1900—1; 1904.; 1905; 1906; 1908; 1911; Mutató: 1000—1902.
- CROKER, M[ari] B[ithia]: Jogos büszkeség. 1—2. köt.
Bp. év. n. Singer és Wolfner.
- CROKER, M[ary] B[ithia]: Váratlanul. Ford. KÉMÉNDYNÉ NOVELLY Riza
1—2. köt.

²⁸ id. ÁBRÁNYI Emil (1850—1920) költő, kritikus és műfordító. MIKSZÁTH az újságírói pályán lépett vele barátságára. A Kisfaludy Társaság tagjaként is kapcsolatban voltak egymással.

- Bp. 1910. Singer és Wolfner. (1 db-ban.)
- CSARADA János: A tételes nemzetközi jog rendszere.
Bp. 1901. Politzer.
- CSEMEGI Károly művei. Sajtó alá rend.
EDVI ILLÉS Károly és GYOMAI Zsigmond. 1—2. köt.
Bp. 1904. Franklin.
- CSERZY Mihály ld. Homok.
- CSIKY Gergely: Az Atlasz-család. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1904. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása. 41.)
Jelz.: 107.623
- CSIKY Gergely: Görög-római Mythologia.
Bp. 1885. Franklin.
- CURTIUS Ernő: A görögök története. 1—2. köt. Ford. FRÖHLICH Róbert.
1. A dór vándorlásig. 1875.
2. A perzsa háborúig. 1876.
Bp. MTA
- CURTIUS, Friedrich]: Denkwürdigkeiten des Fürsten Chlodwig zu Hohenlohe Schillingsfürst. —
Stuttgart—Leipzig, 1906. Deutsche Verlags Anstalt.
- CZIFRAY István szakács mester magyar nemzeti szakácskönyve, magyar gazda asszonyok szükségéhez alkalmaztatva. Újra kiadta: VASVÁRY Gyula szakács mester. Hetedik meg bővített kiadás. Biztos és sok esztendei tapasztalás által jóvá hagyatott 1648. szakácsi útmutatások gyűjteménye, melyek szerint a rendes és jó házi gazdaságban megkívánható hús és bőjti étkek különböfélé sütemények, nedvek kocsonyák, fagyaltak, gyümölcsök, s a t. a legszebb ízléssel s a legjutalmasabb áron készíthetnek.²⁹
Pesten, 1845. Trattner.
- DAMM, Gustav: Klavierschule und Meloschatz für die Jugend.
Leipzig. Év n. Steingräber Verl.
- DÁNIEL Gábor—THALY Kálmán: Történelmi kalászkok. A Vargyasi—Dániel-család irattárában levő eredeti kéziratok után.
Pest, 1862. Lauffer és Stolp.
- DANTE, Alighieri: La Divine comédie.
Paris, 1906. Magasin du Bon Marché.
- D'ANNUNZIO, Gabriele: Az őszi alkony álma.
Ford. RADÓ Antal.
Bp. 1906. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 458. sz.)
- DÁRDAY Sándor: Közigazgatási Törvénytár.
Bp. 1903. Athenaenum.
- DÁSZKÁL György: Lóisme.
Kecskemét. 1898. Fekete M. könyvkeresek.
- DAUDET, Alphonse: Le petit chose. Dielefeld—Leipzig, 1901. Velhagen.
- DEÁK Farkas: Egy magyar főúr a XVII. században. Gr. Csáky István életrajza.
Bp. 1883. Ráth Mór.
- DEÁK Ferenc beszédei. 3. köt. 1861—1866. Összegyűjtötte: KÖNYI Manó.³⁰ Bp. 1889. Franklin. 2. kiad. 1903. 2. köt. [Ajánlás]: „Mikszáth Kálmánnak Könyi Manó.” Jelz.: 158.324
- DEÁK Ferenc: 1861-i első felirati beszéde. 1855. VI. 7.
Bp. [1898.] Lampel.
(Magyar könyvtár. 26. sz.)
- DEGRÉ Alajos: A száműzött leánya. Regény Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1906. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása 33. Jelz.: 107.618)
- DEGRÉ Alajos: Visszaemlékezéseim. Az 1848/49-ik év előtti alatti és utáni időkből. 1—2. köt.
Bp. 1884. Pfeifer Ferdinánd.
- DELI [Thallóczy Lajos]: Bácsy Jakab. Regényestört.
Bp. 1896. Franklin.
- DICEY A[lbert]: Bevezetés az angol alkotmányjogba. Ford.: TARNAI János.
Bp. 1902. MTA
- DICKENS, [Charles]: Barnaby Rudge. Történeti regény. Angolból ford.: BERCZIK Árpád.
Bp. 1885. Ráth.
- DICKENS, Károly: Bleak house. [Pusztá ház.] Ford. RÉCSI Emil. Pest, 1855. Heckenast. 3 db.
Beírás az első old: „Göbelt János tulajdona.”
- DICKENS, [Charles]: Christmas Books. London—New York 1903. Unit. Libr. [Az előzéklapon bejegyezve női kéztől:] „1908. dec. 21. 1909. dec. 24. 1910. dec. 24.”
- DICKENS Károly: Copperfield Dávid. Ford. ZICHY Camilla. 1—4. köt.
Bp. 1877. Franklin.
- DICKENS [Charles] (Boz): Két város. 1—2. köt.
Pest, 1865. Emich Gusztáv.
- DICKENS, [Charles]: A kis Dorrit. Ford. MIKES Lajos. 1—3. köt.
Bp. 1910. Révai.
(Klasszikus regénytár.)
- DICKENS, [Charles]: Klein Dorrit. Roman. Deutsch von: Gottlieb WALTER. 1—2. Bd.

²⁹ A család emlékezete szerint a szakácskönyv MAUKS Ilona édesanyjájé volt.

³⁰ KÖNYI Manó (1843—1917) író és az országgyűlési gyorsiroda megszervezője és főnöke volt. E révén jött létre kapcsolata MIKSZÁTHtal.

- Wien, 1856. Ludwig.
- Boz [DICKENS, Charles]: Nickleby Miklós és családjának élete és viszontagságai. Ford. BENEDEK Aladár. 1—6. köt. Bp. (1880-as évek körül) Aigner. 3 db.
- [Boz] DICKENS Károly: Pickwick klub. Angolból ford. HUSZÁR Imre. 1—4. köt. Pest, 1862. Emich 2 db.
- DICKENS, [Charles]: Posthumous papers of the Pickwick club. [Cím lap hiányában más nem állapítható meg.]
- DICKENS Károly: A régi Anglia. (Anglia tört. a Tudor-ház trónrajutásáig.) Bp. É. n. Franklin.
- Dóczy Lajos: Zermala. Kis Murányvár. — Mennyi? — Fifine bosszúja. — Saackerhets—Taendsticker. — Egy vegyes házasság. — A gróf szava. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1906. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 40.) Jelz.: 107.622
- DOSZTOJEVSKIJ, Fedor Mihailovics: Raszkolnyikov. (Bűn és bűnhődés.) Regény. 1—3. köt. Ford. SZABÓ Endre. Bp. 1888. Singer és Wolfner. [Bejegyzés az első kötetbe:] „Ebből a példányból olvasta a regényt Tisza Kálmán, aki a könyvet azzal küldötte vissza az édes Atyámnak: „Világrend felforgatása. Vagy minden eddigi regényt el kellene égetni, vagy ezt ez egyet”, íj. Mikszáth Kálmán.” Jelz.: 540.007
- DOYLE, Arthur Conan: A brixtoni rejtély. Bp. 1904. Légrády.
- DOYLE, Arthur Conan: A Dél-Afrika-i háború, annak okai és vezetése. Ford. Aliquis. Bp. 1902. Szilágyi Béla bizomány.
- DOYLE, Arthur Conan: A nagy árnyék. Bp. é. n. Légrády.
- DUGONICS András: Gyapjas vitézek. Első könyv. Pozsonyba és Pesten, 1794. Fűskuti Landerer Mihály betűivel.
- Idősb DUMAS Sándor: Gr[óf] Monte Cristo. Regény négy kötetben. Ford. HARSÁNYI Kálmán. 1. köt. Bp. Év n. Singer és Wolfner.
- Alexander DUMAS Sohn: [Dumas. Alexandre fils]: Die Dame mit den Camélien. Wien, 1901. Hartleben.
- DUMAS S[ándor] [Alexandre fils]: A kaméliás hölgy. Ford. ILOSVAI Hugó. Bp. 1898. Pfeifer Manó. [Beírva:] „Mikszáth”.
- DUS László: Rálfőziak. II. R. György házassága. (Verses.) Nagyvárud. 1909. Szigligeti Társ.
- EBERS, György: Cicerone a régi és új Egyiptomon át. Olvasó és kézikönyv a Nilus-vidék barátaí számára. Ford. SCHMIDT József. Nagybecskerek, 1893. Pleitz. (A Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 61. köt.) Hiányzik a II. (62.) kötet.
- EBERS, G[eorg Moritz]: Ein Wort. Roman. Stuttgart—Leipzig, 1883. Deutsche Verlags Anstalt.
- EBNER-ESCHENBACH (Marie): Krampampuli, és egyéb elbeszélések. Ford. RADÓ Ágnes. Bp. (cca. 1906.) Lampel k. (Magyar Könyvtár. 471. sz.) (Német elbeszélők)
- ECKERMANN J[ohann] P[eter]: Gespräche mit Goethe. 1. Theil. Leipzig, 1883. Brockhaus.
- Egyetemes regénytár. Almanach. Szerkeszti MIKSZÁTH Kálmán. A következő évfolyamok vannak: Almanach 1890. évre, 1892. évre, 1897. évre, 1898. évre, 1905. évre. Éléskamra. Háztartási könyv. Szerk.: KÜRTHY Emilné. Bp. 1904. Athenaeum. [Kézírással beírva:] „özv. Tóth Kálmánné.”
- EMERY, H[enry]: A növények élete. Ford.: MENDLIK Alajos és KIRÁLY Pál. Bp. 1883. Termud. Társ.
- Emléklap az Országos Nőképző Egyesület negyedszázados örömmünneperől. 1893. márc. 26.³¹
- Bp. 1893. Franklin.
- ENDERSZEGI Jolán: Szemelvények. — Miskolc, 1901. Szelényi és Tsa. 2 példány.
- Keresztény énekek könyv melyet magános áhítatoságra tartozó néhány imádságokkal együtt szerzett és kiadott a Nagy-Győri Ágostai Hitvallást követő evangélikus gyülekezet. — Győr, 1848. Streibig Klára betűivel.
- ERDÉLYI Gyula Zúg a malom. Regény. Bp. 1890. Athenaeum.
- Erdélyi Kaluz Szerk. RADNÓTI Dezső. Kolozsvár, 1901. Erdélyi Kárpát Egyesület.
- Ernestus: Jog- és államtudományi enciklopédiája. Bp. 1903. Litogr.
- Eötvös József: A falu jegyzője. Regény. 1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1911. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 15—16.) Jelz.: 107.604
- FALUDI Antal: Komédiás karcolatok.

³¹ Az egyesület VERES Pálné BENICZKY Hermin (1815—1895) létesítménye volt. MIKSZÁTH írásaiban buzgón támogatta a nőnevelő egyesületet és felolvasással szerepelt az ünnep műsorában.

- Bp. 1907. Nagy Sándor.
[Előzéklapon:] „*Tiszteletpéldány nagys. Mikszáth Kálmán úrnak. Helyben.*”
Jelz.: 170.155
- FAMLER, G. A.: Christian Traugott.
Pressburg, 1892. Wigand.
- FÁY András: A Bélteki ház. Tanregény.
1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1908. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
2—3.) Jelz.: 107.597
- FEJES István összes költeményei. 1. köt.
Bp. 1894. Révai.
- FÉNYES Samu: Bacsányi. Színmű 3 felv.
Bp. 1903. Lampel.
- FERDINANDY Gejza: Magyarország közjoga.
Alkotmányjog.
Bp. 1902. Politzer.
- FERENCZI Zoltán: Báró Eötvös József.
Bp. 1884. Aigner Lajos.
- FERENCZI Zoltán: Petőfi életrajza. 1—3.
köt.
Bp. 1896. Franklin.
(ifj. Mikszáth Kálmán sajátkezű alá-
írása.) Jelz.: 171.660
- FESZTY Árpád: Árva Bandi.³²
Bp. 1908. Pallas.
[Ajánlás:] „*Mikszáth Kálmán kedves barátomnak tisztelettel, szeretettel Feszty Árpád.*”
Jelz.: 53.722. Eötvös kvttár.
- FINDELSEN, C. F.: Grundzüge der Hand-
elzswissenschaft.
Graz, 1875. Leuschner et Lubensky.
- FLAMMARION, [Camille]: Urania.
Bp. 1890. Légrédy.
— : Lumen.
Bp. é. n. Légrédy.
- FLESCH Armin: A zsidó.
Bp. 1908. Singer és Wolfner.
- FORRAY Iván Emlékalbum emlékének.
Leveleiből és apró írásaiból rendezte:
CSÁSZÁR Ferenc.
Pest, 1857. A család kiadása.
- FRANCE, Anatole: A Kymeie énekes. Ford.:
NYITRAY József.
Bp. 1903. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 330. sz.)
(Francia elbeszélők.)
- FRECSKAY János: Találmányok könyve.
Ismeretek a kézmű és műipar mezejéről.
1—2. és 3—4. köt.
Bp. 1881. Franklin. 2 db. [Ajánlás:]
Mikszáth Kálmán barátomnak Frecskay János 279.020
- FUTÓ Ferenc: Juszticia asszonyságnál.
Humoros történetek.³³
- Bp. év n. Grimm Gusztáv.
FUTÓ Ferenc: Szép asszonyok kocsisa.
Bp. 1894. Grill.
[Nyomatott ajánlás:]
„*Mikszáth Kálmánnak!*
Tiszteletem jeléül ajánlom e könyvet
*Önnek, Uram, és köszönetül azon kedves-
ségért, mellyel itt nem akarok eldicsekedni.*
Igaz ugyan, hogy a tisztelettel párosult
hálás érzelhez kevés, kicsi a hódolat, melyet
nyújthatok, de hisz a tömjénfüst soha sem
szállhat oly magasra, mint az áll, akihez azt
fölküldjük!
De egyéb oka is van annak, hogy az Ön
nevével megy e munkám vándorútjára. (Ha
ugyan megy!) Együtt voltunk azon a helyen,
hol történetem játszák; előttünk mozogtak az
alakok mind, kik regényemben szerepelnek,
és Ön buzdított arra, hogy egy nagyobb műret
írjak.
Önnek is jut ennélfogva a sikerből, ha
azt kivívhatom, de jut az ódiumból is, ha úgy
van megírva a régezt könyvében.
És végre: — nyereség ez is. Ketten
könnyebben elviselhetjük!
Igaz tisztelettel: F. F.”
Jelz.: 249.949
- GAÁL Jenő dr.: A nemzetgazdaságtan rend-
szere. 1—2. köt.
Bp. 1899. Athenaeum.
- GAÁL Jenő: Társadalmi béke a közgazda-
sági patriarchalizmus alapján.
Bp. 1896. Pallas.
- GAÁL JÓZSEF: Szirmay Ilona. Történeti
regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1908. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása. 4.)
107.598
- GABORIAU Emil: Lecoq úr. Regény 2 rész-
ben. 1—6. köt. Ford. MÁRTONFFY
Frigyes.
Pest, 1870. Kertész József. 6 db.
- GAJDÁCS PÁL: Simonyi József a híres
óbester.³⁴
Gyoma, 1909. Kner.
[Nyomatott ajánlás:] „*Nagyságos*
*Mikszáth Kálmán Urnak baráti szere-
tete és tisztelete jeléül Tótkomlóson,*
1908. dec 7. Gajdács Pál.”.)
- GAJDÁCS Pál: Tisza—Körös mentén. (Ver-
sek.)
Gyoma, 1907. Kner I.
(Kézzel írott verses ajánlás Mikszáth-
nak:
„*A kik őszintén szeretnek téged,*
Tudom, nincsenek épen kezesen,
Amde nálamnál jó szived végett”

³² FESZTY Árpád (1852—1914) barátsága MIKSZÁTHtal JÓKAI Mórral való rokoni kapcsolatából ered.

³³ MIKSZÁTH Kálmánnak FUTÓ Ferencel (1852—1911) való kapcsolatát l. Krk. 25. köt. 268. l. FUTÓ törvényszéki pertárnok volt. Innen a könyv címe. A következő munkájának ajánlása MIKSZÁTH gleichenbergi (1889—1898) nyaralásának élményeire utal. Ezekben FUTÓ is résztvett.

³⁴ GAJDÁCS Pál (1847—1929) MIKSZÁTHnak selmecbányai iskolatársa, élete végéig barátja volt. Barátjának önképzőkori munkáit lemásolta, így *Az én Gyuri bácsim* c. kis elbeszélést GAJDÁCS kézírásával őrzi az MTAK Kézirattára. Ms 37/j.

- Nem szeretett jobban senkisé, Épp azért fogadd e csekélységet Annak jeléül Te is szívesen : Érjen bármi sors, jó vagy mostoha, Szívem szeretni nem szűn meg soha. Tótkomlóson, 1906, Szerető barátod Gajdács Pál.*)
- GARA Illés: Bergengócián csillaga és több más elbeszélések.
Bp. 1909. Singer és Wolfner.
- GÁRDONYI Géza: Yguzság a Földön.³⁵
Szeged, 1896. Engel Lajos nyomása. [Bent Gárdonyi kézírása:] „*Mikszáth Kálmán úrnak tisztelete csekély jeléül a Szerző.*” Jelz.: 540.114
- GÁRDONYI Géza: A láthatatlan ember. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1912. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása. 52.) Jelz.: 107. 627
- GEIGER, Ludwig: Petrarka.
Leipzig, 1874. Humblot.
- GERŐ Attila: Mámor. Versek.
Bp. 1905. Lampel.
Ajánlás: „*Mikszáth Kálmánnak hódoló tisztelettel.*” Gerő Attila 273.775
- GEORGE, H(enry): Fortschritt und Armut. Deutsch von GÜTSCHOW.—
Berlin, 1861. Elwin Stande.
- GIDDINS, Fr[anklin] H[enry]: A szociológia elvei. Ford. DIENES Valéria.
Bp. 1908. Grill.
(Társadalomtudományi Könyvtár.)
- GILLÉN Sándor—NAGY Ferenc: Pesti nemzeti játékszín zsebkönyve. 1840. évre. Budán, 1840. A magyar kir. egyetem betűivel.
- GILMAN, Ch. Perkins: A nő gazdasági helyzete. Ford. SCHWIMMER Róza.
Bp. 1908. Grill.
- GINDELY, Anton: Geschichte des dreissigjährigen Krieges in drei Abteilungen. 1—3. köt.
Leipzig, Freytag.
1. Der böhmische Aufstand und seine Bestrafung. 1618 bis 1621. — (1882.)
2. Der niedersächsische, dänische und schwedische Krieg, bis zum Tode Gustav Adolf 1622 bis 1638 — (1884.)
3. Schwedische Krieg seit Gustav Adolfs Tode . . . bis zum westfälischen Friede. (1884.)
(Das Wissen der Gegenwart.)
- GNEIST, R[udolf]: Das englische Verwaltungsrecht. 1—2. köt.
Berlin, 1883. J. Springer.
- GOETHE (Johann Wolfgang)'s Werke. Auswahl in 16 Bden.
Berlin, (18??) Bibliographischen Anstalt. 4 db.
- : Faust. Eine Tragödie von — I. T. Illustr. in 50 Cartons von Alexander Liezen Mayer. Mit Ornamenten: Rudolf Letz.
München—New York, 1876. Stroefner—Kirchner.
- GOETHE [Johann Wolfgang]: Faust. A tragédia második része.
Ford. Váradi Antal.
Bp. 1887. Hornyánszky.
- [GOETHE Johann Wolfgang] Goethes Werke Hrsg. v. Heinrich KURZ
1—12. Bd. Kritisch. Ausg. mit Beifügung alles Lesarten.
Leipzig. [18??] Bibliogr. Inst.
- GOMPERZ, Th[edor]: Griechische Denker. 1—3. Bd.
Leipzig, 1896. Veit.
- [GONCSAROV Ivan Alekszandrovics] Gontscharov: Eine alltägliche Geschichte. Berlin, é. n. W. Speimann.
(Deutsche Hand- und Hausbibliothek.)
- [GRUNFELD, Leopold] Grünfeld: Anatolische Volkslieder. Aus der „Kabadi”.
Leipzig, 1888. V. v. Liebeskind.
- GRÜNWARD Béla: A Felvidék. Politikai tanulmány.
Bp. 1878. Ráth Mór.
[Beírás:] *Mikszáth Kálmán.*
Jelz.: 267.343
- GRÜNWARD Béla: Közigazgatásunk és a szabadság
Bp. 1876. Ráth Mór
- GYULAI Pál: Egy régi udvarház utolsó gazdája. — Nők a tükör előtt —. A vén színész. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1911. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása. 32.) Jelz.: 107.615
- GYULAI Pál: Emlékbeszédei.
Bp. 1900. Franklin.
- GYULAI Pál: Katona József és Bánk Bánja.
Bp. 1883. Franklin.
- GYULAI Pál: Vörösmarty életrajza. (3. jav. kiad.)
Bp. 1890. Franklin.
- HAENDEL Vilmos: A parlamentarizmus. Politikai tanulmány.
Bp. 1903. Politzer.
- HAGGARD, Rider: A hamis proféta.
Bp. 1900. Pallas.
- HAJNIK Imre: Egyetemes európai jogtörténet. A középkor kezdetétől a francia forradalomig. 3. jav. kiad.
Bp. 1899. Athenaeum. Bejegyz.: Mikszáth Kálmán [ifj.]
- HAJÓS Izsó: Ekém mellől. Versek.

³⁵ GÁRDONYI Géza (1863—1922) a Szegedi Naplónál újságíró 1888-tól 1891-ig. Hagyományként veszi át a MIKSZÁTH iránti tiszteletet. MIKSZÁTH szegedi látogatása során személyesen is érintkeztek.

- Bp. 1903. Singer és Wolfner.
Aj: *Mikszáth Kálmánnak igaz tisztelete jeléül a Szerző.* 272.289
- HALÉVY, [Ludovic]: Elbeszélések. A hercegné. — A táncmester. — Házasság szerelemből. Ford Ujkéri (SÁRVÁRI Elek. 1—2. köt.
Bp. 1893. Ráth Mór. 1 db-ban.
(Az Athenaeum olvasótára. 1. évf. 22.)
- HALIS István: Színes mozaikok Nagykanizsa történetéből.
Nagykanizsa. 1893. Wajdits kvny.
- HAMERLING, R[obert]: Amor und Psyche. Eine Dichtung in 6 Gesängen.
Illustriert: P. Thumann.
Leipzig. év n. Titze.
- HAMSUN, K[nut]: Az éhség. Regény.
Bp. 1892. Robicsek.
- HARASZTI Gyula: Molière élete és művei. 1—2. köt.
Bp. 1897. Franklin.
- HARKÁNYI Ede: Babonák ellen. Kísérlet az erkölcsi világ gazdasági alapjainak meghatározására.
Bp. 1907. Grill.
(Társadalomtudományi könyvtár.)
- HARSÁNYI Kálmán: Apró drámák. I. sorozat. Péter Benedek stb.
Bp. 1910. Benkő kv.
[Beírva:] „*Mikszáth Kálmánnak, a jubilláló Mesternek nagy tisztelettel. Bdp. 1909. dec. 7-én Harsányi Kálmán.*”
Jelz.: 224.575
- HATSCHEK [Julius]: *Englisches Staatsrecht* 1—2. köt.
Tübingen, 1905. Mohr.
- HAUFF, W[ilhelm]: Märchen.
Berlin, 1896. Pohlmann.
- HEINE [Heinrich]: költeményeiből. Ford. ENDRÓDI Sándor.
Bp. (1900.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 182. sz.)
(Külföldi költők.)
- HEINE, Heinrich: *Sämtliche Werke.* Bibliothek Ausgabe.
Hamburg, 1885. Hoffmann. 9 db.
[Hiányos:] II, III, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XIII. [kötetek vannak.]
- HEINE Henrik válogatott költeményei.
Ford.: —
Bp. 1894. Hornyánszky.
- HEINE, Heinrich: *Buch der Lieder.*
Berlin, Év. n. Knauer Nachfolge.
- HELFI Ignác: A Magyar³⁶ Politikai és társadalmi szemle. 8 r.
Milano, 1869. 1. szám.
[Ajánlás:] „*A. t. Ház jeles írójának*
- a T. Ház egyik fecsegője. Bp. 1886. XII. 3.*” F. a.
- [Helységnévtár.] A magyar Korona országainak Helységnévtára. 1892.; 1898. A Kereskedelemügyi miniszter rendeletéből szerkeszti: JEKELFALUSSY József.
Bp. Pesti Kvny.
- HENTALLER Lajos³⁷ A szabadságharc dalai. (Százötven nóta daliás időkből.)
Bp. 1895. Singer és Wolfner.
(Fedőlapján MIKSZÁTH Kálmánnak szóló ajánlás.) F. a.
- HERCZEG Ferenc: A Gyurkovics-fiúk.
Bp. 1895. Singer és Wolfner.
- HERCZEG Ferenc: A Gyurkovics-lányok.
Bp. 1893. Singer és Wolfner.
Jelz.: 225.997
- [Bent beírva:] *Mikszáth.*
- HERCZEG Ferenc: Szelek szárnyán.
Bp. 1905. Athenaeum.
Az Újság ajándéka előfizetőinek.) 2. pld.
- HERCZEG Ferenc: Pogányok. Regény. Szerk MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1905. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása. 55.) Jelz.: 107.630
- HERMAN Ottó: A magyar halászat könyve.
Bp. 1887. Termtud. Társ.
- HEVESI József: Magyar Dekameron. 1—3. köt. (Csonka sorozat.)
Bp. 1893. Singer és Wolfner.
- HIGGINSON [Thomas Wentwort]: Észak-amerikai Egyesült Államok Története. 1. r. Bp. 1882. Athenaeum.
- HILFERDING, (A. Gil'ferding') [Aleksandr Feodorovics]: Szerbek és bolgárok története.
Ford. Kiss Simon.
Nagybecskerek, 1890. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 25.)
- HOITSY Pál: A nagy természet és a kicsiny ember.
Bp. 1883. Franklin.
- HOLZWARTH F[ranz] J[oseph]: Világtörténet. 1—9. kötetben A 2. jav. kiad. után többek közreműködésével. Ford. SZABÓ Ferenc.
Temesvár, 1889. Csanád Egyh. Könyvny.
- (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár.)
- HOMÉROS Iliasa. Hat első éneke. Ford.: BAKSAY Sándor. Kiadja a Kisfaludy-Társ.
Bp. 1897. Franklin.
- HOMERS: *Odyssee.* [Von] Voss, J[ohan] H[einrich].

³⁶ HELFI Ignác (1830—1897) által ajánlékozott folyóirat ritka példány az emigrációban indított folyóiratok között. MIKSZÁTH képviselőházi kapcsolatai révén tartott barátságot HELFIVEL.

³⁷ HENTALLER Lajos (1852—1912) a kilencvenes évek közepétől került szorosabb baráti viszonyba MIKSZÁTHAL MIKSZÁTH vele kapcsolatos levelét ld. Krk. 26. köt. 57—58. l.

- Stuttgart—Augsburg, 1860. Gotta-scher Verl.
- HOMOK** [CSERZY Mihály]³⁸ Földmivesek. (Elbeszélések.) Szeged, 1903.
[Beírás:] „A magyar népelet ragyogó tollú írójának, az utólérhetetlen Mesternek: nagyságos Mikszáth Kálmán úrnak kiváló tiszteletem és nagyrebecsülésem jeléül. Szeged, 1903. Cserzy Mihály.” Jelz.: 225.571
- HORÁNSZKY** Lajos:³⁹ Bacsányi János és kora. Bp. 1907. Hornyánszky kvny.
- HORN** E[mile]:⁴⁰ Saint Étienne, roi apostolique de Hongrie. Paris, 1899. Lecoffre.
(Bejegyezve:) „A Monsieur Kálmán de Mikszáth, en témoignage de sympathie. E. Horn”. Jelz.: 111.203
(Naptár és Budapest képes albuma.) Szerk. Hornyánszky Viktor. Bp. 1902.
- HORVÁTH** Ákos Versei. Bp. 1908. Lampel.
[Ajánlás:] „Mikszáth Kálmán úrnak mély tisztelettel Horváth Ákos. Bpest. VIII. Vas u. 6.” Jelz.: 267.337
- HORVÁTH** [István] Stephan: Ueber Croatien als eine durch Unterjochung erworbene ungarische Provinz und des Königreiches Ungarn wirklichen Theil. — Aus dem Ungarischen übersetzt.⁴¹ Leipzig, 1844, Köhler. 551.002
Fedelén kézírással: „Szontagh Pál”
- HORVÁTH** Janka: Fátum. Regény.⁴² Bp. 1896. Singer és Wolfner.
[Fedelén:] „Mikszáth Kálmánnak egy kis polémia emlékéül Horváth Janka.” F. a.
- HORVÁTH** Janka, nagyváradi: A régi Erdély. Cikkek. Bp. 1908. Athenaeum.
[A szerző sajátkezű aláírásával.]
- HORVÁTH** Mihály: Magyarország története. 1—6. köt. Újonnan átdolgozta: dr. HATVANI Mihály. Pesten, 1860. Heckenast.
- HOUWARD**, (Hon. Edward:) Theater. 4. Bd. Wien, 1827.
- HÖCKER**, [Otto]: Das glückliche Eiland. Berlin—Wien. Év n. Ulstein. (Ulstein Bücher.)
- HÓKE** Lajos: Magyarország újabbkori történelme. 1815—1892-ig. Átdolgozva kiadta: SZABÓ Ferenc. Nagybecskerek, 1893. Pleitz. 2 db. (Történeti-, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 57. köt.)
- HUGO** Victor: Egy bűn története. 1—3. köt. Ford. — Bp. 1878. Tettey Nándor kiad. 2 db.
- HUGO**, Victor: 1793. vagy a polgári háború. 1—3. köt. Ford.: ALDOR Imre és György Aladár. Bp. 1874. Franklin.
- HUGO**, V[ictor]: Notre-Dame de Paris. Paris, (1832), Hetzel.
- HUGO**, Victor: A nyomorultak. 1—10. köt. Ford. HUSZÁR Imre és REVICZKY Széver. Pest, 1862. Ráth Mór kiad. 5 db.
- HUMBOLDT**, W[ilhelm]: Ideen zu einem Versuch. Breslau. 1851. Trewendt.
- Hungary its people, places and politics. The visit of the eighty club in 1906. London, (1906?) Foshier.
- IGMÁNDY** Mihály: Magyar szellemi élet. Elbeszélések és rajzok. Bp. 1892. Hornyánszky.
„Mikszáth Kálmánnak”-ajánlással.
- JARED** Sparks: Washington (George) élete. Szabadon átdolg.: CZUCZOR Gergely. Bp. 1886. Ráth Mór.
- JÁSZI** Géza: A fejlődés törvényei. Bp. 1893. Athenaeum.
- JEKELFALUSSY**, J(ózsef): L'état Hongrois millenaire et son peuple. Bp. 1896. Kosmos.
- JEKELFALUSSY** József: A magyar Korona országainak Helységnevtára. Bp. 1892. Pesti vny. 1898.
- JIRECEK** K[onstantin] József: A bolgárok története. Ford.: MAYER Rezső. Nagybecskerek, 1889. Pleitz.
(Történeti-, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 18.)
- JÓKAI** Mór: Aki a szívét a homlokán hordja. Bp. 1890. Singer és Wolfner. (Egyotemes Regénytár.)
- JÓKAI** Mór: Aranyember. Bp. é. n. Hornyánszky ny.
[Utolsó lap és címlap nélkül.]
- JÓKAI** Mór: Az elátkozott család. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1912. Franklin.

³⁸ CSERZY Mihály (1865—1925) HOMOK álnéven MIKSZÁTH hatására írt népies hangú és tárgyú elbeszéléseket. Fia CSERZY Béla: *A nagy palóc elindult* c. (Szeged, 1938.) írt MIKSZÁTH szegedi éveiről regényes történetet.

³⁹ HORÁNSZKY Lajos (1871—1944) közgazdász történeti monográfus. MIKSZÁTH életének utolsó éveiben készen szolgáltatót anyagot munkáiboz.

⁴⁰ HORN Emil író és fordító Párizsban élt. Leánya, HORN Elvira MIKSZÁTH egyik francia fordítója volt (ld. *A jó palócok: Scènes Hongroises*. Paris, 1890.).

⁴¹ A horpácsi SZONTAGH kúriával került MIKSZÁTH Kálmán tulajdonába (1904.).

⁴² Az írónő testvére volt annak a HORVÁTH Gyula politikai és hírlapírónak, akivel MIKSZÁTH együtt szerkesztette 1891-ben a Magyar Hírlapot. A kapcsolat szegedi eredetű volt (1878—1879).

- (Magyar regényírók képes kiadása. 25.) Jelz.: 107.610
- JÓKAI Mór: A Janicsárok végnapjai. Regény. Az egyiptomi rózsza. Beszély. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1911. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 22.) Jelz.: 107.608
- JÓKAI Mór: Mire megvénülünk. Regény. 1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1909. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 23—24. sz.) Jelz.: 107.609
- JÓKAI Mór: Negyven év visszhangja. Bp. 1884. Franklin.
- JÓKAI Mór: Öreg ember nem vén ember 2 r. Bp. 1903. Lampel. (Magyar Könyvtár 341—343.)
- JÓKAI Mór: Párbaj Istennel. Bp. év n. Révai.
- JÓKAI Mór: (Olesó Jókai sorozat. 15.)
- JÓKAI Mór: Petőfi Sándorról. (Életrajz.) Bev. és jegyz. ellátta: VÁRDAI Béla. Bp. (1902.) Lampel. ny. (Magyar könyvtár. 291. sz.)
- JÓKAI Mór: Politikai beszédei. 1—2. köt. 1861—1878 és 1878—1896. Bp. év n. Franklin. [MIKSZÁTH Kálmán pecsétjével.] Jelz.: 276.349
- JÓKAI Mór: Rákóczi fia. 1—3. köt. Bp. év n. Révai. (Olesó Jókai sorozat. 145—150. sz.)
- JÓKAI Mór: Az új földesúr. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1905. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 21.) Jelz.: 107.607
- JÓKAI Maurus: The Yellow Rose. A novel. Ford. Beatrice DANFORD. London, É. n. Jarrold.
- JÓSIKA Miklós: Abafi. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1908. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 12.) Jelz.: 107.602
- JÓSIKA Miklós: Bornemissza Anna. Bp. 1898. Franklin. (Olesó könyvtár. 1053. sz.)
- JÓSIKA Miklós: A csehok Magyarországon. Korrajz Első Mátvás idejéből. 1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1905. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 10—11.) Jelz.: 107.601
- JÓSIKA Miklós: Magyar kényurak. Bp. 1898. Franklin.
- JÓSIKA Miklós: Az utolsó Bátor. Regény 1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1901. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 13—14.) Jelz.: 107.603
- JUST Béla: Sonettek. Bp. 1895. Pallas
- JUSTH Zsigmond: Fuimus. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1906. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 54.) Jelz.: 107.629
- JUSTH Zsigmond: Káprázatok. Bp. 1887. Pallas. [Ajánlás]: Mikszáth Kálmánnak — láthatlanul bár — el nem káprázott szemmel, 1887. szeptember 12-én. 264.511
- JUSTH Zsigmond: A pénz legendája. Gányó Julcsa. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1905. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 53.) Jelz.: 107.628
- KABOS Ede: A csengeri kalapok és egyéb történetek. Bp. (1898.) Lampel. (Magyar könyvtár. 67. sz.)
- KÁLIDÁSZ: Sakuntala. Hindu dráma. Ford. FIÓK Károly. Bp. 1887. Franklin.
- KÁLLAY András: Régi dolgok, újabb idők.⁴³ Nyiregyháza, 1907. Jóna Elek könyvny. [Ajánlás:], Mikszáth Kálmán barátomnak. Bp. 1909. 4. 25. Kállay András." F. a.
- KÁLLAY Béni: A szerbek története. (Csak az 1. köt.) Bp. 1877. MTA
- KÁLVIN János: A keresztény vallás alapvonalai. Ford. NAGY Károly. (Az 1536-i latin kiadás után.) Bp. 1903. Magy. Prot. Irod. Társ.
- KARDOS Albert: A kuruc világ költészete: Szemelvények. Rákóczi versek. Bp. (1897—1900.) Lampel. (Magyar könyvtár. 42. sz.)
- KATONA József: Bánk Bán. Bp. 1897. Lampel. (Magyar könyvtár. 1.)
- KAULEN Ferenc: Assyria és Babylonia a legújabb fölfedezések után. Ford. SZABÓ Árpád. Temesvár, 1891. Csanádm. egyh. könyvny. (Történeti, Nép- és Földrajzi könyvtár. 38.)
- KAUTZ Gyula: A nemzetgazdasági eszmék fejlődési története. Pest, 1868. Heckenast G.
- KAVANAGH, Júlia: John Dorrien. 1—3. köt. Leipzig, 1875. Tauchnitz.

⁴³ MIKSZÁTHnak a KÁLLAY család több tagjával volt baráti kapcsolata. Ld. Krk. 25. köt. 214—220. l.

- KAZINCZY** Ferenc levelezése. Szemelvények.
Közzéteszi: VÁCZY János.
Bp. (1899.) Lampel.
(Magyar könyvtár. 130. sz.)
- KEMÉNY** Zsigmond báró: összes beszélei.
1. [köt.] Kiadja a
Kisfaludy-Társaság.
Bp. 1893. Franklin.
- KEMÉNY** Zsigmond: A rajongók. Regény.
1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1904. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
17—18.) Jelz.: 107.605
- KEMÉNY** Zsigmond: Zord idő. Regény 3
részben. 1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH
Kálmán.
Bp. 1911. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
19—20.) Jelz.: 107.606
- Kenyérsütés.**
Bp. 1903. Athenaeum.
(Háztartási könyvtár.)
- KÉRY** Gyula: Friss nyomon. [Kiad.] Petőfi
Könyvtár. (Szerk. ENDRÓDI S. és
FERENCZI Z.)
Bp. 1908. Kunossy.
(Petőfi Könyvtár. 1.)
- KIPLING**, Rudyard: Indiai történetek. 2.
sorozat. Ford. MARQUIS Géza.
Bp. 1900. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 164. sz.)
(Angol elbeszélők.)
- KIRÁLY** Pál: Dacia, provincia Augusti.
1—2. köt.
Nagybeckerek, Pleitz ny.
1. köt. 1893.
2. köt. 1894.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár
47.)
- KIRCHMANN**, J[ulius] H[ermann]: Plato's
Staat. —
Berlin, 1870. Heimann.
- KISS** József költeményei. Több illusztrá-
cióval: FERENCZY Károly, GRÜNWARD
Béla, HOLLÓSY Simon, RÉTI István,
THORMA János.
Bp. É. n. Révai.
- KISS** József újabb költeményei. 1883—
1889.⁴⁴
Bp. 1891. Révai.
[Ajánlás:] „*Mikszáth Kálmánné Ő
nagyságának hódolattal Kiss József.*”
Jelz.: 109.050
- KLAIČ**, Vjekoslav: Bosznia története. Ford.
és átdolg. SZAMOTA István.
Nagybeckerek, 1890. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyv-
tár. 22.)
- KLEINMANN**, Carl: Gott.
Wien, 1821. bei. B. Wallishauser.
[Előzékenlapon a MAUKS név.]
- KNIES**, C[arl]: Das Geld. 1—2. (Bd.)
Berlin, 1873. Weidmann.
(Geld und Credit.)
- KÓBOR** Tamás: Elbeszélések.
Bp. 1899. Lampel.
(Magyar Könyvtár 129. sz.)
- KOCK**, P[aul de]⁴⁵ A három szoknyás leány.
Ford. HUSZÁR Imre.
Pest, 1864. Hartleben.
MTA I. Eötvös Könyvtára
Az eredeti kiadás rézmetszetű képeivel.
A MTA I. Eötvös Kvtára. Jelz.: 53.684
- KOCK**, [Paul de] Pál: Szerelmi harc. Regény.
Ford. ZEMPLENI Gyula.
Bp. É. n. Vass.
- KOHUT**, A[dolf]:⁴⁶ Lustige Geschichte aus
dem Tokajerlande. Aus dem Ung.
übersetzt.
Berlin, 1885. Eckstein.
[Fedélen ajánlás:] „*Tek. Koloman
Mikszáth Urnak, Magyarország legki-
tűnőbb humoristájának, mély tisztelettel
a kartársi szolgálati készséggel Dresda.
ápr. 23. 1885.*” Jelz.: 250.038
- KORNAI** István: Nemzeti küzdelem. Versek.
Bp. 1910. Pfeifer.
- E. KOVÁCS** Gyula: Korrajzok. Kortörténeti
könyvtár kiadványa. Szerk. KÓRÖSI
László dr.
Bp. 1896. Pátria.
(Kortörténeti Könyvtár. 18—19. füz.)
- M. KOVÁCS** János: A magyar krónikának
röviden lerajzolt sommája, melynek
első része Pethő Gergely munkájából
szedegettetett, rész szerint különb-
különb könyvekből is bővítettett,
a második része pedig némely írások-
ból ki-vétett és a magyar nemzetnek
jeles emlékezetire s hasznára új formá-
ban ki-bocsátott az 1742. eszten-
dőkig.
Pozsonyban, Spaizer D. Ferenc költ.
[Mikszáth ev. pap elődeitől öröklődött
könyvnek véljük.] Jelz.: 521.118
- KOVÁTS** Gyula A házasságkötés Magyar-
országon.
Bp. 1883. Eggenberger.
- KOZMA** Andor: Magyar symphoniák.⁴⁷
Bp. 1909. Athenaeum.

⁴⁴ MIKSZÁTH A Hét egyik tárcáírója volt, különösen az 1890-es években. Levelezését a költővel ld. Krk. 25. köt-ben.

⁴⁵ MIKSZÁTH egyrészt barátjának, TERSZTYÁNSZKY Mihálynak írott levelében emlegeti „Kock Palkó”-t (1870), másrészt MAUKS Ilonának írja 1872. júl. 27-én, a leány vetélytársnőjével BÉRCZY Marival kapcsolatban, hogy az mérgében összetépte MIKSZÁTH egyik elbeszélését, amelynek a címe ez volt: *Egy nő aki Paul de Kockot szeretne olvasni.* Ld. Krk. 24. köt. 17. és 30. lev.

⁴⁶ KOHUT Adolf (1848—1917) magyar származású német író, újságíró, irodalomtörténész, életrajzíró. Sokat tett a magyar irodalom német nyelvű ismertetése terén. Innen van kapcsolata MIKSZÁTHtal is.

⁴⁷ MIKSZÁTH hagyatékában fennmaradt egy levéltöredék (MTAK Kézirtattára. Jelz.: 39/d), amelyben ezt a könyvet köszöni meg az író, válaszolván az ajánlásra (ld. Krk. 26. köt. 326. lev.).

- [Ajánlás]: „*Mikszáth Kálmánnak az igaz magyarság gyönyörűségének, csodálatlaltal és szeretettel Kozma Andor.*”
F. a.
- KÖLESY Vincze Károly — MELZER Jakab: Nemzeti Plutárkus vagy A Magyar-Országban és az ahhoz tartozó Tartományokban élt Nevezetes Férjfiaknak Életleírásaik.
Pesten, 1816. Trattner János Tamás betűivel. 2 db.
1. Második kötet.
2. Negyedik darab.
[A könyv címlapján MIKSZÁTH Kálmán domború körpecsétje.]
Jelz.: 520.258
- KÖLESY [Vince Károly] [Carl] Vinzenz: Ungarischer Plutarch oder Nachrichten von den Leben merkwürdiger Personen des Königreichs Ungarn. Aus der dazu gehörenden Provinzen. 1. Bd. Pest, 1815. Eggenberger.
[A címlapon MIKSZÁTH Kálmán domború körpecsétje.]
Jelz.: 520.257
- KÖNIG Dénes: Matematikai mulatságok. Bp. (1902.) Lampel.
(Magyar könyvtár. 316. sz.)
- KÖRNER, Theodor: Sämmtliche Werke. 2. köt.
Berlin, 1890. Grote'sche Verlagsbuchhandlung.
- KÖRNER, Theodor: Zum 23. Szeptember 1891.
Leipzig, 1891. Brockhaus.
- KÖRÖSI László: Korrajzok. Jókai Mór.
Bp. 1894. Hazánk rt. ny.
- KÖRÖSI L[ászló]: Zivotopis Gejza baruna Fejérváry-a.
Sisak, 1898. Tiskara s. Jünkera.
Közgazgatásunk és a magyar nemzetiség.
Bp. 1874. Ráth Mór.
- KRAUSZ Mór: A zsidó Mikszáth-műveiben. Komárom, 1910. Spitzer.
- KRÄUTER Ferenc: A nickefalvi német nyelvjárás hangtana.
Bp. 1907. MTA
- KREITNER Gusztáv: Gr. Széchenyi Béla keleti utazása. India, Japán, China, Tibet és Burma országokban.
Bp. 1882. Révai.
[Mikszáth fiának beírása:] MIKSZÁTH K. László.
- KRÜCKEN, O(scar von): Ungarischer Novellenschatz Mit Biographien vers. 1—2. Bd.
Berlin, 1893. u. 1894. R. Wilhelmi.
[Mikszáth novella a kötetben: Das Schwertrecht. (Ius gladii) Rövid életrajz 1. köt.]
Jelz.: 106.805
- Die Kultur Deutschland u. Frankreich seit 35 Jahren.
Berlin, 1906. C. Gurlitt.
- KUNZ Jenő: A munka.
Bp. (1901.) Kilián.
- KUTHY Lajos: Hazai rejtelmek. Regény. 1—2. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1906. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása. 8—9.)
Jelz.: 107.600
- KÜHREMBERG, J.: Schrott Katalin. A császárváros regénye. Ford. VAJDA János.
Bp. é. n. Béta.
- LABOULAY, Eduárd [René Lefebvre de]: Az Egyesült Államok története. 3. kiad. után ford. HUSZÁR Imre. 1—2. köt.
Pest. Ráth.
1. Első korszak. A gyarmati forradalom alatt. (1620—1673.) (1870.)
2. Második korszak. A függetlenségi harc (1763—1782.) (1871.)
- LAFADIO, Herau: Kokoro. Angolból: WODA Margit.
Bp. 1909. Franklin.
(Olesó Könyvtár sorozat.)
- LAMARTINE, [Alphonse de]: A Girondiak története. Ford. JÁNOSI Ferenc. 1—10. köt.
Pest, 1865. Pfeifer. 3 db.
- LAMARTINE, Alphonse de: Önéletírásából: Gracziella. Ford. KAPOSÍ József.
Bp. 1885. Aigner Lajos.
(Magyar Könyvesház. 131—134.)
- LÁNG Lajos: A vámpolitika az utolsó száz évben. A M. Közgazd. Kvt. kiadása. Szerk. FÖLDES Béla.
Bp. 1904. Politzer.
(Magyar Közgazdasági Könyvtár. 2.)
- LANGE, Albert: Geschichte des Materialismus. 1. Buch.
Iserlohn, 1873. V. Baedeker.
- LAUKA Gusztáv: A múlttól a jelenek. (Emlékjegyzetek.) Kiadta a Petőfi-Társaság.
Bp. [1851 után] Aigner Lajos.
- LÁZÁR Gyula: Angolország története. A legrégebbi időkől az újkorig. 1—4. köt. Temesvár, Csanád-egyház. ny. 1—2. köt. 1892.
3—4. köt. 1893.
(Történeti, Nép- és Földrajzi könyvtár. 42—45. köt.)
- LÁZÁR Gyula: Az orosz birodalom történelme. A legrégebbi időkől Dimitrij Konstantinoviics nagyfejedelem haláláig, 1362. 1—4. köt. Temesvár, 1890. Csanád egyház. ny. könyvny.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 29.)
- LÁZÁR Gyula: A Török Birodalom története. 2. jav. kiad. Nagybecskerek, 1890. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 21.)

- LEFEBVRE René: Páris Amerikában. Ford. MÁRKUS István. Bp. 1885. Ráth.
- Legkedvesebb könyveim. Több szerzőtől: (Írták: TÓTH Lőrinc, ÉJSZAKI Károly etc.) Közrebocsátja GYALUI Farkas. Bp. (1904.) Singer és Wolfner. [Gyalui Farkas ajánlása Mikszáthnak:] „Nagyságos Mikszáth Kálmán úrnak mély tisztelettel és hálás köszönettel Gyalui Farkas.” Jelz.: 150.901
- LENGYEL Laura: Tavaszi mese. Bp. (1903). Lampel. (Magyar könyvtár. 355.) (LESSING, Gotthold Ephraim)
- Lessing's gesammelte Werke. 1—10. Bd. [Hiányos. Megvannak a következő kötetek: 1., 3—4, 5., 6., 10. köt.] Leipzig, 1853. G. J. Göschen'sche Verlags. III.
- LESTYÁNSZKY Sándor — LEKKY István: Magyar mezőgazdasági közigazgatás. Bp. 1902. Pallas.
- LEWES György: Goethe élete. 1—2. köt. Ford. Szász Károly. Bp. 1874. Ráth Mór. Közgazdasági Lexikon. Három kötetben. Szerk.: HALÁSZ Sándor, MANDÉLLÓ Gyula. Bp. 1898. Pallas. [Csak az első kötete van meg.]
- LILIENFELD, P[aul]: Die socialen Gesetze. Mitrau, 1875, Behre.
- LONGFELLOW, [Henry Wadsworth]: költeményeiből. Ford. Szász Béla. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Bp. 1897. Franklin.
- LORIA, Achille: A szociológia feladata és iskolái. Ford. PÓR Ödön. Bp. 1907. Grill.
- LOTZ Károly festőművész albuma. 12 kép-tábla. Címlapja nincs.
- LÜBKE, Wilhelm: Geschichte der italienischen Malerei. 1—2. köt. Stuttgart, (1878.) Ebner.
- MACAULAY, Thomas B.: Anglia története. II. Jakab trónralépte óta. 1—6. köt. Ford. CSENGERY Antal. A 3. kötettől ford. ZICHY Antal. Bp. 1877. MTA
- MADÁCH, [Imre] Emerich: Die Tragödie des Menschen. Dramatisches Gedicht. Aus dem Ungarischen übersetzt: Ludwig Dóczy.⁴⁸ Stuttgart, 1891. Cottaische Bhl. [Bejegyezve:] „Nagyméltóságú Szontágh Pál úrnak régi tisztelete jeléül Bécs, 1891. ápr. 13. a fordító.” „Küldi Kónyi Manó útján.” Jelz.: 108.481
- MADÁCH [Imre] Emerich: Die Tragödie des Menschen Bühnenbearbeitung nach Eduard [Ede] PAULAY. Übers. von Alexander FISCHER. Bp. 1886. Eggenberger.
- MAETERLINCK, [Maurice]: Joyzelle. Ford. ÁBRÁNYI Emil. Bp. 1904. Lampel. (Magyar Könyvtár. 377. sz.) (Külföldi költők.)
- Magnaud a jó hírő. Összegyűjtötte és magyarázatokkal ellátta LEYRET, Henrik. Franciából ford.: dr. SÁNDOR Aludár. Bp. 1908. Grill. (Társadalomtudományi könyvtár.)
- Magyar Dekameron. Szerk. HEVESI József. 2—5. köt. Bp. 1893. Singer és Wolfner.
- A magyar nemzet története. Szerk. SZILÁGYI Sándor. 10. köt. MÁRKI Sándor—BEKSICS Gusztáv: A modern Magyarország. 1848—1896. Bp. 1898. Athenaeum.
- MARCZALI Henrik: Az 1790/91-diki országgyűlés. 1—2. köt. Bp. 1907. MTA kiad. [Bejegyzés fedőlapon:] Ifj. MIKSZÁTH Kálmán.
- MARCZALI Henrik: A legújabb kor története. (1825—1880.) 1—2. köt. Bp. 1892. Révai.
- MÁRIÁSSY Béla: Magyarország közjoga. Győr. 1893. Pannonián.
- MASZNYIK Endre dr.: (szerk.) Luther aranymondásai. Bp. 1903. Hornyánszky.
- MAUPASSANT, [Guy de]: Erős elbeszélések. Ford.: — Bp. 1893. Magyar ny.
- MAUPASSANT, [Guy de]: Henry Gréville stb. Bp. (1898.) Lampel. (Magyar Könyvtár. 17. sz.)
- MAYNE, Reid: Vilmos, a hajóinas. Ford. — Bp. É. n. Révai.
- MAYR György: A társadalmi élet törvényszerűsége. Statisztikai tanulmányok. Bp. 1881. MTA
- MEDVECZKY Frigyes: Társadalmi elméletek és eszmények. Bp. 1887. MTA
- MENGER Antal: Új erkölcstan. Ford.: ORMÓS Ede. Bp. 1907. Grill.
- MIKES Kelemen: Törökországi levelek. ABAFI Lajos kiad. Bp. 1880. Aigner Lajos. (Nemzeti Könyvtár. 10.)
- MIKLÓS Ödön összegyűjtött munkái. Sajtó alá rend.: RÁCSKAY Gyula. 1—3. köt. Bp. 1906. Franklin.

⁴⁸ A horpácsi SZONTÁGH házzal átszármazott mű (1904).

- MIKLÓS Ödön: Magyarország és társorszá-
gai az 1900. évi párisi nemzetközi
kiállításon.
Bp. 1903. Athenaeum.
- MIKSZÁTH Kálmán munkái. Jubileumi
kiadás. 1—51. köt.
Bp. 1910—17. Révai.
1.—2. Különös házasság. Jelz.: 225.088
3. —
4. Beszterce ostroma. —
5. Új Zrínyiász. Jelz.: 151.609
6—7. Aklí Miklós. — A vén gaz-
ember. Jelz.: 151.622
8—9. Kisebb regények. A gavallérok.
Sipsirica.
10—11. Kisebb regények. Prakovszky
a siket kovács. — A kis Primás.
12—13. Kisebb regények. Az eladó
birtok. Mindenki lépik egyet.
14. A tekintetes vármegye.
Jelz.: 151.610
15. A tót atyafiak. A jó palócok.
Jelz.: 151.611
16.—
17. Két választás Magyarországon.
Jelz.: és 245.912, 151.612
18—19. Jókai Mór élete és kora. 1—2.
köt. Jelz.: 151.603
20—21. Az én kortársaim.
Jelz.: 151.604
22—23. Nagyobb elbeszélések. 1—2.
köt. Jelz.: 151.567
24—25. Kisebb elbeszélések 1—2. köt.
Jelz.: 151.605
26—27. " " 3—4. köt.
Jelz.: 151.605.
28. " " 5. köt.
Jelz.: 151.605
29—30. Apró vázlatok és rajzok.
1—2. köt. Jelz.: 151.614
31—32. A két koldusdiák. Mikszáth
40 éves írói jubileumának története.
Jelz.: 151.630
33. A saját ábrázatomról. Hi. (1.)
Jelz.: 151.606
34—35. Az igazi humoristák. Tudósi-
tások. Hi. (2—3.) Jelz.: 151.607
36. Az én ismerőseim. Hi. (4.)
Jelz.: 151.608
37. Az én halottaim. Hi. (5.)
Jelz.: 151.613 és 163.481
38—39. Szeged könyve. 1—2. köt.
Hi. (6—7.) Jelz.: 151.615 és 163.482
40—41. Dekameron 1—4. köt. Hi.
(8—11.) Jelz.: 151.616 és 163.483
44—45. Anekdoták. 1—2. köt. Hi.
(12—13.) Jelz.: 151.617 és 164.763
46—47. Nemzetes uraimék. Hi. (14—
15.) Jelz.: 151.618 és 163.484
48—49. Magyarország lovagvárai. —
A tisztelt Ház. Karcolatok. Hi. (16—
17.) Jelz.: 151.619
50—51. A vármegye rókája. Mikszáth
Kálmán élete és művei. Hi. (18—19.)
Jelz.: 151.621 és 163.485
- MIKSZÁTH Kálmán munkái.
Bp. 1890-től. Révai. [Piros-arany
díszes kiad. Különböző szériákból.]
1. Aklí Miklós. 3. kiad. 1908.
Jelz.: 155.192
2. Pipacsok a búzában. 1890.
Jelz.: 155.141
3. Tavaszi rügyek. 2. kiad. 1893.
Jelz.: 155.190
4. A tekintetes vármegye. 4. kiad.
1896. Jelz.: 155.186
5. Különös házasság. 1—2. köt. 1907.
Jelz.: 155.185
6. RUBINYI Mózes: Mikszáth stílusa
és nyelve. 1910. Jelz.: 155.179
7. Az apró gentry és a nép. 4. kiad.
1897. Jelz.: 155.182
8. Mikor a méceses már csak pislog.
1909. Jelz.: 155.181
9. Tót atyafiak. Jó palócok. Új
soroz. 1904. Jelz.: 155.180
10. A szelístei asszonyok. 3. kiad.
1908. Jelz.: 155.187
11. Jókai Mór élete és kora 1—2. köt.
1907. Jelz.: 155.012
12. Club és folyosó. 5. kiad. 1904.
Jelz.: 155.188
13. Új Zrínyiász. 1904.
Jelz.: 155.189
14. Beszterce ostroma. É. n.
Jelz.: 155.183
15. A gavallérok. — A demokraták.
1904. Jelz.: 155.184
16. Az én kortársaim. 1904.
Jelz.: 351.700
- MIKSZÁTH Kálmán: A Nosztyfiú. 1—3. köt.
Bp. 1908. Franklin. Jelz.: 107.913
—: A fekete város. 1—3. köt.
Bp. 1911. Franklin. [Posztumusz kö-
tet.] Jelz.: 107.913
—: A batyus zsidó leánya.
Bp. 1904.
(Érdekes Kvtár. 1. év. 1. füz. Jan.)
— F.a.
—: Az eladó birtok. — Páva a varjúval.
Bp. 1894. Singer és Wolfner.
Jelz.: 213.400
—: Az én kortársaim. Díszkiadás.
Bp. 1904. Az Újság ajánd.
Jelz.: 351.700
—: A fészek regényei.
Bp. 1887. Singer és Wolfner.
(Egyetemes Regénytár. 2. évf. 16.)
Jelz.: 156.086
—: A gavallérok. — Ne okoskodj Pista.
Bp. év n. Légrédy.
(Legjobb könyvek. 1. évf. 11.)
Jelz.: 150.088
—: Jókai Mór élete és kora. 1—2. köt.
Bp. 1907. Révai. Jelz.: 112.303

- : Jókai Mór élete és kora. (Korrektúra-példány.) 1. köt.⁴⁹
[Gyulai Pál széljegyzeteivel] MTAK
Kézirattá. Jelz.: Ms. 347
Bp. 1906. Révai.
- : Jókai Mór v. a komáromi fiú.
Bp. 1883. Révai.
[Jó könyvek. Különkiadás.]
Jelz.: 152.250
- : Kavicsok:
Bp. év n. Petőfi Társ. kiad. Aignernél.
Jelz.: 150.087
- : Különös házasság.
Bp. 1901. Légrády. Jelz.: 109.178
- : Mikor a méces már csak pislog...
(Elbeszélések.)
Bp. 1903. Légrády. Jelz.: 218.983
- : Nemzetes uraimék. (Mácsik.)
Bp. 1884. Révai. Jelz.: 111.122
- : Németke és egyéb elbeszélések.
Bp. 1905. Lampel
(Magyar Könyvtár. 429—30. sz.)
Jelz.: 226.372
- : Országgyűlési karcolatok.
Bp. 1892. Légrády. Jelz.: 228.928
- : A tekintetes vármegye.
Bp. 1885. Révai. Jelz.: 166.185
- : A tekintetes vármegye. [Különpéldány
Mikszáthné számára. Belekötve a mű-
vel kapcsolatban megjelent bírálatok.
A 111. lapon Mauks Ilona fényképe.]
Bp. 1886. Révai Jelz.: MTA Kéz-
irattára Ms 45
- : A T. Ház.
Bp. 1887. Singer és Wolfner.
Jelz.: 113.455
- : Az új Zrínyiász.
Bp. év n. Lampel.
- : Új Zrínyiász. (M K Pecsétjével.)
Bp. év n. Légrády. Jelz.: 156.847
- MIKSZÁTH, Koloman: Gesammelte Schrif-
ten. Frühlingstriebe. — Die Kavalieri.
1—2. köt. Ford: Andor SPONER.
Leipzig, 1899. H. Meyer. Jelz.: 112.676
- MIKSZÁTH, Kálmán: Holubice v kleci.
(Galamb a kalitkában.)
Prel. Gustav Narcis MAYERHOFFER.
Praze, 1895. Simaček.
(Levné svazky novel.) Jelz.: 197.425
- MIKSZÁTH Kálmán: In balia della Fortuna.
[A két koldusdiák] Trad. e. rid. dall'
ung. della Rina LARICE.
Torino—Roma, (etc.) É. n. k. n.
Jelz.: 115.415
- : Intimes aus den Menschenleben. Übers.
v. Josef ZAMOYSKI.
Leipzig, 1897. H. Meyer. Jelz.: 163.798
- (Kolomanj): Melchior Katánghy
(Katánghy Menyhért.)
Übers. Jozefine KAUFMANN
Leipzig. É. n. Philipp Reclam jun.
(4003. Universal Bibl. 5649) MTA I.
Eötvös Kvtár Jelz.: 53.554
- (Koloman): Melchior Katánghy.
(Katánghy Menyhért.) Erzählung.
Übersetzung: J(ozefine) KAUFMANN.
Leipzig, év n. (Philipp Reclam)
(Universal Bibliothek. 5649. sz.)
- : Lohynska Zelina. Preložil: Daniel
BACHAT.
Bp. 1886. Hornyánszky. Jelz.: 150.899
- (Koloman): Novelletter fra Ungarn.
Paa dansk ved Alex SCHUMACHER.
Kiöbenhavn, 1885. Hagerups Forl.
- (Koloman): Povestny gajdos Lapaj.
Ford.: Ján GERŐ.
Besztercebánya, é. n. Jelz.: 112.805
- Pripovetke Kolomana Miksata. Kolo 1.
Sa dopuštenjem i predgovorom piše-
vim. Prevec Joca BOGDANOV.
U Vel. Bečkereku, 1893. Izd. i štamp. J.
Grčićja. Jelz.: 113.466
- (Koloman): Slovakiske Landsbyhisto-
rier. Fra Ungarsk ved. Alex SCHU-
MACHER.
Kjöbenhavn, 1893. Lybecker et Meyer
Forl. Jelz.: 113.714
- : Szelistye, das Dorf ohne Männer.
Ford. Camilla GOLDNER.
Leipzig, év n. Verl. Filipp Reclam
jun. Jelz.: 112.898
(Recl. Bibl. 45.)
- MIKSZÁTH Kálmán: De Wonder-Paraplu.
[Szent Péter esernyője.] Uit het
Hungraars door: T. BEETS—DAMSTÉ.
Amsterdam, [1909—1910?] Maatschap-
pij voor Goede en Goedkoope Lectuur.
(Blauwe Bibliotheek.) Jelz.:
213.480.
- : [Koloman]: Der wundertätige Regen-
schirm.
[Szent Péter esernyője.]
Leipzig, év n. Philipp Reclam jun.
1—2. köt.
(Universal-Bibliothek. 5649., 4002—
4003.)
- : Destník svatého Petra. [Szent Péter
esernyője.] Se svolonim autorovim.
z madrstiny G[ustav] Narcis MAYER-
HOFFER.
V Praze, év n. J. Vilimek.
Jelz.: 106.797
- : Le parapluie de Saint-Pierre. [Szent
Péter esernyője.] Adapté du hongr. par
Emile HORN. Illustr. de André SZÉKELY.
Paris, [1898]. F. Juven. [Félbőr kötés].
Jelz.: 110.754
- : Parapleul Santului Petru. Novelă.
[Szent Péter esernyője.] Prelucrata
ă în trad. de Joan Nițu POP.

⁴⁹ A könyv több lapján GYULAI Pál bíráló megjegyzései a műről. L. MÉREINÉ JUHÁSZ Margit: GYULAI Pál szél-
jegyzetei. Irodalomtört. Közl. 1960. 12. sz. 369—379. l.

Kálmán László fiám szület: 1885 Aprilis 28. vészei felhét órákor
 nyitvánvala Jun 29. Budapesten az evang. egyházból a
 keresztén uton. Szül a Berich házában Képerő utca 5. sz.
 emelet ~~jobb~~ sz. Megh. 1850. dec. 20 este a Sz. László házában utasított.

László-János fiám született Maj 12 1886 Péllivér este.
 a Szana-felé házában Bástya utca 11 sz. Mezőkeresztesen
 nagyanyai ahol előbbi női fiamat

Albert szül April 3 1889 8 órákor vészei Dohány utca 7° sz.
 utolsó ház III emeletén. Mezőkeresztesen utasított.

László János "a legkedveltebb fiam" most fidesz házában. Meghét
 8 órákor hirt meg 1890 Aprilis 22 en - Németi" Korral írja a
 sordot egybe ake unokák.

- Timišoara, 1899.
(Ajánlás): „Nagyságos Mikszáth Kálmán országy. képr. szerk. stb. úrnak legmélyebb tisztelete jeléül. Kolozsvár, 1899. új év napja a szerző Pap János. Széchenyi tér 23.” Jelz.: 163.796
- : Parasol Svetého Piotra. [Szent Péter esernyője.] Przkład z wegiersk. oryginału B. JAROSZEWSKIEJ. 1—2. köt. Warszawa, év n. (Biblioteka Dziej Wyborowych. Warszawa.) Jelz.: 110.259
- [Koloman]: St Peters paraply. [Szent Péter esernyője.] — Stockholm, 1890. A Bonnier. Jelz.: 111.137
- MIKSZÁTH (Kálmán) Koloman von: St. Peters Regenschirm. [Szent Péter esernyője.] Humoristisches Roman. Übers. Oscar von KRÜCKEN. Charlottenburg, 1898. Michow. (Michow—Bücher. 21.) [A fordító: WLASICS Gyula kultuszminiszternek ajánlotta.] Jelz.: 110.249
- : S[ain]t Peter's Umbrella. [Szent Péter esernyője.] Transl. by B. W. WORSWICK. London, év n. Jarrold. [Az első lapon a fordító ajánló sorainval:] „Hálás köszönettel a Fordító.” Jelz.: 111.433
- MIKSZÁTH (Kálmán) Koloman: Sväteho Petrov Dazdnik. (Szent Péter esernyője.) (Prel.:) Hana GREGOROVA. Thaci a vydava Jan Páricka v Ruzomberoku (Rózsashegy) (Év n.) (Párickova Slovenská knižnica. 7—8. cislo.) 2 pl. 1. pl. Jelz.: 110.254
2. pl. Jelz.: 170.150
- : Tarinoita. Ford. Nilo E. WAINIO. Porvoossa, (1895.) Wernwe Söderström. Jelz.: 112.739
- MILL, John Stuart: A képviseleti kormány. A 2. kiadás után magyarra ford. JÁNOSI Ferenc. Pest, 1867. Emich G.
- MISTISZINSKY: Faust. Der Tragödie Dritter Theil. Deutbold Symbolizetti Allegoriowitsch. Tübingen, 1866. Laupp.
- MOLDOVÁN Gergely: A románság. (Csak a 2. köt.) Nagybecskerek, 1896. Pleitz. (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 60.)
- MOLIÈRE, [Jean Baptiste Poquelin]: A fősvény. Ford. HEVESI S. Bp. (1898.) Lampel. (Magyar Könyvtár. 71. sz.) (Francia színművek.)
- MOLIÈRE: [Jean Baptiste Poquelin]: Kénytelen házasság. Ford. HEVESI Sándor. Bp. 1903. Lampel. (Magyar Könyvtár. 329. sz.) (Francia színművek.)
- MOLNÁR Ferenc: Ketten beszélnek. Tárcák, rajzok. Bp. 1909. Franklin.
- MOMMSEN, [Theodor]: Geschichte des römischen Münzwesens. Berlin, 1860. Weidmann.
- MONCRIEFF [William Thomas]: A szegénylős. Ford. CSIKY Gergely. Bp. 1885. Franklin.
- MÓRICZ Pál: Összesített művei. 5—6. köt. Balatonújfalu, 1897. Adler Béla ny.
- MÓRICZ Zsigmond: Hét krajczár. Elbeszélések.⁵⁰ Bp. 1909. Nyugat. [Bélyegzővel:] „Ózv. Mikszáth Kálmánné tulajdona.” Jelz.: 126.916
- MORVAY Győző: A biblia költészete. Bp. 1898. Singer és Wolfner. (Folio kötet.)
- MUSSET, Alfred de: Szeszély. Az ajtó tárva vagy zárva legyen. Ford. HEVESI Sándor. Bp. (1907.) Lampel. (Magyar Könyvtár. 494. sz.) (Francia Színművek.)
- MUSSET, Alfréd de: 1. Premières poésies 1829—1835. 2. Poésies nouvelles 1836—1852. Paris, 1881. Charpentier. 2 db.
- NAGY Ferenc: Magyar kereskedelmi jog. 1—2. köt. Bp. 1904. Athenaeum.
- NAGY Ignác: Magyar titkok. Regény. 1—3. köt. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1908. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 5—7. Jelz.: 107.599)
- NAGY László: Lidércűzés. Költői beszély. Bp. 1907. Grill könyvkiadó. [Ajánlás:] „Nagyságos Mikszáth Kálmán úrnak tisztelete jeléül a szerző.” Jelz.: 540.117
- K. NAGY Sándor: Esküdtek és esküdtbírák törvénykönyve. Magyarország, Törvények. Rendeleték. Bp. (1899.) Lampel. (Magyar könyvtár. 155—156. sz.)
- K. NAGY Sándor: A jobbágyság története Magyarországon. Nagybecskerek, 1891. Pleitz. (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 38.)
- NANSEN, Fridtjof: Éjen és jégen át. Ford. (rövidítve): BRÓZIK Károly.

⁵⁰ A könyv MIKSZÁTH életében került könyvtárába. Említi MIKSZÁTHNÉ a „8 órai Ujság” 1925. febr. 8-i számában megjelent riportban. MIKSZÁTH elismeréssel nyilatkozott az elbeszélésről.

- 1—2. köt. 1. A Fram útja. 2. A szánút.
Bp. 1898. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 77—78. sz.)
(Útleírások.)
- NAVRATIL Ákos: A gazdasági élet jelen-
ségei.
Bp. 1901. Politzer.
- NAVRATIL Ákos: Smith Ádám rendszere és
ennek böleseleti alapja.
Bp. 1898. Eggenberger.
- NEDECZKY István: Deák. (A képviseleti
alkotmány megalapítása.)
Bp. 1876. Rudnyánszky.
- NEMZETI iskolai szótár. Német—magyar
rész.
Pozsonyban. 1838.
- NEUE Croquis aus Ungarn.⁵¹
Leipzig, 1844. Hirschfeld. 550.003
- NEUGEBAUER László: Gedichte von Alexan-
der Petőfi.
Leipzig, 1910. M. Hesse.
- OHNET György: Rameau orvos. Ford.
Fái J. Béla. 1—2. köt.
Bp. 1889. Singer és Wolfner.
- Orosz elbeszélők tára. 2. (r.) [Gor'-
kij] GORKIJ [Makszim], CSEHOV,
[Anton Pavlovics] (stb.) Ford.
AMBROZOVICS Dezső.
Bp. (1905.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 408.)
- Orosz elbeszélők tára. Jezsov (Ezsov),
(Nikolaj), JAZSIN.—Szalagub
(SZOLOGUB, Fedor Kuzmics). Ford.
AMBROZOVICS Dezső.
Bp. 1899. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 118.)
- Orosz elbeszélők tára. 3. (r.) (A. A.)
OSZIPOV, [Konsztantin Konsztanti-
novics] SZLUCSEVSKIJ, [Nikolaj
Nikolajevics] KARAZSIN, [A. L.
Arilova]. Ford. AMBROZOVICS Dezső.
Bp. [1905.] Lampel.
(Magyar könyvtár. 476.)
- Országgyűlési-Almanach. Kiadja VACHOT
Imre. [A könyv SZONTÁGH Pál tulaj-
dona volt.]⁵²
Pest, 1849. Trattner.
[Beírás:] „Szerő ajándékából bírja
Szontágh Pál.” Jelz.: 520.001
- [Országgyűlési napló.]
Az 1892. év február hó 18-ára hirdet-
tett országgyűlés Képviselőházának
naplója. 7. köt. Hiteles kiad.
Bp. 1893. Pesti könyvny. rt.
- Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban
és képbén. Rudolf trónörökös főherceg
kezdeményezésével és közreműködé-
sével.
Bp. 1887. M. Kir. Államnyomda.
[Mégvannak a következő kötetek:]
1—6., 8—14., 17. (14 db.)
- PAGANEL Camille: Szkander bég [Kasztri-
ota György] története. Vagy a törökök
és keresztények a XV. sz.-ban. Ford.
HAGER József.
Nagybecskerek, 1890. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyv-
tár. 26. köt.)
- PÁLFFY Albert: Egy mérnök regénye.
Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1911. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
36.) Jelz.: 107.619
- PÁLFFY Albert: Esztike kisasszony profesz-
szora. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kál-
mán.
Bp. 1904. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
35.) Jelz.: 107.618
- PALINGENII, Marcelli: stellati poetae zodi-
acus vitae, libri XII.
Rotterdami. 1722. J. Hofhout.
- PALINGENII, M(arcelli): Zodiacus vitae.
Edidit: C. H. WEISE.
Lipsiae. 1832. Tauchnitz.
[SZONTÁGH Pál tulajdona volt.]
- A Pallas Nagy Lexikona. Az összes ismere-
tek enciklopédiája. 1—16. kötetben.
Bp. 1893. Pallas.
[Hiányzik a sorozat 5. kötete.]
- PALÓCZY Lipót: Budapest és környéke.
Baedekerszerű útmutató.
Bp. 1896. Lampel.
- PAP Dénes: A parlament Debrecenben
1849. 1—2. köt. (1 db.-ban.)
Lipese, 1870. Köhler.
- PATAPENKO: Egy vén diák elbeszéléseiből.
Ford. AMBROZOVICS Dezső.
Bp. 1900. Lampel
(Magyar Könyvtár. 187. sz.)
- PAYR Sándor: Fábri Gergely dunántúli
evangélikus püspök és az 1751. évi
vallási zavargás Vadosfán. Egyház-
történeti Monográfia.
Bp. 1891. Müller.
(Luther Társaság kiadványsorozata.
19.)
- PEKÁR Gyula: Tatárabság. Regény. 1—2.
köt.
Bp. 1908. Franklin.
[Ajánlás:] „Mikszáth Kálmánnak tisz-
teletével és szeretetével a Szerző”.
Jelz.: 267.346
- PEKÁR Károly⁵³ Positiv aesthetika.
Bp. 1897. Hornyánszky.
[Bejegyzve:] „A kitűnő elbeszélőnek

⁵¹ A könyvet MIKSZÁTH is említi: *A saját ábrázatomról* c. kötetben. *A tekintetes KK és RR írója*. Jk. 33. k. 11. kk., (Király István közlése). MIKSZÁTH egy olvasójától kapta. A pozsonyi diéta jeles résztvevőinek rajza. Így MIKSZÁTH *Tisztelet Házának* őse e könyv.

⁵² A horpácsi SZONTÁGH ház vételével kapcsolatban (1904) került MIKSZÁTH könyvtárába.

⁵³ PEKÁR Károly (1869—1910) főgimn. tanár, bölelő, francia folyóiratokba is írt.

- hódolata és tisztelete jeléül a Szerző.*
Jelz. 111.012
- PEMBERTON, Max: Vezéresillag. 1—2. köt.
Ford. MARTOS Szilárdka.
Bp. 1909. Singer és Wolfner.
- [PERSIUS FLACCUS] Persii F[lacci] et
Jun[ii] Iuvenalis Satirae.⁵⁴
Lipsiae. 1829.
(SZONTÁGH Pál sajátkezű névbefírá-
sával.)
- PETŐFI Sándor újabb költeményei. (1847—
1849.) 1—2. köt.
Pest, 1858. Emich.
- PETŐFI Sándor: Úti rajzok. (Úti jegyzetek.
Levelek Kerényihez.)
Bp. év n. Lampel.
(Magyar könyvtár.)
- (PHERUS) Phaedri, Aug. Liberti Fabula-
rum Aesopiarum libri V. et novarum
fabularum appendix. Cura et studio
Petri Burmanni [Burmannus]
Lugduni Batavorum, 1765. Apud
Luchtmans.
- PIKLER Gyula: A lélektan alapelvei. Az
élmény megmaradása.
Bp. 1909. Grill.
- The republic of Platon. II. Spens.
London. 1906. Dutton.
- PODMANICZKY Frigyes: Az alföldi vadászok
tanúja. Regény. Szerk. MIKSZÁTH
Kálmán.
Bp. 1906. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
27.) Jelz.: 107.612
- PODMANICZKY Frigyes: Napló-töredék.
1823—1886. 1., és 3. köt.
Bp. 1887. Grill.
- POHL, Robert: Peppi's Soldat.
Leipzig, É. n. Philipp Reclam.
- POLGÁR György: Ókori hitéleti és művészeti
régiségek. Képgyűjtemény.
Miskolc, 1896. Lövy.
- POPPER, W[ilma]: Gegen den Strom.
Novellen.
Dresden—Leipzig, 1902. Piersons Verl.
[Befírá:] „Nagyságos Mikszáth Kál-
mán úrnak a legnagyobb magyar írónak
német tollú de magyar szelű tisztelője :
Popper W. Győr. 1901. szept. 6án.”
Jelz.: 163.549
- PREVOST (Antoine François): abbé:
Lescout Manon és Des Grieux lovag
története. —
Ford. VISI Imre.
Bp. 1895. Franklin.
- PRÓNAI Antal: Dugonics András életrajza.
Szeged, 1903. Dugonics Társ.
- PULSZKY Ferenc: A magyar jakobinusok.
Történeti regény. Szerk. MIKSZÁTH
Kálmán.
Bp. 1909. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
26.) Jelz.: 107.611
- RABELAIS, François: Gargantua.—Pan-
tagruel.
Paris. É. n. Garnier frères.
- Latin költők. Ford. RADÓ Antal.
Bp. 1885. Athenaeum.
- RADÓ Antal: Szijavus (Firduszi Sahná-
májából). Kisfulud-Társaság kiad.
Bp. 1896. Franklin.
- II. Rákóczi Ferenc vallomásaiból. Ford.:
KAJTÁR Imre.
Bp. (1903.) Lampel.
(Magyar könyvtár. 359. sz.)
- RÁKOSI Jenő műveinek gyűjteményes
kiadása.
Bp. 1902—3. Budapesti Hírlap.
1. Budavár megvétele. Színmű. 1902.
2. A szerelem iskolája. Színmű. 1903.
3. Tempefői. Színmű. 1903.
4. A legnagyobb bolond. Színmű. 1903.
5. Színre színt. Színmű. 1902.
6. Világszép asszony Marica. Színmű.
1902.
7. Heten Téba ellen. Színmű. 1903.
8. Tagma királyné. Színmű. 1902.
9. Magdolna. Színmű. 1903.
10. Szélháziak. Színmű. 1903.
11. Ezópusz. Színmű. 1903.
12. A krakói barátok. Színmű.
1902.
13. Ötödik László. Színmű. 1902.
14. Éjjel az erdőn. Parasztvígjáték.
Beniczkyné Bajza Lenke: Hármus
határ e. elbeszéléséből. 1903.
15. A négy király. Színmű. 1903.
16. Endre és Johanna. Színmű. 1903.
17. István vezér. Színmű. 1902.
- RÁKOSI Jenő: Aesophus. (Vígj.)
Bp. 1897—1900. Lampel.
(Magyar könyvtár. 200.)
- RÁKOSI Jenő: A legnagyobb bolond.
Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán.
Bp. 1906. Franklin.
(Magyar regényírók képes kiadása.
39.) Jelz.: 107.621
- RANKE [Leopold] Lipót: Szerbia és Török-
ország a 19. században.
Ford.: MIHÁLYFFY Gyula.
Nagybeeskerek, 1890. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyv-
tár. 28.)
- RÁSKAI Gáspár: Egy szép história az vitéz
Franciskóról és az ő feleségéről.
Bp. 1898. Franklin.
(Olesó könyvtár 1057.)
- RATZEL Frigyes: A föld és az ember.
Anthropo-geográfia, vagy a földrajz
történeti alkalmazásának alapvonalai.

⁵⁴ A könyv SZONTÁGH Pál (1820—1904) könyvtárából való. MIKSZÁTH a horpácsi ház vételekor (1904) örökölte a volt tulajdonostól.

larsága hiányzott neki. Az irodalmi versenyges izgalmat, edességei hiányoztak a kecskeméti folskólából. A festészet, bár mindig tökéletesbedett benne és bár sok dicséretet aratott ügyessége, kezdte többé ki nem elégíteni.

Hozzá fogott első darabja,* a «Zsidó fiú» megírásához, melynek hőse Fortunatus Imre, II. Lajos pénzügyminisztere. A drámát egy népzeti színház pályázatra írta versekben. A jambusok szépen pattognak, elég ügyesek, de a jellemzés még nagyon gyarló: az emberekben annyi vér sincs, mint egy legyben, eredeti észjárásnak, életenségnek, szimpompának és fordulatosságának, vagy zamatnak is telis híjjával van még és mégis tekintve a kort, a melyben íratott és annak életkorát, a ki írta, a tehetség erős jeleit mutatja. Mert tertium comparationist kell venni. Hiszen a bombasztok korszakának a kellő közepében uszkálunk. Érthetlenségek még a külföldi nagy íróknál is előfordulnak. Maga Balzac beszél, hogy néha egy galimathiaszt bent felelt a regényeiben, mely merőben érthetetlen léven, melynek látszik, minélfojva azt tapasztalja, hogy a nyájas olvasók többnyire épp az ilyen helyeket jegyezik ki a Stambbuchukba. A legjobb

* Szepes Károly maga azt írja kénártól naplójában I. ltr. 92. lapján Kecskeméttől 1843. febr. 2-án: «Gyátrán meglátogattak Jókai Mór és én, level én meg Komáromban ismerkedtem meg s már ott egy előzetes írt szöveghez, a «Vig szimbók»-at, most pedig a Hétvennapok ez. részébe fogom». A Zsidó fiúat tehát mag egy előbbi darabja volt Jókainak, de arról is soha nem tett említést.

költőknél előfordulnak a bombasztok, foloslegek, érthetlenségek, naivitások; Garay azt írja: «Mágyar hölgynek születni nagy és szép gondolat» s ezt szelvében szavalják az országban, sőt magán a nagy Vörösmarty Mihályon is megcsik, hogy a rím kedvéért toldja-foldja a versét s olyan ferczeket hagy bent, a melyeneket nem kellene, például a Főthi dalban:

Fölfele megy borbán a gyongy, jól tessz.
Töle senki e fogát el nem veszi.

A «Zsidó fiú» verseiben is voltak ilyen dagályosságok, de itt-ott friss gondolat is megakadt, úgy hogy Móríz egy cseppet se volt neveltséges, ha pályázni akart vele a száz aranyra, bár ő maga félt a neveltségeségtől, titokban írta s nagy gondban főtt a feje, hogy kívül tisztáztassa le (mivel hogy idegen kézzel kellett írva lennie a pályázatra), senkihez se volt annyi bizalma, hogy a szent titkot eléje tárja.

Jó szerencse, éppen mikor az utolsó simításokat végezte drámáján januárban, megnyílik az ajtaja egy napon s betoppan hozzá hanyag öltözetben, vékony köpönyegben egy didergő alak.

— Ösmersz-e még?

— Petrovics Sándor, — kiáltá Jókai kedvesen meglepetve, mert pápai ismerőseiből csak az egy Acs Károly volt Kecskeméten.

— Petőfi Sándor — igazítá ki Petrovics a nevet s a Petőfi nevet ekkor hallotta Jókai először.

- Ford. SIMONYI Jenő.
Bp. 1887. MTA.
- RATZENHOFER Gusztáv: A szociológiai megismerés lényege. Ford.: TÍMÁR Szaniszló.
Bp. 1908. Grill.
(Társadalomtudományi Könyvtár.)
- RECLUS: A putak élete. Ford. HENTALLER Elma.
Bp. 1894. Franklin.
[Term. Tud. Könyvkiadó. 53. köt. 8. ciklus. (1893—95.) 4. köt.]
[Beírás:] MIKSZÁTH Albert.
- Regélő. Regényfolyóirat. Első évfolyam. 1865. 1—2. köt.
Második évfolyam. 1866. 1—2. köt.
Harmadik ” 1867. 2. köt.
Pest, 1865—1867. Heckenast Gusztáv. (5 db.)
- Régi magyar irodalom. Szemelvények a Codexek irodalmából. I. Bibliafordítások. Összeáll.: BALASSA József.
Bp. (1904.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 389. sz.)
- RENAN, Ernest: Nouvelles études d'Histoire religieuse.
Páris, 1884. Levy.
- RÉTHY László: Az oláh nyelv és nemzet megalakulása. 2. kiad.
Nagybecskerek, 1890. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 20. köt.)
- RIEHL W[ilhelm] II[einrich]: Kulturgeschichtliche Novellen.
Stuttgart, 1898. Gottaschen Buchhandl.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques: Émile ou de l'éducation.
Paris, é. n. Garnier frères.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques: Vallomásaim. 1—2. r. Franciából átdolg. BOGDÁNFY Ödön.
Bp. 1908. Franklin.
- RUBINYI Mózes: Mikszáth Kálmán stílusa és nyelve.
Bp. 1910. Révai. Jelz.: 155.179
- RUBINYI Mózes: Mikszáth Kálmán stílusa és nyelve.
Bp. 1910. Révai. Jelz.: 155.649
- RUDNAY Béla: Zámbokréthyak. Családtörténeti tanulmány.
Bp. 1908. Franklin.
- RUDNAY Józsefné—SZIGETHY Gyuláné: Veres Pálné Beniczky Hermin élete és működése.⁵⁵
Bp. 1902. Athenaeum. Jelz.: 131.243
- RUSKIN John: Velence kövei. 1—2. köt.
Bp. 1896—98. MTA
- SAINTE-BEUVE, Charles Auguste: Arcképek a francia újabbkori társadalomból.
Ford.: WOHL Janka.
Bp. 1888. MTA
- Sajóvölgyi eredeti népmesék. Összegejt.: MERÉNYI László. 1—2. köt.
Pest, 1862. Heckenast. (1 db.-ban.)
- SALAMON Ferenc: Irodalmi tanulmányok. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. 1—2. köt.
Bp. 1889. Franklin.
- Uebersicht der kulturhistorischen Sammlungen des Allerhöchsten Kaiserhauses Wien, 1897. In Selbstverlage d. kunsthistorischen Sammlungen.
- SARDOU, Victorien—Emile NAJAS: Vájjunk el! Vigj. 3. felv. Ford. Fáy Béla.
Bp. 1897. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 25. sz.)
(Francia színművek.)
- SAS Ede: Az én mandátumom. Vig elbeszélés.
Bp. (1907.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 478. sz.)
- SCHILLER Bódog: Az örökös főrendiség eredete Magyarországon.
Előszóval ellátta TIMON Ákos.
Bp. 1900. Kilián Fr. utóda.
- SCHILLER, [Friedrich] költeményei. Ford. SZÁSZ Károly, VARGHA Gy., VÁRÓ Ferenc. Kiadja a Kisfaludy-Társaság.
Bp. 1890. Franklin.
- SCHILLER [Friedrich] költeményei. Ford.: DÓCZI Lajos. (2. kiad.)
Bp. (1902?) Wodiáner—Lampel.
(Dóczy Lajos munkáinak 6. kötete.)
- SCHILLER, Friedrich: Gedichte.
Stuttgart, é. n. P. Neff.
[ifj. MIKSZÁTH K. beírása.]
- [SCHILLER Friedrich] *Schillers Werke*. 1—6. köt. Textrevision: H. KURZ.
Leipzig, É. n. Bibliographisches Institut.
- SCHLESSING, [Anton]: Deutscher Wortschatz.
Esslingen, 1907. Neff.
- SCHMEIDLER W. F. Carl [Károly]: A görög királyság története, visszapillantással a korábbi történetre. Ford.: HOMMER József
Nagybecskerek, 1890. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 19.)
- SCHMIDT, D. A.: Erlauchte Geister. Ein Zitatenschatz.
Bremerhaven, É. n. Vangerow.
- SCHÖNBACH, Anton E.: Über Lesen u. Bildung.
Graz, 1888. Teuchner.
- SCHOPPENHAUER, Arthur: Parerga und Paralipomena. Kleine philosophische Schriften. I. Bd.

⁵⁵ Id. Emléklap az Orsz. Nőképző Egyesület negyedszázados örömnünepéről c. munkával kapcsolatos meg-egyzésünket (31. jegyz.).

- Leipzig, (1895?) Reclam.
- SCHULTZ, A[lwin]: Kunst u. Kunstgeschichte. 1—2. köt.
Leipzig, 1884. G. Freytag.
- SEBESTYÉN Gyula: A regösök. A Magyar Népköltési Gyűjtemény 5. kötete. 1. köt.
Bp. 1902. Athenaeum.
- SEBŐK Zsigmond: Bajcsányi de Eadem.⁵⁶
Bp. 1909. Franklin.
[Ajánlás:] „*Mikszáth Kálmánnak tisztelettel és hálaírállal Sebők Zsigmond.*”
Jelz.: 267.338
- SEBŐK Zsigmond: Elbeszélések.
Bp. 1894. Athenaeum.
[Ajánlás:] „*Mikszáth Kálmánné Ő Nagyságának tiszteletem jeléül.*”
Bp. 12/11. 893. Jelz.: 170.151
- SEMSEY Kálmán: Politikai jegyzetek. 1. r.: Alkotmánytan és társadalomtan.
Bp. 1893. Politzer.
- Gebrüder SENF: Illustrierter Postverzeichn-Katalog. 1901. I. Marken. (Csonka.)
- SHAKESPEARE, William minden munkái.
Sajtó alá rend.: VOJNOVICH Géza. 1. 6. köt.
Bp. 1903. Franklin.
- SIENKIEWICZ Henrik: Vízözön. Ford.: —
Bp. 1905. Bpesti Hírl. Újságváll.
- SMET [Moritz] Mór: Az osztrák birodalom története. 1—3. köt.
Nagybcskerek, 1891. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 32. köt.)
- SMITH Adam: Théorie des Sentiments Moreaux. (Dissertation sur l'origine des langues.)
Paris, 1860. Guillaumin.
- SOHM, Rudolf: Institutiók. A római magánjog történeti rendszere. Ford.: MAUTHNER D., SCHILLER J., SCHWARTZ G. Bp. 1899. Pesti knvy.
- STENDHAL [Beyle, Henri]: Histoire de la peinture en Italie.
Paris, 1883. Levy.
- STROMP László: Somogyi Péter fogsága. Kép a protestantizmusnak Oláh Miklós esztergomi érsek alatt szenvedett üldöztetése idejéből.
Pozsony, 1891. Szerző.
- [Stuewe] STÜWE, Friedrich: Die Handelszüge der Araber.
Berlin, 1836. Duncker u. Humblot.
- SULYOVSKZY István: Boldog emlékü csik-szentkirályi és krasznahorkai gr. Andrássy Dénesné életéről és haláláról. 1838—1902.
Bp. 1908. ny. n.
- SYDENHAM Thomas: Thomae Sydenham med. doct. Opera universa. Quibus accedunt additiones novae. Ex nupera Londinensi Editione excerpta.
Amsterdami, 1867. Ap. II. Wetstenium.
[Bejegyzés:] „*Ex munificentia Pl. Reverendi Clarissimi Danielis Mixadt, dono accepti Paulus Holbani Anno 1785. die 26. sept. Lovino banyce [Lónyabánya]. [Az utolsó lapon kézzel bejegyzett recept, ugyane kéztől.]*”
- SZABÓ Endre: Négy orosz költő.⁵⁷
Bp. 1900. Franklin.
- SZABÓ Ferenc: Európa története. A francia forradalom kezdetétől a bécsi congressusig. (1789—1815). Menzel, Weisz, Horváth, Springer stb. után. 1—2. köt. Nagybecskerek, 1898. Pleitz.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 23.)
- Cs. SZABÓ Kálmán: Neda. Regény.
Bp. 1898. Pátia.
- SZABÓ László: Jókai élete és művei.⁵⁸
Bp. 1904. Budapesti Hírlap.
Jelz.: 176.196
- SZABOLCSKA Mihály: Versek.
Bp. (1898.) Lampel.
(Magyar Könyvtár. 34. sz.)
- SZABÓNÉ SZENTPÁLY Janka: Egy aradi fogoly (Szalóky József) levelezése menyasszonyával. 1850—1856. Korrajz 2 kötetben saját leveleik után. Sajtó alá rend.: SZENTPÁLY Janka.⁵⁹
(Bp. é. n. Wodianer. Jelz.: 113.451)
- SZALAY József és BARÓTI Lajos: A magyar nemzet története. A millennium alkalmából átdolg. és újból sajtó alá rend. BARÓTI Lajos. 1—4. kötetben (Megvan 1—3. köt.)
Bp. 1895—96. Lampel.
- SZAMOTA István: Régi utazások Magyarországon és a Balkán-félszigeten. 1054—1717. Összegyűjt. és jegyzetekkel kísérte —.
Bp. 1891. Franklin.
(Olasó Könyvtár. 290.)
- SZAMOTA István: Régi magyar utazók Európában. 1532—1770. Eredeti kútfőkből összeáll. és magyarázatokkal ell. —.
Nagybcskerek, 1892. Pleitz ny.

⁵⁶ MIKSZÁTH az újságírói pályán Szeged után ismerkedett meg SEBŐK Zsigmonddal (1861—1916), aki ugyancsak Szegeden kezdte. MIKSZÁTH néhány elbeszélése megjelent SEBŐK 1909. őszén indított gyermeklapjában a *Jópaglás*-ban.

⁵⁷ SZABÓ Endre (1849—1924) költő és műfordító. MIKSZÁTH szorosabb baráti köréhez tartozott, ő ismertette meg MIKSZÁTH-tal közelebből az orosz irodalmat.

⁵⁸ A könyv adatainak felhasználása miatt MIKSZÁTH-nak hírlapi vitája volt a szerzővel. Ld. Krk. 18. köt. *Jókai Mór élete és kora* c. mű jegyzetét REJTŐ Istvántól. Ld. még Krk. 25. köt. 252—253. l.

⁵⁹ Az író romantikus házassága dokumentumait rendezte sajtó alá a fenti levelezésben. A mű egy példányát SZENTPÁLY Janka juttatta el MIKSZÁTH-nak. (Ld. 25. köt. 255. l-on a 305. levél jegyzetét.)

- (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 41.)
- SZANA Tamás: Magyar művészek. Műtörténelmi vázlatok képekkel. Bp. 1887. Révai Testv. (Címlapja van, fedőlapja hiányzik.)
- SZANA Tamás: Újabb elbeszélők. Tanulmányok Mikszáth, Baksay Sándor, Petelei István, Jakub Ödön, Sebők Zsigmond, Justh Zsigmond, Bródy Sándor stb. műveiről.⁶⁰ Bp. 1889. Hornyánszky V. Jelz.: 163.757
- Szász Károly: Buzgóság könyve.⁶¹ Pest. 1871. Heckenast. [MIKSZÁTH Kálmánné imakönyve.] Utolsó lapján ez a feljegyzés olvasható: „Házasságra léptem Mikszáth Kálmánnal 1873. július 13. napján. —1874 augusztus 3-án született kedves gyermekem, Kálmán és Bandi nevet nyert a keresztségnél. A kereszt szülei Pálly Zsigmond és Mauks Endre. Pongrácz Júlia és Mauks Cornélia. Meghalt ugyan ez év és hó 14-én. Eltemették Mohorán.” F. a.
- SZATHMÁRY György: Tanulmányok. 1—2. köt. Bp. 1887. Aigner. 1. kötetben ajánlás: *Mikszáth Kálmánnak baráti emlékül. Szuhmáry György. Bpest. 12/II. 1887.* 1. köt. sz. 273.877
- SZEBERÉNYI Andor: Az 1791-ik pesti év. ág. hitv. zsinat története. Pest, 1869. Hornyánszky V.
- Gr. SZÉCHENYI István: Adó és két garas. Budán, 1844. A. M. Kir. Egyetem betűivel.
- Gr. SZÉCHENYI István: Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről.⁶² Pozsony. 1848. Belnay örökösseinél. [Ajánlás SZONTÁGH Pálnak, SZÉCHENYI kézírása.]
- SZÉCHENYI I(stván): Kelet népe. 2. kiad. Pozsonyban, 1841. Wigand.
- SZÉCHENYI István: A lovakról. Pest, 1828. Trattner.
- SZÉCHY Károly: Zrinyi Miklós élete. Bp. 1896—1900. (Magyar Történeti életrajzok. XI. évf. 4. füz.) 181.052
- A Szegedi Napló huszonöt éve. 1878—1903.⁶³
- Szeged, 1904. Szegedi Napló kiad. Jelz.: 162.991
- SZEMERE György: A Dobay-ház. Bp. 1901. Budapesti Ifrl. Újs. váll. [Ajánlás Mikszáthnak]: „A nagy írónak a kis író.” Jelz.: 163.779
- SZENDÉNÉ DÁRDAI Olga: Vadalmák. Elbeszélések. Bp. 1909. Rákosi Jenő újságváll.
- SZENTMIKLÓSI (Kajuch) Márton: A római jog institúciói. Bp. 1900. Athenaeum.
- SZENTPÁLY Janka: Arcisme. (Csaka 2. kötet.) Bp. 1892. Pfeifer.
- SZIKRA [gr. Teleki Sándorné Kölesei Kende Júlia] Ugody Lilla. Regény két kötetben. (Csak a 2. köt.) Bp. 1900. Singer és Wolfner.
- SZILÁDY Áron: XVI. sz.-beli magyar költők művei. 5. köt. 1545—1559. B. 1896. MTA (Régi magyar költők tára. 6. köt.)
- SZILÁGYI Gyula: Emlékezzünk régiekről... Történet. Vásárhely múltjából.⁶⁴ Hódmezővásárhely, 1904. Hmvhelyi részvény ny. („Nagyságos Mikszáth Kálmán orsz. gyűlési képviselő úrnak mély tisztelettel Hmrhely. a Szerző.”) Jelz.: 163.786
- SZILÁGYI Sándor: Corvin János. Bp. 1894/95. Franklin. M. Tört. Társ. kiad. (Magyar Történeti életrajzok. 10. évf. 4.)
- SZILASI M[óric]: Életrajzok Plutarchosból. Bp. 1880. Franklin.
- A Szinnyei-család írói. Bp. 1909. Hornyánszky. (Klny.: Szinnyei: Magyar írók e. művéből.)
- Id. SZINNYEI József: A komáromi magyar színészet története. 1834—35. 4. füz. (Klny.: a Komáromi Lapokból. 1884. Ziegler ny.)
- Szivos Béla: Ócska történetek. Novellák.⁶⁵ Bp. 1901. Hornyánszky. [Ajánlás:] „Mikszáth Kálmánnak szíves tisztelettel Szivos Béla.” F. a.
- Szivos Béla: Kivesző alakok. Elbeszélések. Bp. 1902. Hornyánszky.
- SZONTÁGH Dániel: Iglói és zabari Szontágh nemzetség származási története és levelei.⁶⁶

⁶⁰ SZANA Tamás (1844—1908) „Koszorú” c. folyóirata 1882-ben MIKSZÁTH írói elismerésének jelentős orgánuma volt. Ld. Koszorú, 1882. ápr. A saját ábrázolatról. 1882. okt. *Aranyos felhők.*

⁶¹ A bejegyzés MIKSZÁTH és MAUKS Ilona első házasságából született gyermekére vonatkozik.

⁶² A könyv a horpácsi SZONTÁGH kúria megvásárlásával kapcsolatban (1904) került MIKSZÁTH könyvtárába.

⁶³ A Szegedi Napló albuma idézi MIKSZÁTH szegedi éveit (1878—1880) ld. GELLÉRI Mór, BÉKEFI Antal és THEWREWK István cikkeit. MIKSZÁTH: *Egy jelenet a vész napjaiból* c. tárcát közöl (60—83. l.).

⁶⁴ SZILÁGYI Gyula az 1894. évi Tiszti Címtar adatai szerint Hódmezővásárhely város egyik adóhivatali tisztviselője volt.

⁶⁵ Szivos Béla (sz. 1849) a Vasárnapi Ujság mellékletét, a Magyar Gazdát szerkesztette (1893). A Hajdúság néperől írt történeteiben MIKSZÁTH követője.

⁶⁶ A horpácsi SZONTÁGH házzal átszármazott mű (1904) SZONTÁGH Pál könyvtárából.

- Pest, 1864. Emich. Jelz.: 166.182
SZONTÁGH Gusztáv: Propylaeumok a társasági Philosophiához, tekintettel hazánk viszonyaira. Budán, 1843. Emich Gusztávnál.
SZÜRY Dénes: Drámai impressziók. 1893—1898. Bp. 1899. Singer és Wolfner. [Ajánlás:] „*Mikszáth Kálmánnak meleg kézszorítással Szüry Dénes.*” Jelz.: 150.851
SZVORÉNYI József: Magyar Nemzeti Irodalom Rövid ismertetése. A tanodai, növeldei és házi oktatás kézikönyve. Pest, 1869. Heckenast Gusztáv. [MAUKSÉK vagy MIKSZÁTH kézikönyve volt.] Jelz.: 163.548
TAINÉ, Hippolite: Az angol irodalom története. Ford. CSIKY Gergely. 1—4. köt. Bp. 1883. MTA
TAINÉ, Hippolite: Az angol irodalom története. 5. (köt.) Jelenkor. Bp. 1885. MTA
TAKÁTS Sándor: A magyar gyalogság megalkakulása.⁶⁷ Bp. 1908. MTA [Beírás az első lapon:] „*Mikszáth Kálmánnak igaz szeretettel a ő régi bámulója Takáts.*” Jelz.: 111. 091
TAKÁTS Sándor: A török hódoltság korából. 1—2. köt. Bp. Genius kiad. Év n. (Rajzok a török világból. 4. befejező köt.)
TENNYSON, Alfréd: Király-idillek. I. Helén. II. Ginevra. Angolból ford. Szász Károly. Bp. 1876. Franklin. (Olesó Könyvtár. 13.)
TENNYSON, Alfréd: Költői beszédek. Ford. JÁNOSI Gusztáv. Bp. 1881. Franklin. (Olesó Könyvtár 113.)
TÉRFI Gyula: Polgári perrendtartás. Jogsegély. Bp. 1907. Grill Károly.
THACKERAY, M(akepeace) W(illiam): Hiúság vására. Ford. RÉCSI Emil. 1—2. köt. Bp. 1888. Franklin. (Olesó Könyvtár. 253—254.)
THACKERAY, Makepeace William: A négy György. Ford. SZÁSZ Béla Bp. 1893. Ráth Mór.
THACKERAY, Makepeace William: Pendenis története. Ford.: FÁI J. Béla. 1—4. (köt.) Bp. 1876—77. Légrédy. (2 db.)
- THACKERAY**, Makepeace William: Titmarsh Sámuel históriája. Regény. Ford.: Ifj. SZINNYEI József. Bp. 1894. Athenaeum.
THALLÓCZY Lajos: Csömöri Zay Ferenc 1505—1570.⁶⁸ Bp. 1885. M. Tört. Társulat. (Magyar történeti életrajzok). [Körpecsét:] *Mikszáth Kálmán.* Jelz.: 113. 553
THALLÓCZY Lajos: III. Béla és a magyar birodalom. Bp. (1906.) Lampel. [A szerző sajátkezű aláírásával.] Ajánlás: *Mikszáth Kálmánnak szeretettel Thallóczy.* (Magyar könyvtár. 470. sz.) Jelz.: 194. 549
THALLÓCZY Lajos: Nagy Lajos és a bulgár bánóság. Bp. 1900. Athenaeum. Klny. Századok 1900. [A szerző sajátkezű aláírásával.] Jelz.: 156.827
THALY Kálmán: Irodalom és műveltség-történeti tanulmányok a Rákóczi korból. Bp. 1885. Ráth.
THIM József: A szerbek története. A legrégebb korból 1848-ig. A legújabb kútforrások alapján írta —. 1—3. köt. Nagybecskerek, 1892. Pleitz. (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 24.)
THURSTON [Katherine Cecil]: Chilcotte képviselő. Ford.: GINEVERNÉ GYÖRBY Ilona. Bp. 1906. Singer és Wolfner.
TIMON Ákos: Magyar alkotmány és jogtörténet. 1—2. köt. Bp. 1902. Politzer.
TOLDY István: Anatole. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1906. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 34.) Jelz.: 107.617
TOLNAI Lajos: A nagy gyárosok és egyéb elbeszélések. Bp. (1899.) Lampel. (Magyar Könyvtár. 86. sz.)
TOLNAI Lajos: Az urak. Regény, Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1909. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 50.) Jelz.: 107.626
TOLSTOJ, Lev: Elbeszélések és mesék. Pécs, 1892. Lyceum ny.

⁶⁷ TAKÁTS Sándor (1860—1932) mint Komárom szülötte és monográfusa sok forrást szolgáltatott MIKSZÁTH: *Jókai Mór élete és kora* c. 1907-ben megjelent művéhez. (Ld. Krk. 25. 267., 268. lev., 26. köt. 380., 392. TAKÁTS S-hoz frott leveleket.)

⁶⁸ THALLÓCZY Lajos (1854—1916) történetíró, 1915-ben Szerbia kormányzója. MIKSZÁTH-tal több humoros levelet váltott. E levelezés (1962-ben lett ismert) belső baráti viszonyra utal. A könyvek is nyilván ilyen eredetű, ajándékozott példányok.

- TOLSZTOJ Leo: Háború és béke. Ford. AMBROZOVICS Dezső. 1—3 köt. Bp. 1907. Révai. [Hiányzik az 1. köt.]
- [TOLSZTOJ, Lev] *Tolszoi*: Anna Karenine. 1—2. köt. Paris, é. n. Nelson.
- [TOLSZTOJ, Lev] *Tolszoi* Leo: A föltámasztás 1—2. köt. (1 db.-ban.) Bp. 1900. Pallas.
- TOLSZTOJ Leo [Lev]: Iljics Iván halála. Ford. SZABÓ Endre. Bp. 1893. Könyves Kálmánnál.
- TORMAI Béla: A magyar gazda kincsesháza. Bp. 1900. Pallas.
- TORMAY Cecil: Emberek a kövek között. Bp. 1907. Franklin.
- TURGENYEV Iván: Bazaroff: Orosz regény. Bp. 1889. Pallas.
- TURGENYEV Iván: Egy vadász iratai. Ford. CSOPEY László. Bp. 1885. Franklin.
- (TURGENYEV) Turgenyeff Iván: Költemények prózában. Bp. É. n. Aigner.
- Új Regélő. Regény és beszélytár. Szerk.: BENICZKY Irma. 1. évf. 1870. 1. és 3. köt. Pest, Heckenast Gusztávnál.
- Az új Sullustius, melyet számos rajzzal és egy sült galambbal MÜHLBECK Károly ékesített. Bp. 1907, Borsszem Jankó lapkiadó. (A Borsszem Jankó könyvtára.)
- ÚJHEGYI Béla: Budavár keletkezése és haditörténelmi múltja. Temesvár, 1892. Csanád-Egyházmegyei ny. (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 50. köt.)
- Az Újság albuma. Az 1906. évre. Ajándék előfizetőinek. [MIKSZÁTH novella benne: „A Szontágh Pál kutyái.”] Jelz.: 308.911
- Útmutató az ezredéves kiállításra. Bp. 1896. Phoebus.
- VADNAY Károly: A kis tündér. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1904. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 38.) Jelz.: 107.620
- VÁMBÉRY Ármin: Középkézsi utazás, melyet a MTA megbízásából 1853-ban Teheránból a Turkman sivatagon át, a Kaspi tenger partján Khinába, Bokharába és Szamarkandba tett és leírt. Pest, 1865. Emich Gusztáv.
- VANDERVELDE Emil: A kollektívizmus és az ipar evolúciója. Ford.: dr. WILDNER Ödön és ZALAI Béla. Bp. 1908. Grill. (Társadalomtudományi könyvtár.)
- VÁRDAI Béla: Mikszáth Kálmán.⁶⁹ Bp. 1910. Franklin. (MIKSZÁTH Kálmánnak szóló ajánlás: „Nagyságos Mikszáth Kálmánné Úrnőnek hódoló tisztelettel, Várdai Béla. Bp.” 1910. III. 16.) (Költők és írók.) Jelz.: 107.538
- VAS Gereben: Garasos arisztokrácia és hat elbeszélés. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1912. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 30.) Jelz.: 107.614
- VAS Gereben: A pörös atyafiak. Regény. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1907. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 29.) Jelz.: 107.613
- VAS Gerben: Tárcanaptár 1856. szökőévre.⁷⁰ Pest. (1856.) Emich. [Előzéklapon a SZONTAGH név.]
- VERGILIUS: Aeneis. Ford.: BARÓTI SZABÓ Dávid. Készítették RADÓ Antal és TÓTH Dezső. Bp. É. n. Lampel. (Magyar Könyvtár. 293—94.) (Hőseposzok.)
- VERNE Gyula: A gözház. Ford. RÁKOSI V[iktor] és SZOKOLAY K. Bp. 1890. Légrédy.
- VERSEGHY Ferenc költeményei. Összeszedte: TOLDY Ferenc. Pest, 1865. Heckenast.
- VERSEGHY Ferenc: Gróf Kaczaifalvi László avagy a természetes ember. Egy igen mulatságos tanulságokkal bővelkedő történet. Szerk. MIKSZÁTH Kálmán. Bp. 1901. Franklin. (Magyar regényírók képes kiadása. 1.) Jelz.: 107.596
- VIDATS Jánosné: Tövises utakon. Miskolc, 1900. Szelényi könyvnyomda. [Ajánlás:] „Nagyságos Mikszáth Kálmán úrnak, a Magyarok őriásának, kinek lánglelkét őszinte tisztelettel csudálja. Vidatsné B. Eszter.” 272.286
- VIGOROUX, F[uleran Grégoire]: A biblia és az újabb felfedezések Palesztinában, Egyiptomban, s Assziriában. Ford.: SCHMIDT József. 1—4. köt. Nagybeccserek, 1894. Pleitz. (Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 67. köt.)

⁶⁹ VÁRDAI Béla (1879—1953) MIKSZÁTH egyik életrajzírója. A munka korrektúráját is bemutatta MIKSZÁTHnak 1909 telén. Ld. Krk. 26. köt. 69. l. Nyilatkozik VÁRDAI életrajzáról MIKSZÁTH TAKÁTS Sándor történetírónak is. (Ld. TAKÁTS Sándor: *Hangok a múltból. Emlékezés Mikszáth Kálmánra.* 406. l.)

⁷⁰ A horpácsi SZONTAGH házzal átszarmazott mű (1904) SZONTAGH Pál könyvtárából.

- VILLEMAIN: Pindár szelleme. Franciából ford.: CSIKY Gergely. Bp. 1887. MTA
- WARD, Lester F.: A haladás lelki tényezői. Ford. DIENES Valéria. Bp. 1908. Grill.
(Társadalomtudományi könyvtár.)
- WASNER, (Georg): Dornröschen. Stuttgart, év n. Engelhorn Verl. (Allgemeine Roman Bibliothek.)
- WEBB, Sidney—(WEBB) Beatrice: Munkásdemokrácia. 1—2. köt. Ford. GYÖRGY Endre. Bp. 1909. Grill.
- WERBŐCZY István hármaskönyve. Az eredetinek 1517. kiadása után. Ford. és jegyzetekkel ellátták KOLOSVÁRI Sándor és ÓVÁRI Kelemen Bp. 1894. MTA
- WERNER, Sombart: A szocializmus és a szociális mozgalom. Bp. 1908. Grill.
(Társadalomtudományi könyvtár.)
- WERTNER Mór: Negyedik Béla király. Temesvár, 1893. Csanád-Egyházm. ny.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 55. köt.)
- WERTNER Mór: Középkori dél-szláv uralkodók genealogiai története. Temesvár, 1891. Csanád-Egyházm. Ny.
(Történeti, Nép- és Földrajzi Könyvtár. 28. köt.)
- WILDE Oszkár: De profundis. Ford.: MIKES Lajos. Bp. év n. Lampel.
(Magyar Könyvtár 498—499.)
- WILDE Oszkár: Dorian Gray arcképe. Ford. SCHÖPFLIN Aladár Bp. 1907. Lampel R. kiad.
- WILDE, Oscar: Salome. Ford.: — Bp. év n. Lampel.
(Magyar Könyvtár.)
(Angol színművek.)
- WILDNER Ödön: Nietzsche romantikus korszaka. Bp. 1907. Grill.
- ZAKARIÁS Sándor: Torna. IV. füzet: Daliás idők.⁷¹ Kassa, 1908.
[Ajánlás:] „Tisztelete jeléül a szerző.”
- ZANGWILL, Israel: A matrác-sír. — A palesztinai zárándok. Ford. GÁBOR Andor. Bp. 1903. Lampel.
(Magyar Könyvtár. 348. sz.)
(Angol elbeszélők.)
- Zichy-család idős ágának okmánytára. A zichi és vásonkeői gróf — Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeö. 1—12. köt. 6. köt. Szerk. NAGY Imre. Pesten, 1894. M. Tört. Társ.
- Zichy Mihály élete és művészeti alkotásai. [Előszó:] LÁNDOR Tivadár. Bp. 1903. Athenaeum.
- ZIEGLER, [Friedrich] W[ilhelm]: Sämtliche dramatische Werke. 13. Bd. Wien, 1824. Hirschfeld.
[Beírva]: „Ferdinand Szentmiklóssy.”
- ZOLA Emil: Állat az emberben. Ford. ZEMPLÉNI P. Gyula. — Bp. év n. Minta Antiquarium kiad.
- ZOLA Emil: A Rougon család szerencséje. Ford. ANDOR Imre. Bp. 1895. Minta Antiquarium kiad.
- ZOLA Emil: 1. Egy polgárcsalád története. Ford.: J. JANKOVICS Gyula. 1—2. köt. 1884.
2. A föld. Ford. SZ. NAGY Sándor. 1893.
3. Mouret abbé vétke. Ford.: TARNAY Pál. 1892.
4. Páris gyomra. Ford.: TARNAY Pál. 1893.
5. A zsákmány. Ford.: TARNAY Pál. 1898.
Bp. Grimm Gusztáv kiad.
- ZOLA, Emile: Germinal. Ford. ADORJÁN Sándor. Bp. 1907. Révai.
- ZOLA Emil: Igazság. Ford.: ZEMPLÉNI P. Gyuláné. 1—2. köt. Bp. év n. Lampel.
- ZOLA Emil: Lourdes. Ford.: CSERHALMI Irén, GERŐ Attila. Bp. 1895. Külföld. kiad.
- ZOLA Emil: Munka. 1—2. köt. Bp. év n.
- ZOLA Emil: Munka. Ford. ZEMPLÉNI E. Gyula. Bp.—Bécs, év n. Deubler J.-nél
- ZOLA Emil: Nana. Ford. ZEMPLÉNI P. Gyula. Bp. év n. Minta-Antiquarium kiad.
- ZOLA Emil: A pálinka. Ford.: ZEMPLÉNI P. Gyula. Bp. év n. Márkus S.
- ZOLA Emil: Páris. 1—2. köt. Bp. 1898. Athenaeum.
- ZOLA Emil: Pascal orvos. Ford. CSERHALMI Irén és GERŐ Attila. Bp. 1894. Könyves Kálmán m. irod. rt.
- ZOLA Emil: Róma. Ford. CSERHALMI H. Irén. 1—3. köt. Bp. 1896. Athenaeum.
2. köt. hiányzik.
- ZOLA Emil: A szeretet ruhja. Ford. Cs. Z. A. 1—2. köt. Bp. 1883. Révai. (1 db.-ban.)

⁷¹ A hivatalnok-író a kassai Kazinczy-Kör tagja volt, s mint ilyen küldi munkáját MIKSÁTHNAK.

ZOLA Emil: Termékenység. 1—2. köt.
Ford. —
Bp. É. n. Wodiáner.
ZÖLDI Márton: A nagy bonvivánt.
Bp. 1907. Singer és Wolfner.
(Egyetemes regénytár.)
ZSOLDOS László: Egy kosár számóca. Elbeszélések.
Bp. 1905.

Folyóiratok

A Magyar Tudományos Akadémia Almanachja
Bp. 1910. MTA. kiad.
Akadémiai Értesítő.
1896, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902.
ápr. május 1903. 2. db.
Borsszem Jankó. 1910. XLIII. évf.
Budapesti Szemle. Egy teljes bekötött év:
1910. I—II., egy júniusi szám.
1895-ből.
Etnographia
1892, 1893, 1895, 1903.
Jövendő. Folyóirat. 1 évf. 1903. április.
Heti szépirodalmi jellegű folyóirat. Szerk.: BRÓDY Sándor.
Főmunkatárs: AMBRUS Zoltán és GÁRDONYI Géza.
Bp. Honvéd u. 10. Jövendő kiadóhivatala
Művészet. (Folyóirat.) Szerk.: LYKA Károly.
Bp. Országos M. Képzőműv. Társ.

Megvannak a következő évfolyamok:
1902 évf. 2 példány
1903. évf. 1 példány
1905. évf. 1 példány
1906. évf. 1 példány
1909. évf. 1 példány
Nyugat. 1909.
Egy meg nem állapítható évre 1 db (csonka.)
Politikai Újdonságok. Heti folyóirat. 1860. VI. évf.
Új Idők Szerk.: HERCZEG Ferenc.
Megvannak a következő évfolyamok:
1895. I. II. köt.
1907. I. II. köt.
1908. I. II. köt.
1909. I. II. köt.
1911. I. II. köt.
1912 I. köt. (13 mű, 13 drb.)
Térképek [bekeretezve, üvegezve:] BUDAI Ézsaiás szerkesztésével a kollégium diákjai. Debrecen. 1800. [1956 óta ismeretlen helyen.]
[Ifj. Mikszáth Kálmán tul.]
Tabula regnorum Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Schlavoniae Bosniae, Serviae. Homanno Georg. Norinbergue. Ex Archetypo Mülleriano S. C. M. Capit et Ingeni defuncti. A passarovici béke idején.
Historisch-geographischer Handatlas zur Alten. Mittlerin und Neuern Geschichte. Bearb.: Theofil KÖNIG. Wolfenbütel, 1857, IIölle.
[MAUKS Endréé volt.]

A felsorolt munkák MIKSZÁTH könyvtárának megmaradt darabjai. Mivel, mint említettük, a könyvek nem különgyűjteményként kerültek az MTA állományába, így azoknak csak egyes, a MIKSZÁTH család által lebélyezett és ajánlott, vagy beírt példányai árulják el eredetüket. Ez megnehezíti utólagos azonosításukat.

A katalógust, amelynek alapján a könyvek címjegyzékét közöljük, akkor készítettük el, amikor a könyvek 1950 tavaszán a Pénzügyminisztérium pincéjéből az MTA raktárába kerültek, így ez a lista az író viszontagságok után megmaradt alapkönyvtárának teljes állományát tükrözi.

Bár az állomány hiányos volta megnehezíti az egykori MIKSZÁTH-könyvtár áttekintését, és a 12 év előtti helytelen besorolás nem tette lehetővé együtt tartását, a további kutatás szempontjából fontos, hogy a gyűjtemény legalább ennek a katalógusnak alapján zárt egységet képezzen. Ezzel is több fény derül a nagy író olvasmányaira, érdeklődési körére, forrásaira és — nem utolsósorban — a művek dedikált példányainak ismeretében —, az író baráti kapcsolataira.

KÉPEK JEGYZÉKE

1. Mikszáth kisportréja; Benczúr festménye. Mikszáth halála után, 1912-ben készült az Új Idők-ben megjelent családi képről. [Farkas Jenő műgyűjtő tulajdonában.]	6
2. Mikszáth és családja a jubileum napjaiban. A képen látható empire asztal ma a balassagyarmati Palóc múzeumban. A kép megj. az Új Idők 1910. évf. Mikszáth jub. számában.	10
3. A gyertya, ami utoljára égett éjjeliszekrényén. [Horpács. Mikszáth-émlék szoba.]	19
4. Ezüst tintatartó, Bahruch Károly ezüstműves munkája a Mikszáth jubileumra, a Franklin cég ajándéka. A <i>Szent Péter esernyője</i> alakjaival. [Ismeretlen helyen.]	22
5. A <i>Tekintetes vármegye</i> korrektúrapéldányának előzéklapja, Mikszáth családi vonatkozású beírásaival. [MTAK Kézirattára. Jelz.: Ms. 45.]	52
6. Mikszáth Kálmán: Jókai Mór élete és kora c. munkájának korrektúrapéldánya, Gyulai Pál megjegyzéseivel. [MTAK. Kézirattára. Jelz.: Ms. 347.] ...	56

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

MTA = Magyar Tudományos Akadémia
MTAK = Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
OSZK = Országos Széchényi Könyvtár
KrK = Mikszáth műveinek 1956-ban megindult kritikai kiadása. Szerk.: Király István és Bisztray Gyula
Jub. kiad. = Mikszáth Kálmán műveinek jubileumi kiadása. 1—51. köt. Révai 1910. 1—32-ig Mikszáth szerkesztésében, 33—51-ig Rubinyi Mózes szerk. Hátrahagyott írások (Hi) címen. (1—19. köt.)
F. a. = Feldolgozás alatt
[] = Szerkesztői megjegyzés
〈 〉 = Törölt szöveg

TARTALOMJEGYZÉK

I. A Mikszáth-emlékszoba és a tájmúzeumok létrejötte	3
1. Az akadémiai Mikszáth-emlékszoba	3
2. Tájmúzeum Balassagyarmaton	15
3. Tájmúzeum Horpácson	15
II. A Mikszáth-hagyaték leltárai	17
1. A Mikszáth-emlékek 1913-ban Mikszáth Kálmánné által készített leltára..	17
2. Divald Kornél leltára a Mikszáth-szoba tárgyairól	20
3. Relikviák 1950-ből	21
4. A balassagyarmati, horpácsi és szegedi múzeumok Mikszáth-anyaga.....	23
III. Mikszáth Kálmán kéziratos hagyatéka és reávonatkozó kéziratos anyag a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattárában. (Összeállította Pétervári László)	27
IV. Mikszáth Kálmán könyvtára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának állományában. (Összegyűjtötte és jegyzetekkel ellátta Mércsiné Juhász Margit. Munkatárs: Gazdik Mária)	35

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLEMÉNYEI

1. Haraszthy Gyula: *A 130 éves Akadémiai Könyvtár*. Bp. 1956.
2. Berlász Jenő—Szakmáryné Németh Mária: *A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának múltja és jelene*. Bp. 1956.
3. Csapodi Csaba: *A legrégebb magyar könyvtár belső rendje*. Bp. 1957.
4. Berlász Jenő: *Az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának átalakulása*. Bp. 1957.
5. Haraszthy Gyula: *Az Országos Könyvtárügyi Tanács és a magyar könyvtárügyi időszerű kérdései*. Bp. 1958.
6. Gergely Pál: *Arany János és az Akadémia Könyvtára*. Bp. 1958.
7. Moravek Endre: *Die neuen ungarischen Bibliotheksnormen*. Wien. 1957.
8. Szakmáryné Németh Mária: *Az Akadémiai Könyvtár, mint a Magyar Tudományos Akadémia célkitűzéseinek könyvtári támogatója*. Bp. 1958.
9. Gergely Pál: *Az Akadémia levéltára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirtárában*. Bp. 1958.
10. Csapodi Csaba: *Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1958.
11. Moravek Endre: *Kiadránytípusok a katalogizálás szempontjából*. Bp. 1958.
12. Szakmáryné Németh Mária: *A központi folyóiratcímjegyzék kérdései*. Bp. 1959.
13. Csaba Csapodi: *L'avenir des périodiques scientifiques*. La Haye 1958.
14. F. Csanak Dóra: *Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig*. Bp. 1959.
15. Moravek Endre—Weger Imre: *Magyar könyvrészeti kifejezések kis orosz szótára*. Bp. 1959.
16. Csaba Csapodi: *Der geographische Begriff im Katalogsystem der Bibliothek*. Wien 1959.
17. Csapodi Csaba: *A proreniencia elve a könyvtárban*. Bp. 1959.
18. Rásonyi László: *Stein Aurél és hagyatéka*. Bp. 1960.
19. Sáfrán Györgyi: *Arany János és Rozvány Erzsébet*. Bp. 1960.
20. Rózsa György: *A magyar társadalomtudományok az UNESCO kiadványaiban. — Les sciences sociales hongroises dans les publications de l'UNESCO*. Bp. 1960.
21. Gergely Pál: *Pápai Párizs-album a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1961.
22. Gergely Pál: *Bartók Béla ismeretlen levelei a Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1961.
23. Sarlóska Vince Fr.ő: *Bolyai János házassága a köztudatban és a dokumentumok*. Bp. 1961.
24. Csapoči Csaba: *Mikor pusztult el Mátyás király könyvtára?* Bp. 1961.
25. Moravek Endre—Weger Imre: *Abbreviaturae Cyrillicae*. Bp. 1961.
26. Rásonyi László: *A magyar keletkutatás orosz kapcsolatai*. Bp. 1962.
27. Tőkés László: *Az Akadémiai Könyvtár mikrokönygyűjteménye és foto. laboratóriuma*. Bp. 1962.

28. Fráter Jánosné: „Nemzeti részvét emelte”. Bp. 1962.
29. Büky Béla: *Székely Bertalan hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1962.
30. Moravék Endre: *Index acronymorum selectorum. Pars 2. Instituta scientifica*. Bp. 1962.
31. Méreiné Juhász Margit: *Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban*. Bp. 1963.
32. Rózsa György: *The documentation of science organization as an emerging new branch of scientific information*. Bp. 1962.
33. Gergely Pál—Molnár Zoltán: *Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertórium. 1840—1960*. Bp. 1962.
34. Csapodi Csaba: *Mikor szűnt meg Mátyás király könyvfestő műhelye?* Bp. 1963.
35. Tökés László: *A mikrokártya és a kutató*. Bp. 1963.
36. Büky Béla—Csengeryné Nagy Zsuzsa: *Székely Bertalan illusztrációi egy tervezett Petőfi-életrajzhoz*. Bp. 1963.

